5	Saamisten ja sijoitusten arvostaminen		20
	5.1	Hankintamenoon arvostaminen - perusperiaatteet	20
	5.1.1	***Sijoitukset***	***21***
	5.1.2	***Rakennusten hankintameno, poistot, arvonalentumiset ja arvonalentumisten palautukset***	***21***
	5.1.3	***Arvonkorotus***	***21***
	5.2	Omaisuuden käyttötarkoituksen muutos ja arvonkorotus	22
6	Suojaaminen hankintamenopohjaisessa kirjanpidossa		23
	6.1	Yleiset periaatteet	23
	6.2	Kirjanpidollinen suojaus	24
7	Johdannaissopimukset		26
	7.1	Yleistä	26
	7.2	Käsittely kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä	27
	7.2.1	***Optiosopimukset***	***27***
	7.2.2	***Termiinisopimukset***	***28***
	7.2.3	***Koron- ja valuutanvaihtosopimukset***	***30***
8	Arvopaperin lainaus - ja takaisinostosopimukset		32
	8.1	Arvopapereiden lainaus	32
	8.1.1	***Lainaksiantaja***	***32***
	8.1.2	***Lainaksiottaja***	***32***
	8.2	Takaisinostosopimukset	33
9	Sijoitusten arvostaminen käypään arvoon ja suojauslaskenta		34
	9.1	Määritelmät	34
	9.2	Rahoitusvarojen luokittelu	36
	9.3	Rahoitusvarojen siirrot ryhmästä toiseen ja luokittelun muuttaminen	37
	9.4	Rahoitusvarojen arvostaminen	38
	9.4.1	***Alkuperäinen arvostaminen***	***38***
	9.4.2	***Myöhempi arvostaminen***	***38***
	9.4.3	***Voittojen ja tappioiden kirjaaminen***	***39***
	9.4.4	***Käyvän arvon rahasto***	***39***
	9.4.5	***Arvonalentuminen ja sen palautus***	***40***
	9.5	Rahoitusvelkojen luokittelu	40
	9.6	Rahoitusvelkojen arvostaminen	41
	9.6.1	***Arvostaminen sekä voittojen ja tappioiden kirjaaminen***	***41***
	9.7	Suojauslaskenta	41

	9.7.1	***Yleiset periaatteet***	***41***
	9.7.2	***Suojaussuhteet suojauslaskennassa***	***42***
	9.7.3	***Suojaustulosten käsittely kirjanpidossa***	***42***
	9.7.4	***Suojauslaskennan lakkauttaminen***	***43***
	9.8	Sijoituskiinteistöt	43
	9.8.1	***Kiinteistöjen luokittelu***	***44***
	9.8.2	***Arvostaminen***	***44***
	9.8.3	***Kiinteistöjen siirrot sijoituskiinteistöjen ja omassa käytössä olevien kiinteistöjen välillä***	***45***
	9.9	Biologiset hyödykkeet	45
10	Käypien arvojen määrittäminen		46
	10.1	Yleistä	46
	10.1.1	***Kiinteistösijoitusten käypien arvojen määrittäminen***	***47***
	10.1.2	***Muiden kuin kiinteistösijoitusten käypien arvojen määritys***	***48***
11	Tuloslaskelma		50
	11.1	Tuloslaskelman kaava	50
	11.2	Tuloslaskelman täyttäminen	55
	11.2.1	***Vakuutusmaksutulo / Eläkekassa***	***55***
	11.2.2	***Maksutulo / Eläkesäätiö***	***55***
	11.2.3	***Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut***	***56***
	11.2.4	***Sijoitusten realisoitumattomat arvonnousut ja arvonlaskut***	***58***
	11.2.5	***Johdannaissopimusten tuotot ja kulut***	***58***
	11.2.6	***Arvopaperin lainaus ja takaisinostosopimukset***	***59***
	11.2.7	***Korvauskulut / Eläkekassa***	***59***
	11.2.8	***Korvauskulut / Eläkesäätiö***	***61***
	11.2.9	***Vakuutusmaksuvastuun muutos / Eläkekassa***	***62***
	11.2.10	***Maksuperusteisten järjestelyjen vakuutusmaksuvastuun muutos / Eläkesäätiö***	***62***
	11.2.11	***Jälleen- ja luottovakuuttajat / Eläkekassa***	***62***
	11.2.12	***Jälleen- ja luottovakuuttajat / Eläkesäätiö***	***63***
	11.2.13	***Vastuuvajauksen muutos***	***63***
	11.2.14	***Hoitokulut ja poistot***	***63***
	11.2.15	***Muut tuotot ja kulut / Eläkekassa***	***64***
	11.2.16	***Muut tuotot ja kulut / Eläkesäätiö***	***64***
	11.2.17	***Tilinpäätössiirrot***	***65***
	11.2.18	***Tuloverot ja muut välittömät verot***	***65***

11.2.19 Sisäinen siirto 65
11.2.20 Palautus osakkeille / Eläkekassa 66
11.2.21 Palautus työnantajalle / Eläkesäätiö 66

12 Tase 68
12.1 Taseen kaava 68
12.2 Taseen täyttäminen 73
12.2.1 Aineettomat hyödykkeet 73
12.2.2 Kiinteistösijoitukset 73
12.2.3 Sijoitukset osakkaana olevaan työnantajayritykseen / Eläkekassa 74
12.2.4 Sijoitukset työnantajayritykseen / Eläkesäätiö 74
12.2.5 Muut sijoitukset 74
12.2.6 Sijoitukset, joiden valinnasta päättää vakuutetut 75
12.2.7 Vastuuvajaus 75
12.2.8 Saamiset 76
12.2.9 Muu omaisuus 76
12.2.10 Siirtosaamiset 77
12.2.11 Oma pääoma 77
12.2.12 Tilinpäätössiirtojen kertymä 77
12.2.13 Vakuutustekninen vastuuvelka / Eläkekassa 78
12.2.14 Eläkevastuu / Eläkesäätiö 78
12.2.15 Vakuutettujen valitsemiin sijoituskohteisiin kytkettyjen vakuutusten vastuuvelka 78
12.2.16 Pakolliset varaukset 78
12.2.17 Velat 79
12.2.18 Siirtovelat 79

13 Eläkekassan toimintakertomus ja liitetiedot 80
13.1 Toimintakertomus 80
13.2 Liitetiedot 80
Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot 81
13.2.1 Vakuutusmaksutulo 81
13.2.2 Korvauskulut 82
13.2.3 Hoitokulut 82
13.2.4 Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely 83
13.2.5 Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn sijoitustoiminnan nettotuotot 84
Tasetta koskevat liitetiedot 85

13.2.6 Sijoitukset – arvostus taseessa hankintamenoon VKL 74 b §:n 1-3 mom. (Ei koske maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä) 85

13.2.7 Sijoitukset – arvostus taseessa käypään arvoon (VKL 74 b §:n 3-5 mom.) (Ei koske maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä) 87

13.2.8 Maksuperusteinen lisäeläkejärjestely 88

13.2.9 Lainasaamiset 88

13.2.10 Saaminen (velka) vastuunjaosta 89

13.2.11 Oma pääoma 89

13.2.12 Vakuutustekninen vastuuvelka 89

13.2.13 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot 90

13.2.14 Arvopaperin lainausta ja takaisinostosopimuksia koskevat liitetiedot 91

13.2.15 Johdannaissopimuksia koskevat liitetiedot 91

13.3 Vakavaraisuutta koskevat liitetiedot 92

13.4 Eläkekassan riskit ja riskienhallinta 93

14 Eläkesäätiön toimintakertomus ja liitetiedot 94

14.1 Toimintakertomus 94

14.2 Liitetiedot 94

Tuloslaskelm aa koskevat liitetiedot 95

14.2.1 Kannatusmaksut ja vakuutusmaksut 95

14.2.2 Korvauskulut 95

14.2.3 Hoitokulut 96

14.2.4 Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut 97

14.2.5 Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn sijoitustoiminnan nettotuotot 98

Tasetta koskevat liitetiedot 98

14.2.6 Sijoitukset – arvostus taseessa hankintamenoon ESL 41 a §:n 1-3 mom. (Ei koske maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä) 98

14.2.7 Sijoitukset – arvostus taseessa käypään arvoon (ESL 41a § 4-5 mom.) (Ei koske maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä) 100

14.2.8 Maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn kuuluvat sijoitukset 101

14.2.9 Lainasaamiset 102

14.2.10 Vastuuvajaus 102

14.2.11 Saaminen (velka) vastuunjaosta 102

14.2.12 Oma pääoma 103

14.2.13 Eläkevastuu 103

14.2.14 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot 103

14.2.15 Arvopaperin lainausta ja takaisinostosopimuksia koskevat liitetiedot 104

14.2.16 Johdannaissopimuksia koskevat liitetiedot 105

14.3 Vakavaraisuutta koskevat liitetiedot 106
14.4 Eläkesäätiön riskit ja riskienhallinta 106

15 Tunnusluvut 108
15.1 Taloudellista kehitystä ja vakuutustoimintaa kuvaavat tunnusluvut 108
15.1.1 Yleistä 108
15.1.2 Tunnuslukujen laskentakaavat ja analyysien esittäminen 109

16 Kumotut määräykset ja ohjeet 113

17 Muutoshistoria 114

18 Liitteet 115
18.1 Eläkekassat ja –säätiöt 115

1 Soveltamisala ja määritelmät

1.1 Soveltamisala

(1) Näitä määräyksiä ja ohjeita sovelletaan seuraaviin Finanssivalvonnasta annetun lain mukaisiin valvottaviin:

- eläkekassat
- eläkesäätiöt

(2) Näitä määräyksiä ja ohjeita sovelletaan lähtökohtaisesti sekä eläkekassoihin että eläkesäätiöihin. Jos johonkin lukuun sisältyvää määräystä tai ohjetta sovelletaan vain eläkekassoihin tai vain eläkesäätiöihin, on siitä erikseen maininta kyseisen määräyksen tai ohjeen kohdalla.

1.2 Määritelmät

A-eläkekassa ja B -eläkekassa

(3) A-eläkekassalla tarkoitetaan tässä määräyksessä eläkekassaa, joka harjoittaa muuta kuin lakisääteistä toimintaa ja B-kassalla eläkekassaa, joka harjoittaa lakisääteistä toimintaa.

AB -eläkekassa

(4) AB-eläkekassalla tarkoitetaan tässä määräyksessä eläkekassaa, joka harjoittaa sekä lakisääteistä toimintaa (B-osasto) että muuta toimintaa (A-osasto). AB-eläkekassan kirjanpito on aina laadittava osastokohtaisesti.

A-eläkesäätiö ja B -eläkesäätiö

(5) A-eläkesäätiöllä tarkoitetaan tässä määräyksessä eläkesäätiötä, jonka tarkoituksena on myöntää yksinomaan vapaaehtoisia lisäeläkkeitä ja muita etuuksia ja B-eläkesäätiöllä eläkesäätiötä, jonka tarkoituksen on myöntää yksinomaan lakisääteisiä eläkkeitä ja muita etuuksia.

AB -eläkesäätiö

(6) AB-eläkesäätiöllä tarkoitetaan tässä määräyksessä eläkesäätiötä, jonka tarkoituksena on myöntää sekä vapaaehtoisia lisäetuuksia (A-osasto) että lakisääteisiä eläkkeitä ja muita etuuksia (B-osasto).

Yhteiseläkesäätiö

(7) Yhteiseläkesäätiöllä tarkoitetaan ESL 13 luvun mukaista eläkesäätiötä, johon voi kuulua kaksi tai useampia työnantajia.

2 Säädöstausta ja kansainväliset suositukset

2.1 Lainsäädäntö

(1) Näiden määräysten ja ohjeiden aihepiiriin liittyvät seuraavat säädökset:

- vakuutuskassalaki (1164/1992, jäljempänä myös VKL)
- eläkesäätiölaki (1774/1995, jäljempänä myös ESL)
- kirjanpitolaki (1336/1997, jäljempänä myös KPL)
- laki maksuperusteisista lisäeläkejärjestelyistä eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa (173/2009)
- rahoitusvakuuslaki (11/2004)
- korkolaki (633/1982)
- työntekijän eläkelaki (395/2006, jäljempänä myös TyEL)
- yrittäjän eläkelaki (1272/2006, jäljempänä myös YEL)
- aravarajoituslaki (1190/1993)
- laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta (644/2003, jäljempänä myös VEKL)
- laki työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta (677/2005)
- sosiaali- ja terveysministeriön asetus vakuutuskassan ja eläkesäätiön tilinpäätöksestä (1336/2002, jäljempänä myös STMtpA)
- sosiaali- ja terveysministeriön asetus rahoitusvälineiden, sijoituskiinteistöjen, biologisten hyödykkeiden ja eräiden muiden sijoitusten merkitsemisestä vakuutuskassan ja eläkesäätiön tilinpäätökseen (1327/2004, jäljempänä myös STMsijA)
- sosiaali- ja terveysministeriön asetus eläkekassan erinäisistä säännöksistä (1353/2006)
- sosiaali- ja terveysministeriön asetus eläkesäätiön erinäisistä säännöksistä (1352/2006)
- sosiaali- ja terveysministeriön asetus eläkesäätiön erinäisistä säännöksistä annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta (2/2012)
- kirjanpitoasetus (1339/1997, jäljempänä myös KPA)
- työ- ja elinkeinoministeriön asetus kehittämismenojen aktivoinnista (1066/2008)

2.2 Euroopan unionin direktiivit

- Neljäs neuvoston direktiivi 78/660/ETY (31978L0660) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, annettu 25 päivänä kesäkuuta 1978, perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla, yhtiömuodoltaan tietynlaisten yhtiöiden tilinpäätöksistä; EYVL L 222, 14.8.1978, s. 11-31
- Seitsemäs neuvoston direktiivi 83/349/ETY (31983L0349) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, annettu 13 päivänä kesäkuuta 1983, perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla, konsolidoiduista tilinpäätöksistä; EYVL L 193, 18.7.1983, s. 1-17

2.3 Finanssivalvonnan määräyksenantovaltuudet

(2) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:

- vakuutuskassalain 74 b §:n 4, 5, 8 ja 9 momentti
- vakuutuskassalain 77 §:n 3 momentti
- eläkesäätiölain 41a §:n 4, 8 ja 9 momentti
- eläkesäätiölain 42 §:n 3 momentti

2.4 Kansalliset suositukset

(3) Kirjanpitolautakunnan (KILA) yleisohjeet soveltuvin osin.

3 Tavoitteet

(1) Näiden määräysten ja ohjeiden tavoitteena on

- varmistaa, että valvottavan laatima tilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikean ja riittävän kuvan valvottavan taloudellisesta asemasta ja toiminnan tuloksellisuudesta. Lisäksi tavoitteena on varmistaa, että valvottavat soveltavat tilinpäätöksen laadintaan liittyviä aineellisia ja teknisiä määräyksiä mahdollisimman yhdenmukaisesti.
- palvella mahdollisimman kattavasti valvottavan tilinpäätöksen laadintaa.

4 Yleiset kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevat määräykset ja ohjeet

(1) Vakuutuskassalain (VKL) 6 luvussa säädetään eläkekassan ja eläkesäätiölain (ESL) 5 luvussa eläkesäätiön tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

(2) Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan VKL 74 b §:n 2, 4, 5 momenttien ja 77 §:n 1, 2 momenttien mukaan tarkemmat säännökset eläkekassan tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Vastaavasti säädetään ESL 41 a §.n 2, 4, 5 momenteissa ja 42 §.n 1 ja 2 momenteissa eläkesäätiöiden tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

(3) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:

- vakuutuskassalain 74 b §:n 4, 5, 8 ja 9 momentti
- vakuutuskassalain 77 §:n 3 momentti
- eläkesäätiölain 41 a §:n 4, 8 ja 9 momentti
- eläkesäätiölain 42 §:n 3 momentti

4.1 AB-eläkekassan osastokohtaiset määräykset

(4) VKL 8 a §:n 1 momentin mukaan lakisääteistä toimintaa harjoittavan eläkekassan on pidettävä lakisääteisen ja muun toiminnan varat ja velat sekä tuotot ja kulut osastoittain erillään *(osastojako)*.

(5) Lakisääteiseen toimintaan luetaan TyEL:n vähimmäisehtojen mukainen eläketurva, TyEL 11 §:n mukaisesti rekisteröity lisäetuus ja YEL:n mukainen perusvakuutus. Muulla toiminnalla tarkoitetaan lakisääteisiä etuuksia täydentäviä vapaaehtoisia lisäeläkkeitä ja muita etuuksia.

(6) AB-eläkekassan kirjanpidon ja tilinpäätöksen erillääpidon osalta on lisäksi otettava huomioon STMtpA:n ja STMA:n 1353/2006 säännökset.

MÄÄRÄYS (kohdat 7 -8)

(7) AB-eläkekassan kirjanpito on laadittava osastokohtaisesti. Tällöin kirjanpidosta on käytävä selville kummankin osaston osalta erikseen kaikki tuloslaskelmaan ja taseeseen päättyvät erät.

(8) Tuloslaskelma ja tase on laadittava sekä A- ja B-osastojen osalta erikseen että koko kassan osalta.

4.2 Yhteiseläkesäätiö

4.2.1 Määritelmä t

Työantajakohtainen järjestelmä

(9) Työnantajakohtaisessa järjestelmässä kirjanpito on laadittava siten, että siitä käyvät selville kunkin eläkesäätiöön kuuluvan työnantajan osalta erikseen tuloslaskelmaan ja taseeseen päättyvät erät.

Tasaava järjestelmä

(10) Tasaavassa järjestelmässä eläkesäätiö toimii yhtenä kokonaisuutena. Kirjanpitoa ei pidetä työnantajittain erikseen eikä tuloslaskelmassa eritellä työnantajittain eläkevastuita ja vastuuvajauksien muutoksia. Eläkesäätiölle suoritettava kannatusmaksu jaetaan kunkin työnantajan osalle eläkesäätiön säännöissä määrätyllä tavalla.

4.2.2 A-yhteiseläkesäätiöt

(11) Kirjanpito laaditaan ESL 117 §:n mukaan työnantajakohtaisesti, jollei sosiaali- ja terveysministeriö ole myöntänyt eläkesäätiölle lupaa noudattaa tasaavaa järjestelmää.

MÄÄRÄYS (kohdat 12-14)

(12) Kunkin eläkesäätiöön kuuluvan työnantajan osalta on laadittava erikseen tuloslaskelma ja tase sekä lisäksi tuloslaskelma ja tase on laadittava koko eläkesäätiöstä.

(13) Omaisuus kirjataan kirjanpidossa sille työnantajalle, jonka eläkesäätiöön luovuttamilla varoilla omaisuus on hankittu. Jos hankintaan on käytetty useamman työnantajan eläkesäätiölle luovuttamia varoja, kirjataan kunkin työnantajan osalle käytettyjä varoja vastaava osa hankitusta omaisuudesta.

(14) Tasaavan järjestelmän osalta menetellään samoin kuin B-yhteiseläkesäätiössä.

4.2.3 B-yhtei seläkesäätiöt

(15) Kirjanpito laaditaan ESL 117 §:n mukaan joko työnantajakohtaisesti tai tasaavan järjestelmän mukaisesti.

MÄÄRÄYS (kohdat 1 6-19)

(16) Työnantajakohtaisessa järjestelmässä pidetään kirjanpito työnantajittain erikseen noudattaen kohdissa (12 -13) annettuja kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevia määräyksiä.

(17) Tasaavassa järjestelmässä työnantajien maksamat kannatusmaksut voidaan jakaa työnantajien tilikauden aikana maksamien eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden palkkojen mukaisessa suhteessa.

(18) Jos eläkesäätiön hallitus päättää periä kannatusmaksua työnantajilta määrän, joka aiheuttaa eläkesäätiössä vastuuvajauksen, jaetaan eläkesäätiön vastuuvajaus työnantajien kesken työnantajien eläkevastuuosuuksien mukaisessa suhteessa.

(19) Lisävakuutusvastuun ja lisävakuutusvastuuseen sisältyvän korkoeron osalta tasaavaa kirjanpitojärjestelmää noudattavan eläkesäätiön osalta riittää, että se ilmoittaa säätiökohtaiset rahamäärät.

4.2.4 AB-yhteiseläkesäätiöt

(20) AB-yhteiseläkesäätiön on kirjanpidon ja tilipäätöksen osalta noudatettava STMtpA:n ja STMA:n 1353/2006 määräyksiä.

(21) AB-yhteiseläkesäätiön on eri osastojen osalta noudatettava eläkesäätiön säännöistä riippuen joko työnantajakohtaisen tai tasaavan järjestelmän mukaista kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevia määräyksiä ja ohjeita.

MÄÄRÄYS (kohta 22)

(22) Tuloslaskelma on laadittava sekä A- ja B-osastojen osalta erikseen että erikseen myös koko eläkesäätiön osalta.

4.3 Maksuperusteista ja etuusperusteista lisäeläkejärjestelyä harjoittava eläkekassa ja -säätiö

MÄÄRÄYS (kohdat 23-25)

(23) Eläkekassassa ja -säätiössä, jossa harjoitetaan sekä maksuperusteista että etuusperusteista lisäeläkejärjestelyä, on tuloslaskelma ja tase laadittava molempien osastojen osalta erikseen sekä myös erikseen koko eläkekassan ja -säätiön osalta.

(24) Osastoittain laaditusta kirjanpidosta on käytävä selville kummankin osaston osalta erikseen tuloslaskelmaan ja taseeseen päättyvät erät.

(25) Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut katsotaan kuuluvan sille osastolle, jonka luovuttamista varoista ne ovat aiheutuneet. Sellaiset tuotot ja kulut, joita ei pystytä aiheuttamisperiaatteen mukaisesti suoraan kohdistamaan osastoille, jaetaan eläkekassan ja -säätiön hallituksen vuosittain etukäteen vahvistamien jakosääntöjen perusteella.

4.4 Hoitokustannustili

MÄÄRÄYS (kohdat 26-27)

(26) Maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä harjoittavan eläkekassan ja -säätiön, jossa hoitokustannuksia ei jaeta rahoittavan yrityksen ja vakuutetun kesken tulee perustaa erillinen pankkitili, jolta suoritetaan eläkekassan ja -säätiön hoitokustannukset (hoitokustannustili). Rahoittavan yrityksen tulee tällöin huolehtia hoitokustannustilillä olevien varojen riittävyydestä hoitokuluihin.

(27) Hoitokustannustilille siirretään sääntöihin otetun määräyksen perusteella myös sellaisen jäsenen, vapaakirjan saaneen henkilön ja eläkkeensaajan jäljellä olevat vakuutussäästöt, jolla ei ole kuollessaan lakimääräisiä perillisiä.

4.5 Sijoitusten kirjaamiselle asetetut vaatimukset

MÄÄRÄYS (kohta 28)

(28) Eläkekassan ja -säätiön kirjanpidon perusteella tulee pystyä selvittämään sijoituksiin merkityn omaisuuden alkuperäinen hankintameno, kertyneet arvonalentumiset, tehdyt arvonalentumisen palautukset sekä arvonkorotukset erikseen saamisiksi sekä sijoitus- ja käyttöomaisuudeksi katsottavien sijoitusten osalta.

4.6 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden muutokset ja aikaisempien tilikausien virheet

MÄÄRÄYS (kohta 29)

(29) Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden muutokset sekä aikaisempia tilikausia koskevien olennaisten virheiden korjaukset merkitään tilikauden tuloslaskelmaan.

4.7 Ulkomaanrahan määräiset erät

(30) Ulkomaanrahan määräiset saamiset samoin kuin ulkomaanrahan määräiset velat ja muut sitoumukset muutetaan KPL 5 luvun 3 §:n 1 momentin mukaisesti euromääräiseksi tilinpäätöspäivän kurssiin.

MÄÄRÄYS (kohdat 31-33)

(31) Valuuttakurssierot käsitellään kirjanpidossa pääsääntöisesti tulon tai menon oikaisueränä ja rahoitustapahtumiin liittyvät kurssierot sijoitustoiminnan muina tuloina/menoina. Vähäiset menon tai tulon oikaisuerinä syntyneet kurssierot voidaan käsitellä sijoitustoiminnan muina tuloina/menoina.

(32) Taseen muidenkin omaisuuserien kuin sijoitusomaisuuden valuuttakurssivoitto merkitään sijoitustoiminnan tuottoihin ja niiden valuuttakurssitappiot sijoitustoiminnan kuluihin.

(33) Kurssierot käsitellään noudattaen KILA:n yleisohjetta ulkomaanrahan määräisten saamisten sekä velkojen ja muiden sitoumusten muuttamisesta euromääräisiksi (13.12.2005). Yleisohjetta noudatetaan myös suojaamistilanteissa.

4.8 Vastuun siirto / Eläkekassa

(34) VKL 132 §:n ja 134 §:n mukaan eläkekassa voi Finanssivalvonnan suostumuksella siirtää vastuunsa kokonaan tai osaksi toiselle eläkekassalle, eläkesäätiölle tai vakuutusyhtiölle sekä vastaanottaa vastuuta.

MÄÄRÄYS (kohdat 35-38)

(35) Vastuunsiirto kirjataan eläkekassan kirjanpidossa sinä vuonna, jolloin vastuunsiirto on Finanssivalvonnan hyväksymän vastuunsiirtosopimuksen mukaan tai Finanssivalvonnan vahvistamana muuna ajankohtana tapahtunut.

(36) Vastuun siirto kirjataan luovuttavan/vastaanottavan eläkekassan osalta siirtohetkellä ilman tulosvaikutusta.

(37) Vastuuvelan muutos taseessa tilikauden lopussa vastaa tällöin vastuuvelan kokonaismuutosta tuloslaskelmassa (vakuutuskannan luovuttaminen/vastaanottaminen on osa tilikauden muuta korvausvastuun/vakuutusmaksuvastuun muutosta).

(38) Vastuunsiirron osalta esitetään liitetiedoissa erikseen luovutetun ja vastaanotetun vastuunsiirron vaikutus. Lisäksi toimintakertomuksessa on oltava selvitys vastuunsiirroista (luovuttaminen ja vastaanottaminen).

4.8.2 Esimerkki vastuun siirrosta

OHJE (kohdat 39-45)

TyEL:n ja muun kuin TyEL :n mukaisen vastuun luovuttaminen

(39) Vastuun luovuttamisessa siirtyvä omaisuus kirjataan siirtohetkellä taseeseen sijoitusten tilien vähennykseksi ja tuloslaskelmassa korvauskulujen tilille *Lakisääteisten eläkkeiden korvausvastuun muutos (Muiden eläkkeidenkorvausvastuun muutos)* ja vakuutusmaksuvastuun muutoksen tilille *Lakisääteiset eläkkeet (Muut eläkkeet*).

(40) Luovutettava vastuu kirjataan siirtohetkellä tuloslaskelmassa tileille Vastuun siirrot ja *Korvauskulut/Lakisääteisten eläkkeiden Korvausvastuun muutos (Muiden eläkkeiden korvausvastuun muutos)* sekä tilille *Vakuutusmaksuvastuun muutos/Lakisääteiset eläkkeet (Muut eläkkeet).*

(41) Tilinpäätöksessä vastuun siirto kirjataan yhdessä korvausvastuun ja vakuutusmaksuvastuun muun muutoksen kanssa (tässä esimerkissä korvausvastuun muu muutos on -25 ja vakuutusmaksuvastuun muu muutos -25; vastuunsiirto on +30). Tuloslaskelman pääryhmässä korvauskulut tileille Lakisääteisten eläkkeiden korvausvastuun muutos (Muiden eläkkeiden korvausvastuun muutos) sekä Vakuutusmaksuvastuun muutos/Lakisääteiset eläkkeet (Muut eläkkeet) yhdessä vastaavat tällöin vakuutusteknisen vastuuvelan tilikauden taseen alku- ja loppusuureiden erotusta (-20).

(42) Vastuun siirto tuloslaskelmatilien osalta tilinpäätöksessä:

Korvauskulut:		
Lakisääteisten eläkkeiden korvausvastuun muutos	-10	
(Muiden eläkkeiden korvausvastuun muutos)		
Vastuun siirrot	-30	
Vakuutusmaksuvastuun muutos:		
Lakisääteiset eläkkeet	-10	-50
(Muut eläkkeet)		

TyEL:n ja muun kuin TyEL:n mukaisen vastuun vastaanottaminen

(43) Eläkekassa kirjaa vastuun vastaanottamisen taseeseen vastaavasti (peilikuvana) ilman tulosvaikutusta.

(44) <u>Kirjausohje:</u>

Korvauskulut:		
Lakisääteisten eläkkeiden korvausvastuun muutos	-10	
(Muiden eläkkeiden vastuuvelan muutos)		
Vastuun siirto	+30	
Vakuutusmaksuvastuun muutos:		
Lakisääteiset eläkkeet	-10	+10
(Muut eläkkeet)		

Esimerkissä käytetyt luvut:

Luovuttaminen:	
Vakuutustekninen vastuuvelka tase v-1	100
Vastuun siirto/ luovutus	-30
Muu vastuuvelan muutos	+50
Vastuuvelka taseessa vuonna v	120

Vastaanottaminen:	
Vakuutustekninen vastuuvelka tase v -1	100
Vastuunsiirto/vastaanottaminen	+30
Muu vastuuvelan muutos	-10
Vastuuvelka taseessa vuonna v	120

(45) Esimerkissä on oletettu, että:

- siirtyvä vastuu on yhtä suuri kuin siirtyvä omaisuus
- tilikauden vastuuvelan muutos luovutettaessa on +50 / vastaanotettaessa -10
- vastuunsiirto vaikuttaa korvaus- ja vakuutusmaksuvastuuseen yhtä paljon.

4.9 Vakuutustoiminnan luovuttaminen ja vastaanottaminen / Eläkesäätiö

(46) ESL 100 §:n mukaan eläkesäätiö voi Finanssivalvonnan suostumuksella luovuttaa vakuutustoimintansa kokonaan tai osaksi toiselle eläkesäätiölle, eläkekassalle tai vakuutusyhtiölle sekä ESL 100 a §:n mukaan vastaanottaa vastuuta.

MÄÄRÄYS (kohdat 4 7-50)

(47) Vakuutustoiminnan luovuttaminen ja vastaanottaminen kirjataan eläkesäätiön kirjanpidossa sinä vuonna, jolloin vakuutustoiminnan luovuttaminen ja vastaanottaminen on Finanssivalvonnan hyväksymän luovutussopimuksen mukaan tai Finanssivalvonnan määräämänä muuna ajankohtana tapahtunut.

(48) Eläkevastuun luovuttaminen kirjataan luovuttavan/vastaanottavan eläkesäätiön osalta siirtohetkellä ilman tulosvaikutusta.

(49) Eläkevastuun muutos taseessa tilikauden lopussa vastaa tällöin eläkevastuun kokonaismuutosta tuloslaskelmassa (vakuutuskannan luovuttaminen/vastaanottaminen on osa tilikauden muuta eläkevastuun muutosta).

(50) Vakuutustoiminnan luovuttamisen ja vastaanottamisen osalta esitetään liitetiedoissa erikseen luovutetun ja vastaanotetun eläkevastuun vaikutus. Lisäksi toimintakertomuksessa on oltava selvitys vakuutustoiminnan luovuttamisesta ja vastaanottamisesta.

4.9.2 Esimerkki vakuutustoiminnan luovuttamises ta ja vastaanottamisesta

OHJE (kohdat 51-56)

Lakisääteisen ja muun kuin lakisääteisen vakuutustoiminnan luovuttaminen

(51) Vakuutustoiminnan luovutuksessa siirtyvä omaisuus kirjataan siirtohetkellä taseeseen sijoitusten tilien vähennykseksi ja tuloslaskelmassa korvauskulujen tilille *Lakisääteisten eläkkeiden eläkevastuun muutos (Muiden eläkkeiden eläkevastuun muutos).*

(52) Luovutettava eläkevastuu kirjataan siirtohetkellä tuloslaskelmassa tilille Vakuutustoiminnan luovuttamiset ja *Lakisääteisten eläkkeiden eläkevastuun muutos (Muiden eläkkeiden eläkevastuun muutos).*

(53) Tilinpäätöksessä vakuutustoiminnan luovuttaminen kirjataan yhdessä eläkevastuun muun muutoksen kanssa (tässä esimerkissä eläkevastuun muu muutos on -50 ja vakuutustoiminnan luovuttaminen +30). Tuloslaskelman pääryhmässä korvauskulut tili *Lakisääteisten eläkkeiden eläkevastuun muutos (Muiden eläkkeiden eläkevastuun muutos)* vastaa silloin eläkevastuun tilikauden taseen alku- ja loppusuureiden erotusta (-20).

(54) Vakuutustoiminnan luovuttaminen tuloslaskelmaerien osalta tilinpäätöksessä:

Korvauskulut:

Lakisääteisten eläkkeiden eläkevastuun muutos	-20	
(Muiden eläkkeiden eläkevastuun muutos)		
Vakuutustoiminnan luovuttamiset/vastaanottamiset	-30	-50

Lakisääteisen ja muun kuin lakisääteisen vakuutustoiminnan vastaanottaminen

(55) Eläkesäätiö kirjaa luovutetun vakuutustoiminnan vastaanottamisen taseeseen vastaavasti (peilikuvana) ilman tulosvaikutusta.

Korvauskulut:

Lakisääteisten eläkkeiden eläkevastuun muutos	-20	
(Muiden eläkkeiden eläkevastuun muutos)		
Vakuutustoiminnan luovuttamiset/vastaanottamiset	+30	+10

Esimerkissä käytetyt luvut:

Luovuttaminen:		Vastaanottaminen:	
Eläkevastuu tase v-1	100	Eläkevastuu tase v-1	100
Vakuutuskannan luovutus	-30	Vakuutuskannan vastaanottaminen	+30
Muu eläkevastuun muutos	+50	Muu eläkevastuun muutos	-10
Eläkevastuu v	120	Eläkevastuu v	120

(56) Esimerkissä on oletettu, että:

- siirtyvä vastuu on yhtä suuri kuin siirtyvä omaisuus
- tilikauden vastuuvelan muutos luovutettaessa on +50 / vastaanotettaessa -10

4.10 Tasekirja

MÄÄRÄYS (kohdat 57-58)

(57) Eläkekassan ja -säätiön tasekirja sisältää toimintakertomuksen, tuloslaskelman, taseen, liitetiedot, tilinpäätöksen allekirjoitukset, tilintarkastajan tilinpäätösmerkinnän ja luettelon kirjanpitokirjoista ja tositelajeista ja niiden säilytystavoista.

(58) AB-eläkekassa ja -säätiö sisällyttävät tasekirjaansa myös osastokohtaiset tuloslaskelmat, taseet ja sijoitustoiminnan liitetiedot.

5 Saamisten ja sijoitusten arvostamin

(1) Vakuutuskassalain (VKL) 6 luvussa säädetään eläkekassan ja eläkesäätiölain (ESL) 5 luvussa eläkesäätiön tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

(2) Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan VKL 74 b §:n 2, 4, 5 momenttien ja 77 §:n 1, 2 momenttien mukaan tarkemmat säännökset eläkekassan tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Vastaavasti säädetään ESL 41 a §: 2, 4, 5 momenteissa ja 42 §:n 1 ja 2 momenteissa eläkesäätiöiden tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

(3) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:

- vakuutuskassalain 74 b §:n 4, 5, 8 ja 9 momentti
- vakuutuskassalain 77 §:n 3 momentti.
- eläkesäätiölain 41 a §:n 4, 8 ja 9 momentti
- eläkesäätiölain 42 §:n 3 momentti

(4) Saamiset arvostetaan VKL 74 a §:n 1 momentin 1 kohdan / ESL 41 §:n 1 kohdan mukaan kirjanpidossa nimellisarvoon, kuitenkin enintään todennäköiseen arvoon.

(5) Sijoitukset voidaan arvostaa VKL 74 b §:n / ESL 41 a §:n mukaan joko hankintamenoon tai käypään arvoon. Jos sijoitukset arvostetaan käypään arvoon, käyvän arvon arvostamisessa on noudatettava VKL 74 b §:n/ ESL 41 a §:n lisäksi STMsijA:ta.

5.1 Hankintamenoon arvostaminen - perusperiaatteet

(6) Sijoitusten hankintameno määritetään KPL 4 luvun 5 §:n 1 ja 2 momenttien sekä VKL 74 §:n / ESL 40 a §:n mukaisesti.

(7) Sijoitusten arvonalentumisten ja arvonalentumisten palautusten kirjaamisen osalta noudatetaan VKL 74 b §:n 1 ja 2 momentteja, ESL 41 a §:n 1 ja 2 momentteja sekä joukkovelkakirjojen ja muiden raha- ja pääomamarkkinavälineiden osalta myös STMtpA:n 16 §:ää.

MÄÄRÄYS (kohdat 8 -10)

(8) Jos sijoituksesta on aikaisemmin kirjattu arvonalentuminen, saa arvonalentumisen palautus olla enintään aikaisemmin tehdyn arvonalentumisen suuruinen.

(9) Mikäli kiinteitä menoja luetaan hankintamenoon, on noudatettava KILA:n yleisohjetta Kiinteiden menojen lukeminen hyödykkeen hankintamenoon (31.1.2006).

(10) Sijoituksen jäljellä olevalla hankintamenolla tarkoitetaan alkuperäisen hankintamenon sekä kertyneiden poistojen ja kertyneiden arvonalentumisten erotusta.

5.1.1 Sijoitukset

MÄÄRÄYS (kohdat 11 -12)

(11) Indeksiin sidotut lainat ja muut vastaavan tyyppiset yhdistetyt instrumentit, joihin liittyy johdannainen/johdannaisia, jaetaan kirjanpidossa pääsopimukseksi ja johdannaissopimukseksi ja kumpikin arvostetaan erikseen alimman arvon periaatteella. Vaihtoehtoisesti voidaan koko yhdistetty instrumentti kirjata ja arvostaa yhtenä kokonaisuutena. Alimman arvon periaatetta noudatetaan myös siinä tapauksessa, että lainan pääoma on turvattu.

(12) Optiolainan hankintamenoksi katsotaan, milloin optiolainaa ei ole hankittu erillään optiotodistuksesta, lainaosuuden ensimmäinen julkisesti noteerattu markkinahinta merkinnän tai muun hankinnan jälkeen, tai milloin sellaista ei ole saatavissa, lainaosuudesta saatavan pääoma- ja korkovirran markkinakorolla diskontattu nykyarvo.

5.1.2 Rakennusten hankintameno, poistot, arvonalentumiset ja arvonalentumisten palautukset

MÄÄRÄYS (kohdat 1 3-15)

(13) VKL 74 b §:n / ESL 41 a §:n mukaan rakennusten ja muiden pitkävaikutteisten menojen sekä kaluston hankintameno kirjataan vaikutusaikanaan poistoina kuluksi ilman ennalta laadittua poistosuunnitelmaa.

(14) Rakennuksesta tehdään poistojen lisäksi arvonalentuminen siltä osin kuin rakennuksen poistot eivät ole riittävät alentamaan rakennuksen jäljellä olevaa hankintamenoa käyvän arvon suuruiseksi.

(15) Mikäli rakennuksen käypä arvo myöhemmin nousee yli jäljellä olevan hankintamenon, tehdään arvonalentumisen palautus. Arvonalentumisen palautus ei saa ylittää aiemmin kirjattua arvonalentumista. Rakennuksesta tehtyjä poistoja ei palauteta.

5.1.3 Arvonkorotus

(16) Sijoitusten arvoa voidaan korottaa VKL 74 b §:n 3 momentin, ESL 41 a §:n 3 momentin mukaisesti.

(17) Arvonkorotusta tehtäessä on noudatettava varovaisuuden periaatetta.

MÄÄRÄYS (kohdat 18 -23)

(18) Arvonkorotus tuloutetaan sinä vuonna, jolloin se on tehty kirjanpidossa ja merkitään tuloslaskelmaan omana eränään.

(19) Mikäli omaisuuden hankintamenosta on tehty arvonalentuminen, on arvonalentuminen palautettava ennen arvonkorotuksen tekemistä. Rakennusten poistoja ei palauteta, vain poistoilla vähennetyn alkuperäisen hankintamenon ylittävä osuus kirjataan arvonkorotuksena (katso poikkeus VKL 74 b §:n 1 momentti, ESL 41 a §:n 1 momentti).

(20) Rakennukseen tehty arvonkorotus poistetaan vaikutusaikanaan.

(21) Arvonkorotus tulee peruuttaa tai oikaista siltä osin kuin sijoituksen käypä arvo on laskenut alle korotetun arvon tai omaisuus on tuhoutunut. Rakennusten osalta aiheeton tuloutettu arvonkorotus oikaistaan arvonalentumisena.

(22) Mikäli arvonkorotus on tuloutettu, myyntivoitto tai myyntitappio on myyntihinnan sekä jäljellä olevan hankintamenon ja tuloutettujen arvonkorotusten erotus.

(23) Hyödykkeen käyttötarkoituksen muutoksen perusteella arvonkorotuksen peruutusta tai oikaisua ei suoriteta.

5.2 Omaisuuden käyttötarkoituksen muutos ja arvonkorotus

(24) Hyödyke siirretään VKL 74 b §:n 7 momentin, ESL 41 a §:n 7 momentin mukaan sijoitusomaisuudeksi tai käyttöomaisuudeksi kirjanpitoarvon määräisenä.

MÄÄRÄYS (kohdat 25-26)

(25) Mikäli omaisuuden käyttötarkoitus muuttuu sijoitusomaisuudesta käyttöomaisuudeksi tai päinvastoin, tuloutettua arvonkorotusta ei oikaista eikä peruuteta. Arvonkorotusta seurataan kuitenkin kirjanpidossa omaisuuden tosiasiallisen käyttötarkoituksen mukaisesti.

(26) Käyttötarkoituksen muutoksen seurauksena voi käyttöomaisuudeksi katsottavaan omaisuuteenkin kohdistua tuloutettua arvonkorotusta.

6 Suojaaminen hankintamenopohjaisessa kirjanpidossa

(1) Vakuutuskassalain (VKL) 6 luvussa säädetään eläkekassan ja eläkesäätiölain (ESL) 5 luvussa eläkesäätiön tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

(2) Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan VKL 74 b §:n 2, 4, 5 momenttien ja 77 §:n 1, 2 momenttien mukaan tarkemmat säännökset eläkekassan tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Vastaavasti säädetään ESL 41 a §:n 2, 4, 5 momenteissa ja 42 §:n 1 ja 2 momenteissa eläkesäätiöiden tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

(3) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:

- vakuutuskassalain 74 b §:n 4, 5, 8 ja 9 momentti
- vakuutuskassalain 77 §:n 3 momentti
- eläkesäätiölain 41 a §:n 4, 8 ja 9 momentti
- eläkesäätiölain 42 §:n 3 momentti

6.1 Yleiset periaatteet

(4) Mikäli eläkekassa ja -säätiö suojaavat sijoituksiin kuuluvaa erää, on suojaamisessa ja sen kirjanpidollisessa käsittelyssä noudatettava tätä määräystä.

(5) Suojaamisella tarkoitetaan tilannetta, jossa eläkekassa ja -säätiö suojaavat erikseen tiettyä sijoitusta tai sen osaa, samanlaisten sijoitusten ryhmää tai kassavirtaa tulevaisuuden arvonmuutoksia vastaan eläkekassan ja -säätiön riskienhallinnan mukaisesti.

(6) Operatiivisella suojauksella tarkoitetaan taloudellista suojausta. Operatiivisesti suojaavia johdannaissopimuksia käsitellään kirjanpidossa samalla tavalla kuin ei-suojaavia johdannaissopimuksia.

(7) Kirjanpidollisella suojauksella tarkoitetaan kirjanpidossa yhden tai useamman suojausinstrumentin nimenomaisesti määrittämistä siten, että sen tai niiden arvon muutokset kumoavat suojauskohteen arvon tai rahavirtojen muutokset kokonaan tai osittain.

6.2 Kirjanpidollinen suojaus

MÄÄRÄYS (kohdat 8-20)

(8) Kirjanpidollisen suojaustoimenpiteen tulee täyttää tämän määräyksen mukaiset suojaamisen kriteerit suojauksen tehokkuudesta, suojattavasta riskistä, suojausinstrumentista, suojauksen kohteesta ja suojaussuhteesta.

Suojauksen tehokkuus

(9) Suojauksen tehokkuudella tarkoitetaan sitä, että suojausinstrumentin arvonmuutos kumoaa suojattavasta riskistä johtuvat arvon- tai rahavirtojen muutokset tehokkaasti.

Suojattava riski

(10) Suojaamisen tulee liittyä tiettyyn, yksilöityyn ja nimenomaisesti osoitettuun riskiin tai riskeihin. Riski, jota vastaan suojaudutaan, voi olla korkoriski, valuuttariski, luottoriski, hyödykeriski tai osakkeen hintariski, joka aiheuttaa suojaussuhteessa joko arvon tai rahavirran muutoksia. Yksilöidyn riskin täytyy vaikuttaa tulokseen ja siltä on pystyttävä suojautumaan.

(11) Mikäli suojausinstrumentti suojaa usealta eri riskiltä, edellytetään, että:

- suojattavat riskit ovat yksilöitävissä,
- suojaus on tehokas ja
- suojausinstrumentti ja erilaiset riskipositiot ovat kohdistettavissa toisiinsa.

Suojausinstrumentti

(12) Pääsääntöisesti suojausinstrumenttina voi olla vain johdannainen, jolla on raportoitavan yrityksen ulkopuolinen vastapuoli.

(13) Suojausinstrumentti tulee määrittää suojaavaksi sopimuksen tekohetkestä koko sen voimassaoloajalle.

(14) Suojaussuhteen ulkopuolelle voidaan jättää optioiden aika-arvo ja valuuttatermiinien korkoelementti. Suojaussuhteen ulkopuolelle jätettyjen johdannaisten osatekijöiden arvonmuutokset tulee kirjata tulosvaikutteisesti.

(15) Asetettu optio voi olla suojausinstrumentti ainoastaan siinä tapauksessa, että se on kohdistettu kumoamaan ostetun option vaikutusta.

Suojauskohde

(16) Suojauksen kohteena voi olla taseeseen merkitty sijoitus, joka altistaa eläkekassan tai -säätiön riskille sijoituksen arvon tai vastaisten rahavirtojen muutoksesta ja joka on määritetty suojattavaksi. Suojauksen kohteena voi olla myös osa suojattavasta sijoituksesta.

(17) Suojauksen kohteena voi myös olla samanlaisten sijoitusten muodostama ryhmä, edellyttäen, että suojauksen kriteerit voidaan täyttää. Suojattaessa keskenään samanlaisia sijoituksia ryhmänä, yksittäisillä sijoituksilla tulee olla samankaltainen riski, jolta suojaudutaan. Lisäksi suojatusta riskistä johtuvan kunkin ryhmään kuuluvan yksittäisen sijoituksen arvon odotetaan vaihtelevan samansuuntaisesti suhteessa riskistä johtuvaan koko ryhmän arvon muutokseen.

Suojaussuhde

(18) Suojaussuhde täyttää kirjanpidollisen suojauksen kriteerit ja suojaamisen edellytykset vain siinä tapauksessa, että suojaus täyttää seuraavat ehdot:

- Suojaussuhde on dokumentoitu kirjallisesti sille hetkelle, kun suojaus aloitetaan.
- Dokumentoinnin tulee sisältää:
  - yksilöidyt tiedot suojausinstrumentista ja suojauskohteesta,
  - kuvaus suojattavasta riskistä (riskeistä) ja riskin (riskien) luonteesta,
  - arvio kyseessä olevan suojaussuhteen tehokkuudesta (selvitys siitä, miten eläkekassa ja -säätiö arvioi suojausinstrumentin kykyä kumota suojattavasta riskistä johtuvat muutokset suojattavan erän arvossa),
  - kuvaus siitä, miten ja milloin kyseessä olevaa suojauksen tehokkuutta mitataan,
  - kuvaus suojaukseen liittyvästä eläkekassan ja -säätiön riskienhallinnan tavoitteesta ja suojaukseen ryhtymisen strategiasta.
- Suojauksen odotetaan kumoavan suojattavasta riskistä johtuvat arvon tai rahavirtojen muutokset tehokkaasti alun perin dokumentoidun, kyseistä suojaussuhdetta koskevan riskienhallintastrategian mukaisesti.
- Suojauksen tehokkuus on mitattavissa luotettavasti toisin sanoen sekä suojauskohteen arvo tai rahavirrat että suojausinstrumentin käypä arvo ovat määritettävissä luotettavasti.
- Suojausta on arvioitu jatkuvasti, periodikohtaisesti ja kumulatiivisesti, ja sen on todettu tosiasiallisesti olleen tehokas eli suojauksen tehokkuuden tulee olla välillä 80 - 125 % koko suojauksen ajan.

(19) Johdannaisten käytöstä tulee olla hallituksen hyväksymät kirjallisesti dokumentoidut periaatteet. Dokumentaation tulee sisältää kuvaus kirjanpidollisen suojaamisen tehokkuuden arviointimenettelyistä.

(20) Johdannaissopimuksen käyttötarkoitus (kirjanpidollisesti suojaava) on määritettävä ja dokumentoitava sopimusta tehtäessä. Jos näin ei menetellä, sopimusta on käsiteltävä kirjanpidossa ei-suojaavana.

7 Johdannaissopimukset

7.1 Yleistä

(1) Johdannaissopimus on sopimus, jolla on kaikki seuraavat kolme ominaisuutta:

- sen arvo muuttuu tietyn koron, rahoitusinstrumentin hinnan, hyödykkeen hinnan, valuuttakurssin, hinta- tai kurssi-indeksin, luottoluokituksen tai luottoindeksin taikka muun muuttujan arvon muuttuessa
- se ei sopimusta tehtäessä vaadi lainkaan nettosijoitusta tai vaatii pienemmän nettosijoituksen kuin vaadittaisiin toisentyyppisissä sopimuksissa, joiden odotettaisiin reagoivan markkinatekijöiden muutoksiin vastaavalla tavalla
- se toteutetaan tulevana ajankohtana.

Johdannaissopimusten määritelmät

(2) Optiosopimuksella tarkoitetaan sopimusta, jossa ostajalla on oikeus mutta ei velvollisuutta toteuttaa sopimus sen eräpäivänä (eurooppalainen optio) tai eräpäivään mennessä (amerikkalainen optio). Toteutus voi olla kohde-etuuden toimittaminen (rahoitusinstrumentti) tai sopimuksessa määritellyllä tavalla tapahtuva nettoarvon tilitys.

(3) Optiosopimuksia ovat erityyppisiin kohde-etuuksiin (kuten valuutat, osakkeet, korot, hyödykkeet ja indeksit) liittyvät osto- ja myyntioptiot, warrantit, korkokatot ja korkolattiat sekä näiden yhdistelmät (korkokaulukset), koronvaihtosopimuksiin liittyvät optiot (swaptiot) sekä luotto-optiot ja luottoswapit.

(4) Termiinisopimuksella tarkoitetaan etukäteen sovittuun hintaan tapahtuvaa kohde-etuuden toimitusta tai nettoarvon tilitystä määrättynä eräpäivänä. Termiinisopimus on molempia osapuolia (ostaja ja myyjä) sitova.

(5) Termiinisopimuksia ovat erityyppisiin kohde-etuuksiin (kuten valuutat, osakkeet, korkoinstrumentit, hyödykkeet ja indeksit) liittyvät termiini- ja futuurisopimukset.

(6) Koron- ja/tai valuutanvaihtosopimuksella tarkoitetaan kiinteän ja/tai vaihtuvan korkovirran vaihtamista toiseen korkovirtaan samassa tai eri valuutassa. Sopimuksiin voi liittyä pääomien vaihto tai ne voivat perustua nimellispääomiin, joita ei vaihdeta sopimusten osapuolten kesken.

(7) Sopimuksen sulkemisella tarkoitetaan sellaisen vastakkaisen identtisen sopimuksen tekemistä, jolla sopimuksesta syntyvä tuotto tai kulu varmistetaan lopullisesti ennen sopimuksen eräpäivää.

(8) Positiolla tarkoitetaan yhdestä tai useammasta tase-erästä tai johdannaissopimuksesta tai niiden yhdistelmästä muodostuvaa ryhmää (tase-asema).

(9) OTC -johdannaisella tai OTC -johdannaissopimuksella tarkoitetaan johdannaissopimuksia, joita ei panna täytäntöön direktiivin 2004/39/EY 4 artiklan 1 kohdan 14 alakohdassa määritetyllä säännellyllä markkinalla tai sellaisella kolmannen maan markkinalla, jota pidetään säänneltyä markkinaa vastaavana markkinana direktiivin 2004/39/EY 19 artiklan 6 kohdan mukaisesti.

7.2 Käsittely kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä

7.2.1 Optiosopimukset

OHJE (kohdat 10-20)

Sopimuksen solmiminen

(10) Sopimusta tehtäessä ostetusta osto- tai myyntioptiosta suoritettava preemiomaksu tulisi merkitä kirjanpitoon maksetun ennakkomaksun luonteisesti varoiksi. Vastaavasti asetetusta osto- tai myyntioptiosta saatava preemiomaksu tulisi merkitä kirjanpitoon saadun ennakkomaksun luonteisesti velaksi. Taseeseen kirjattavassa preemiomaksuerässä tulisi ottaa tarvittaessa huomioon sopimuksen tekemiseen välittömästi liittyvät palkkiot ynnä muut kulut.

Sopimuksen sulkeminen

(11) Optiosopimuksen sulkemisen yhteydessä tulisi kirjata alkuperäisestä sopimuksesta maksetun, aikaisemmilla tilikausilla kirjatuilla arvonmuutoksilla oikaistun preemion ja position sulkemiseen käytetystä optiosta saadun preemion erotus tuotoksi tai kuluksi sille tilikaudelle, jolloin sopimus suljetaan. Vastaavasti tulisi kirjata tuotoksi tai kuluksi alkuperäisestä sopimuksesta saadun, aikaisemmin kirjatuilla arvonmuutoksilla oikaistun preemion ja vastakkaisesta sopimuksesta maksetun preemion erotus.

Sopimuksen raukeaminen

(12) Jos optiosopimus raukeaa käyttämättömänä, sopimuksen ostajan tulisi kirjata maksamansa preemio kuluksi ja sopimuksen myyjä saamansa preemio tuotoksi sille tilikaudelle, jolloin raukeaminen tapahtuu. Aikaisemmilla tilikausilla kirjatut mahdolliset arvonmuutokset oikaisevat tuottoa ja kulua.

Sopimuksen toteuttaminen

(13) Optiosopimuksen toteuttamisen yhteydessä selviää sopimuksesta realisoituva voitto tai tappio ja sen mukaisesti maksettu tai saatu preemio tulisi kirjata joko tuotoksi tai kuluksi tai niiden oikaisuksi sille tilikaudelle, jonka aikana toteuttaminen tapahtuu.

(14) Jos optiosopimus toteutetaan ostamalla tai myymällä kohde-etuus sopimuksen mukaisesti, maksettu tai saatu preemio tulisi merkitä kohde-etuuden hankintamenon tai luovutushinnan lisäykseksi tai vähennykseksi.

Suojaamistarkoituksessa tehdyt sopimukset – käsittely tilinpäätöksessä

(15) Suojaamistarkoituksessa solmitun optiosopimuksen tilinpäätöspäivän sulkemishinnan (markkina-arvon) ja sitä alemman preemion kirjanpitoarvon erotuksesta tulisi kirjata tilinpäätöksessä tuotoksi, kuitenkin enintään määrä, joka vastaa suojattavasta tase-erästä tai positioon luetuista eristä tilikauden kuluksi kirjattua määrää.

(16) Mikäli suojattavasta tase-erästä kirjataan tilinpäätökseen arvostustuottoa (arvonalennuksen palautus), kirjataan maksetun preemion kirjanpitoarvon ja sitä alemman optiosopimuksen tilinpäätöspäivän sulkemishinnan erotuksesta kuluksi määrä, joka vastaa suojattavasta tase-erästä tai positioon luetuista eristä tilikauden tuotoksi kirjattua määrää. Kuluksi tulisi kirjata myös suojattavan tase-erän tai positioon luettavien erien arvonnousun ylittävä osa preemion arvonlaskusta. Ylitystä vastaava arvonalennuskirjaus tulisi peruuttaa, mikäli se osoittautuu seuraavassa tilinpäätöksessä aiheettomaksi.

(17) Suojaavaan optiopositioon kuuluvan saadun preemion (velkaerä) kirjanpitoarvon ja sitä alemman optiosopimuksen tilinpäätöspäivän sulkemishinnan erotuksesta tulisi kirjata vastaavalla tavalla tuottoa ja tilinpäätöspäivän sulkemishinnan ja sitä alemman kirjanpitoarvon erotuksesta vastaavasti kulua.

(18) Suojaamistarkoituksessa tehdystä optiosopimuksesta ei tulisi kirjata arvostustuottoa tai -kulua, jos suojattavasta tase-erästä tai positioon luettavista eristä ei kirjata tuloslaskelmaan arvonmuutosta tai jos suojataan taseen ulkopuolista erää. Mikäli kuitenkin sopimuksen negatiivinen arvonmuutos ylittää suojattavien erien positiivisen arvonmuutoksen, ylitys tulisi kirjata tulosvaikutteisesti. Ylitystä vastaava arvonalennuskirjaus tulisi peruuttaa, mikäli se osoittautuu seuraavassa tilinpäätöksessä aiheettomaksi.

Muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehdyt sopimukset – käsittely tilinpäätöksessä

(19) Option myyjän tulisi kirjata realisoitumaton tappio (tilinpäätöspäivän sulkemishinnan ja sitä alemman kirjanpitoarvon erotus) täysimääräisesti. Sen sijaan realisoitumatonta voittoa ei tulisi kirjata ennen kuin sopimus raukeaa, suljetaan tai toteutetaan.

(20) Option ostajan tulisi kirjata realisoitumaton tappio preemion määrään asti. Koska ostaja ei tappiotilanteessa käytä optiotaan, vaan antaa sen raueta, preemiomaksu muodostaa sopimuksesta syntyvän maksimitappion. Realisoitumattomia voittoja ei tulisi kirjata.

7.2.2 Termiinisopimukset

OHJE (kohdat 21-32)

Sopimuksen solmiminen

(21) Termiinisopimuksen solmiminen ei aiheuta kirjausta, koska sopimuksen tekohetkellä ei suoriteta maksuja. Sopimukset ja niiden muutokset tulisi kuitenkin rekisteröidä välittömästi taseen ulkopuolisina sitoumuksina sopimuksen tekohetkestä alkaen.

Sopimuksen sulkeminen

(22) Termiinisopimuksen sulkemishinnan ja sopimuksen mukaisen hinnan erotus oikaistuna aikaisemmilla tilikausilla kirjatuilla arvonmuutoksilla tulisi kirjata sen tilikauden tuotoksi tai kuluksi, jolloin sopimus suljetaan.

Sopimuksen toteuttaminen

(23) Jos sopimus toteutetaan luovuttamalla kohde-etuus sopimuksen mukaisesti, termiinin toteutushinta muodostaa hankitun kohteen myyntihinnan. Toteutushinnan ja kohde-etuuden poistamattoman hankintamenon erotus tulisi kirjata sen tilikauden tuotoksi tai kuluksi, jolloin luovutus tapahtuu.

(24) Jos termiinisopimus toteutetaan vastaanottamalla kohde-etuus, tulisi kohde-etuuden hankintameno merkitä (termiinihinta) taseeseen. Sopimuksen toteutushetkellä ei tulisi tehdä tulosvaikutteista kirjausta. Kohde-etuus tulisi arvostaa seuraavan kerran laadittavassa tilinpäätöksessä asianomaista omaisuuslajia koskevien määräysten mukaisesti.

(25) Mikäli termiiniluonteinen sopimus toteutetaan nettoarvontilityksenä suorittamalla ainoastaan toteutushinnan ja markkinahinnan erotus, suoritettava määrä tulisi merkitä sen tilikauden tuotoksi tai kuluksi, jolloin sopimus päättyy ja velvollisuus nettoarvon tilitykseen syntyy.

(26) Kun rahamarkkinatermiinillä tai muulla vastaavalla sopimuksella on suojattu tase-erän tai position johdannaissopimuksen eräpäivän jälkeistä korkotuottoa, tulisi johdannaissopimuksesta eräpäivänä saatava tai suoritettava määrä jaksottaa olennaisuuden periaatteella tuotoksi tai kuluksi sinä ajanjaksona, johon suojaus kohdistuu.

(27) Mikäli termiinisopimus tehdään suojaamaan kyseessä olevan sopimuksen kohde-etuutta, joka realisoidaan termiinisopimuksen erääntyessä, voidaan nettoarvon tilityksen määrällä oikaista kohteen luovutushintaa. Vastaavasti, jos termiinisopimuksella suojataan tulevia termiinisopimuksen kohde-etuuteen tehtäviä sijoituksia, voidaan nettoarvon tilityksen määrällä oikaista kohteen hankintahintaa. Hankintamenon oikaisu jaksottuu hankitun joukkovelkakirjalainan tai rahamarkkinasijoituksen hintaerojaksotuksen yhteydessä kyseisen instrumentin pitoajalle.

<u>Suojaamistarkoituksessa tehty sopimus – käsittely tilinpäätöksessä</u>

(28) Suojaavan termiinisopimuksen arvonmuutoksena tulisi kirjata tuloslaskelmaan tuotoksi sopimuksen mukaisen hinnan ja sitä alemman sopimuksen tilinpäätöshetken varovaisesti arvioidun todennäköisen sulkemishinnan erotuksesta määrä, joka vastaa suojattavasta tase-erästä tai positioon luetuista eristä tilikauden kuluksi kirjattua määrää oikaistuna sopimuksesta aikaisempina tilikausina kirjatuilla arvonmuutoksilla.

(29) Suojaavan termiinisopimuksen arvonmuutoksena tulisi kirjata kuluksi tilinpäätöshetken todennäköisen sulkemishinnan ja sitä alemman sopimuksen mukaisen hinnan erotuksesta määrä, joka vastaa suojattavasta tase-erästä tai positioon luetuista eristä kirjattua positiivista arvonmuutosta (arvonalennuksen palautus) oikaistuna sopimuksesta aikaisemmin kirjatuilla arvonmuutoksilla. Termiinisopimuksen arvonlaskusta tulisi kirjata kuluksi myös suojattavan tase-erän tai positioon luettavien erien arvonnousun ylittävä osuus. Ylitystä vastaava arvonalennuskirjaus tulisi peruuttaa, mikäli se osoittautuu seuraavassa tilinpäätöksessä aiheettomaksi.

(30) Jos suojattavasta tase-erästä tai positioon luetuista eristä ei tuloslaskelmaan kirjata arvonmuutosta tai jos suojataan taseen ulkopuolista erää, suojaavasta sopimuksesta ei tulisi kirjata arvostustuottoa tai -kulua tuloslaskelmaan. Mikäli kuitenkin sopimuksen negatiivinen arvonmuutos ylittää suojattavien erien positiivisen arvonmuutoksen, ylitys tulisi kirjata kuluksi. Ylitystä vastaava arvonalennuskirjaus tulisi peruuttaa, mikäli se osoittautuu seuraavassa tilinpäätöksessä aiheettomaksi.

(31) Valuuttatermiinin korkoelementti eli sopimuspäivän avistakurssin ja sopimuksen termiinikurssin välinen erotus tulisi jaksottaa korkotuotoksi tai -kuluksi tai niiden vähennykseksi

termiinisopimuksen voimassaoloaikana. Termiinikurssin ja avistakurssin välinen piste-ero voidaan kirjata suoraan tulokseen, mikäli se ei olennaisesti vaikuta tilinpäätöksen antamaan kuvaan tilikauden tuloksesta. Valuuttatermiinillä suojattu lyhytaikainen valuuttamääräinen saaminen tai velka voidaan kuitenkin arvostaa suoraan termiinikurssiin, mikäli korkoeron merkitys on vähäinen.

Muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehdyt sopimukset – käsittely tilinpäätöksessä

(32) Muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehdyn termiinisopimuksen tilinpäätöshetken todennäköisen sulkemishinnan ja sopimuksen mukaisen hinnan negatiivinen erotus aikaisempina tilikausina kirjatuilla arvonmuutoksilla oikaistuna tulisi kirjata ennen sopimuksen sulkemista tai päättymistä tehtävässä tilinpäätöksessä kuluksi. Realisoitumattomia tuottoja ei tulisi kirjata. Ei-suojaavien valuuttajohdannaisten termiinikurssin ja avistakurssin välinen piste-ero tulisi jaksottaa ja kirjata korkotuottoihin tai – kuluihin. Termiinikurssin ja avistakurssin välinen piste-ero voidaan kirjata suoraan tulokseen, mikäli se ei olennaisesti vaikuta tilinpäätöksen antamaan kuvaan tilikauden tuloksesta.

7.2.3 Koron - ja valuutanvaihtosopimukset

OHJE (kohdat 33-38)

Sopimuksen solmiminen

(33) Koron- ja valuutanvaihtosopimusten solmiminen ei aiheuta kirjausta, koska sopimuksen solmimishetkellä ei suoriteta maksuja. Kaikki sopimukset tulisi kuitenkin rekisteröidä taseen ulkopuolisina sitoumuksina sopimusten tekohetkestä alkaen.

Sopimuksen sulkeminen

(34) Koron- ja valuutanvaihtosopimuksen sulkemisen yhteydessä syntyvä voitto tai tappio tulisi jaksottaa suojatun saamisen jäljellä olevalle juoksuajalle, jos johdannaissopimuksella on suojattu taseessa olevaa saamis- tai velkaerää. Mikäli saamis- tai velkaerä on poistunut taseesta, johdannaissopimuksen voitto tai tappio tulisi kirjata heti tuotoksi tai kuluksi.

Suojaamistarkoituksessa tehty sopimus – käsittely tilinpäätöksessä

(35) Koron- ja valuutanvaihtosopimuksista tulisi merkitä tilikauden tuotoksi ja kuluksi sopimuksen perusteella tilikauteen kohdistuvat korot.

(36) Tuloslaskelmaan tulisi merkitä lisäksi tuotoksi suojaamistarkoituksessa tehdyistä koron- ja valuutanvaihtosopimuksista aiheutuvien, tilinpäätöshetkeen diskontattujen kassavirtojen nykyarvojen positiivinen erotus, kuitenkin enintään määrä, joka vastaa suojattavasta tase-erästä tai positioon luettavista eristä kirjattua arvostuskulua. Sopimuksista aiheutuvien tilinpäätöshetkeen diskontattujen kassavirtojen negatiivisesta erotuksesta tulisi kirjata kuluksi määrä, joka vastaa suojattavasta tase-erästä tai positioon luettavista eristä kirjattua positiivista arvonmuutosta. Suojattavan tase-erän tai positioon luettavien erien arvonnousun ylittävä osuus diskontattujen kassavirtojen nykyarvojen negatiivisesta erotuksesta tulisi kuitenkin aina kirjata kuluksi. Ylitystä vastaava arvonalennuskirjaus tulisi peruuttaa, mikäli se osoittautuu seuraavassa tilinpäätöksessä aiheettomaksi.

(37) Mikäli tase-erästä tai positioon luettavista tase-eristä ei kirjata tilinpäätöksessä arvonmuutosta, ei myöskään koron- tai valuutanvaihtosopimusten tilinpäätöshetkeen diskontattujen

kassavirtojen nykyarvojen erotuksesta syntyvää tuottoa tai kulua tulisi kirjata. Mikäli kuitenkin kassavirtojen nykyarvojen negatiivinen erotus ylittää suojattavan kohteen positiivisen arvonmuutoksen, ylitys tulisi kirjata. Ylitystä vastaava arvonalennuskirjaus tulisi peruuttaa, mikäli se seuraavassa tilinpäätöksessä osoittautuu aiheettomaksi.

Muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehdyt sopimukset – käsittely tilinpäätöksessä

(38) Muussa kuin suojaamistarkoituksessa tehtyjen koron- ja valuutanvaihtosopimusten tilinpäätöshetkeen diskontattujen kassavirtojen negatiivinen erotus tulisi kirjata aina täysimääräisesti kuluksi. Positiivista erotusta ei tulisi kirjata tuloslaskelmaan tuotoksi.

8 Arvopaperin lainaus- ja takaisinostosopimukset

8.1 Arvopapereiden lainaus

8.1.1 Lainaksiantaja

OHJE (kohdat 1-4)

(1) Lainatut arvopaperit tulisi säilyttää lainauksen aikana lainaksiantajan taseessa.

(2) Tilinpäätöstä laadittaessa lainassa olevat arvopaperit tulisi arvostaa kyseistä omaisuuslajia koskevan arvostussäännöksen mukaan. Arvopapereiden lainauksesta saatu preemio ja muut kompensaatiot (käteisosinko ja merkintäoikeuksia vastaavat vastikkeet) tulisi merkitä tuloslaskelmaan suoriteperusteisesti tuotoksi.

(3) Jos lainaksiottaja ei kykene palauttamaan lainaamiaan arvopapereita, jolloin lainaksiantaja saa vakuuden realisoinnista muuta vastiketta, realisoituu lainaksiantajalle arvopapereiden poistamattoman hankintamenon ja tämän vastikkeen erotuksen suuruinen myyntivoitto tai -tappio.

(4) Lainaksiantajan tulisi pitää lainaksi annetuista arvopapereista rekisteriä, josta käy ilmi lainauksen kohde, lainansaaja ja lainaussopimuksen alkamis- ja päättymispäivä.

8.1.2 Lainaksiottaja

OHJE (kohdat 5-9)

(5) Lainaksiottajan ei tulisi merkitä lainaamiaan arvopapereita kirjanpitoonsa. Lainaksiottajan myydessä arvopaperit edelleen myyntihinta tulisi merkitä taseeseen lyhytaikaiseksi velaksi lainaksiantajalle.

(6) Lainaksiottajan tilinpäätöksessä lyhytaikainen velka tulisi merkitä taseeseen lainaksi otettujen arvopapereiden myyntihinnan tai sitä korkeamman tilinpäätöshetken markkinahinnan määräisenä. Lainaksiottajan tulisi kirjata maksamansa preemion ja muut vastikkeet (käteisosinko ja merkintäoikeuksia vastaavat vastikkeet) tilinpäätökseen suoriteperusteisesti kuluksi.

(7) Ostaessaan arvopaperit markkinoilta lainaksiantajalle palautusta varten lainaksiottajalle realisoituu arvopapereiden myyntihinnan ja uusien arvopapereiden ostohinnan erotuksen suuruinen myyntivoitto tai -tappio.

(8) Mikäli käy ilmeiseksi, että lainattuja arvopapereita ei pystytä palauttamaan, tulisi merkitä tästä aiheutuvat kulut ja menetykset pakollisina varauksina kuluksi.

(9) Lainaksiottajan tulisi pitää rekisteriä lainaksi ottamistaan arvopapereista, josta käy ilmi lainauksen kohde, lainaksiantaja, lainaussopimuksen päättymispäivä sekä edelleen luovutuksen päivämäärä ja myyntihinta.

8.2 Takaisinostosopimukset

OHJE (kohdat 10-12)

(10) Takaisinostosopimuksin myydyt arvopaperit tulisi säilyttää myyjän taseessa. Vastaavasti niitä arvopapereita, jotka on ostettu takaisinmyyntisopimuksin, ei tulisi merkitä ostajan taseeseen.

(11) Arvopapereiden takaisinostosopimuksilla luovutetuista arvopapereista saadut vastikkeet tulisi kirjata veloiksi ja maksetut vastikkeet saamisiksi.

(12) Takaisinostosopimuksin myydyt arvopaperit tulisi arvostaa tilinpäätöksessä kyseistä omaisuuslajia koskevan arvostussäännöksen mukaan. Sopimuksesta saatu tai maksettu korvaus tulisi merkitä kirjanpitoon korkona. Korko tulisi jaksottaa sopimuksen voimassaoloajalle.

9 Sijoitusten arvostaminen käypään a voon ja suojauslaskenta

(1) Vakuutuskassalain (VKL) 6 luvussa säädetään eläkekassan ja eläkesäätiölain (ESL) 5 luvussa eläkesäätiön tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

(2) Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan VKL 74 b §:n 2, 4, 5 momenttien ja 77 §:n 1, 2 momenttien mukaan tarkemmat säännökset eläkekassan tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Vastaavasti säädetään ESL 41 a §:n 2, 4, 5 momenteissa ja 42 §:n 1 ja 2 momenteissa eläkesäätiöiden tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

(3) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:

- vakuutuskassalain 74 b §:n 4, 5, 8 ja 9 momentti
- vakuutuskassalain 77 §:n 3 momentti
- eläkesäätiölain 41 a §:n 4, 8 ja 9 momentti
- eläkesäätiölain 42 §:n 3 momentti

(4) Mikäli eläkekassa valitsee VKL 74 b §:n 4 momentin mukaisesti rahoitusvälineiden ja/tai 74 b §:n 5 momentin mukaisesti sijoituskiinteistöjen ja/tai biologisten hyödykkeiden arvostamisen kirjanpidossa käypään arvoon, rahoitusvälineiden, sijoituskiinteistöjen ja biologisten hyödykkeiden kirjanpidollisessa käsittelyssä noudatetaan VKL:n lisäksi tätä määräystä ja STMsijA:ta.

(5) Mikäli eläkesäätiö valitsee ESL 41 a §:n 4 momentin mukaisesti rahoitusvälineiden ja/tai 41 a §:n 5 momentin mukaisesti sijoituskiinteistöjen ja/tai biologisten hyödykkeiden arvostamisen kirjanpidossa käypään arvoon, rahoitusvälineiden, sijoituskiinteistöjen ja biologisten hyödykkeiden kirjanpidollisessa käsittelyssä noudatetaan ESL:n lisäksi tätä määräystä ja STMsijA:ta.

MÄÄRÄYS (kohta 6)

(6) Mikäli eläkekassa ja -säätiö valitsevat sijoitusten arvostamisen taseessa käypään arvoon, taseeseen merkityt arvonkorotukset puretaan.

9.1 Määritelmät

Rahoitusväline

(7) Rahoitusväline on rahoitusvara tai -velka. Tässä luvussa rahoitusvälineen synonyyminä käytetään termiä rahoitusinstrumentti.

Oman pääoman ehtoinen sijoitus

(8) Oman pääoman ehtoinen sijoitus on mikä tahansa rahoitusvara, joka osoittaa oikeutta eläkekassan ja -säätiön varoihin sen kaikkien velkojen vähentämisen jälkeen.

Transaktiomenot

(9) Transaktiomenot ovat rahoitusvaroihin ja -velkoihin kuuluvan erän hankkimisesta ja luovuttamisesta välittömästi johtuvat lisämenot.

Efektiivisen koron menetelmä

(10) Efektiivisen koron (sisäisen koron) menetelmää käytetään rahoitusvaroihin ja -velkoihin kuuluvan erän jaksotetun hankintamenon laskemiseen ja korkotuoton ja -kulun kohdistamiseen asianomaiselle ajanjaksolle.

(11) Efektiivinen korko on se korkokanta, jota käyttäen rahoitusinstrumentin odotettavissa olevana juoksuaikana tai – mikäli tämä on perusteltavissa – lyhyemmän ajanjakson kuluessa saatavaksi tai suoritettavaksi arvioidut vastaiset maksut tulevat diskontatuiksi täsmälleen kyseisen rahoitusvaroihin tai -velkoihin kuuluvan erän nettokirjanpitoarvon suuruisiksi.

(12) Efektiivistä korkokantaa laskiessaan vakuutusyrityksen on arvioitava rahavirrat ottamalla huomioon rahoitusinstrumentin kaikki sopimusehdot (mahdollisuus suorittaa maksu ennen eräpäivää tai lunastaa rahoitusinstrumentti ja muut vastaavat optiot), mutta se ei saa ottaa huomioon vastaisia luottatappioita. Laskelmaan on sisällytettävä kaikki sellaiset sopimusosapuolten välillä suoritettavat tai saatavat palkkiot ja korkopisteet, jotka ovat kiinteä osa efektiivistä korkoa, transaktiomenot sekä kaikki muut yli- ja alikurssit.

(13) Niissä harvoissa tapauksissa, joissa rahoitusinstrumentin rahavirtoja tai odotettavissa olevaa juoksuaikaa ei ole mahdollista arvioida luotettavasti, vakuutusyrityksen on kuitenkin käytettävä sopimukseen perustuvia rahavirtoja rahoitusinstrumentin koko sopimusajalta.

Johdannaissopimus

(14) Johdannaissopimus on määritelty luvussa 7.1.

Kytketty johdannainen

(15) Kytketty johdannainen on osa yhdisteltyä instrumenttia, joka sisältää myös johdannaissopimuksiin kuulumattoman pääsopimuksen ja tällä on sellainen vaikutus, että osa yhdistetyn instrumentin rahavirroista vaihtelee samankaltaisella tavalla kuin itsenäisen johdannaisen rahavirrat.

(16) Kytketty johdannainen saa aikaan sen, että kaikki ne rahavirrat tai osa niistä rahavirroista, jotka sopimus muutoin edellyttäisi, muuttuvat tietyn koron, rahoitusinstrumentin hinnan, hyödykkeen hinnan, valuuttakurssin, hinta- tai kurssi-indeksin, luottoluokituksen tai luottoindeksin tai muun muuttujan mukaisesti, joka, jos se on muu kuin taloudellinen muuttuja, ei liity nimenomaisesti sopimusosapuoliin. Johdannainen, joka liittyy rahoitusinstrumenttiin mutta on sopimuksen perusteella siirrettävissä riippumatta tästä instrumentista tai jossa on eri vastapuoli kuin tällä instrumentilla, ei ole kytketty johdannainen vaan erillinen instrumentti.

(17) Kytketty johdannaisinstrumentti erotetaan pääsopimuksesta ja käsitellään kirjanpidossa kuten itsenäinen johdannainen, mikäli kaikki seuraavat ehdot täyttyvät:

- sen taloudelliset ominaispiirteet ja riskit eivät liity läheisesti vastaaviin pääsopimuksen ominaispiirteisiin ja riskeihin
- samanlaiset ehdot sisältävä erillinen instrumentti täyttäisi johdannaisen määritelmässä esitetyt ehdot
- yhdistettyä instrumenttia ei arvosteta käypään arvoon eikä käyvän arvon muutoksia kirjata tulosvaikutteisesti.

(18) Jos kytketty johdannainen on erotettu pääsopimuksesta, luokitellaan pääsopimus, joka on rahoitusväline, asianomaiseen rahoitusvälineen ryhmään.

(19) Mikäli kytketty johdannainen tulisi erottaa pääsopimuksesta, mutta johdannaisen käypä arvo ei ole määritettävissä hankintahetkellä eikä myöhempänä tilinpäätöspäivänä, koko yhdistettyä instrumenttia (pääsopimus + johdannainen) käsitellään kaupankäyntitarkoituksessa pidettävänä rahoitusvälineenä.

9.2 Rahoitusvarojen luokittelu

MÄÄRÄYS (kohdat 20-29)

(20) Rahoitusvarat luokitellaan arvostamista varten kirjanpidossa eri ryhmiin seuraavasti:

Rahoitusvarat	Myöhempi arvostaminen	Arvonmuutokset
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät erät	Käypä arvo	Tuloslaskelma
Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	Jaksotettu hankintameno	Tuloslaskelma
Lainat ja muut saamiset	Jaksotettu hankintameno	Tuloslaskelma
Myytävissä olevat rahoitusvarat	Käypä arvo	Tase/käyvän arvon rahasto

<u>Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät erät</u>

(21) Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävä erä on

- hankittu tai syntynyt pääasiassa siinä tarkoituksessa, että se ostetaan tai myydään takaisin lyhyen ajan kuluessa
- osa sellaisten yksilöityjen rahoitusinstrumenttien muodostamaa salkkua, joita hallinnoidaan yhdessä ja joita on todistettavasti viime aikoina toistuvasti käytetty lyhyen aikavälin voiton tavoitteluun
- johdannainen (lukuun ottamatta johdannaista, joka on nimenomaisesti kirjanpidossa määritetty suojausinstrumentiksi ja on sellaisena tehokas).

(22) Rahoitusinstrumentille, joka luokitellaan ryhmään Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät erät, tulee olla saatavissa käypä arvo markkinoilta.

(23) Mikäli kytketty johdannainen tulee erottaa pääsopimuksesta, mutta johdannaisen käypä arvo ei ole määriteltävissä hankintahetkellä eikä myöhempänä tilinpäätöspäivänä, koko yhdistettyä instrumenttia käsitellään kaupankäynti tarkoituksessa pidettävänä eränä.

<u>Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset</u>

(24) Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ovat sellaisia johdannaisvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, joihin liittyvät maksusuoritukset ovat kiinteitä tai määritettävissä, jotka eräänty vät määrättynä päivänä ja jotka eläkekassalla ja -säätiöllä on vakaa aikomus ja kyky pitää eräpäivään asti.

(25) Eräpäivään asti pidettävillä sijoituksilla tarkoitetaan rahoitusmarkkinavälineitä, kuten joukkovelkakirjoja, sijoitus-, yritys- ja kuntatodistuksia ja muita sellaisia arvopaperimuotoisia saamisia, jotka täyttävät kohdan (24) määritelmän.

Lainat ja muut saamiset

(26) Lainat ja muut saamiset ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla lukuun ottamatta niitä, jotka eläkekassa ja -säätiö aikoo myydä välittömäsi tai lyhyen ajan kuluessa – nämä erät on luokiteltava kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviksi eriksi.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

(27) Myytävissä olevat rahoitusvarat ovat sellaisia johdannaisvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, jotka on luokiteltu myytävissä oleviksi tai joita ei ole luokiteltu käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi rahoitusvaroiksi, lainoiksi ja muiksi saamisiksi tai eräpäivään asti pidettäviksi sijoituksiksi.

(28) Rahoitusvaroihin kuuluvien erien luokittelu kirjanpidossa arvostamista varten eri ryhmiin tulee tehdä sopimuskohtaisesti hankintahetkellä (paperi-paperilta). Ryhmittely tulee tehdä dokumentoidusti. Ryhmittely ei muuta näiden rahoitusvarojen sen hetkistä esittämistapaa taseessa. Sijoitusten tase-erä ”Osakkeet ja osuudet” saattaa siten sisältää eri ryhmiin kuuluvia rahoitusvaroja (osakkeita saattaa olla kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien erien ryhmässä ja myytävissä olevien ryhmässä).

(29) Tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa tulee kertoa, miten rahoitusvarat on arvostamista varten luokiteltu kohdassa (20) mainittuihin ryhmiin.

9.3 Rahoitusvarojen siirr ot ryhmästä toiseen ja luokittelun muuttaminen

MÄÄRÄYS (kohdat 30 -31)

(30) Eläkekassa ja -säätiö eivät saa luokitella mitään rahoitusvaroja eräpäivään asti pidettäviksi, jos eläkekassa ja -säätiö ovat tilikaudella tai kahden edellisen tilikauden aikana myyneet eräpäivään asti pidettäviä sijoituksia tai muuttaneet niiden luokittelua ennen eräpäivää siten, että näiden erien määrä on ollut vähämerkityksellistä suurempi verrattuna eräpäivään asti pidettävien sijoitusten kokonaismäärään muutoin kuin sellaisin myynnein tai uudelleen luokitteluin, jotka

- tapahtuvat lähellä eräpäivää tai rahoitusvaroihin kuuluvan erän lunastuspäivää, että markkinakoron muutoksilla ei olisi merkittävää vaikutusta rahoitusvaroihin kuuluvan erän käypään arvoon
- toteutuvat sen jälkeen kun eläkekassa ja -säätiö ovat saaneet rahoitusvaroihin kuuluvan erän alkuperäisen pääoman olennaisilta osin takaisin sopimuksenmukaisina tai ennen eräpäivää tapahtuvina maksuina tai

- johtuvat sellaisesta yksittäisestä tapahtumasta, joka ei ole eläkekassan ja -säätiön määräysvallassa, joka on kertaluonteinen ja jota ei olisi voinut kohtuudella ennakoida

(31) mikäli Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset -ryhmästä muun muassa myydään tai uudelleen luokitellaan toiseen ryhmään olennainen osa sijoituksia ennen eräpäivää (saastuminen), kaikki ryhmän sijoitukset tulee arvostaa käypään arvoon ja luokitella uudestaan Myytävissä olevat rahoitusvarat -ryhmään. Näin täytyy menetellä myös, jos eläkekassa ja -säätiö eivät aio tai eivät pysty pitämään sijoituksia, jotka se on luokitellut Eräpäivään asti pidettäviksi ja näiden sijoitusten määrä on vähämerkityksellistä suurempi suhteessa koko Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset -ryhmään luokiteltuihin sijoituksiin.

OHJE (kohta 32)

(32) Jos edellä kohdissa (30) ja (31) mainittujen luokittelumuutosten lisäksi eläkekassalla ja -säätiöllä on tarvetta muihin luokittelumuutoksiin, tulisi niistä ottaa yhteyttä Finanssivalvontaan. Myös muut kuin kohdissa (30) ja (31) säännellyt luokittelumuutokset ovat mahdollisia, mikäli aikaisempi luokittelu ei anna eläkekassan ja -säätiön toiminnan tuloksellisuudesta ja taloudellisesta asemasta oikeaa ja riittävää kuvaa.

9.4 Rahoitusvarojen arvos taminen

9.4.1 Alkuperäinen arvostaminen

MÄÄRÄYS (kohdat 33-35)

(33) Kun kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviksi eriksi alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä luokitellut rahoitusvarat merkitään kirjanpitoon, tulee ne arvostaa kaupantekopäivän käypään arvoon ottamatta huomioon transaktiomenoja.

(34) Rahoitusvarat, jotka luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä eräpäivään asti pidettäviksi sijoituksiksi, lainoiksi ja muiksi saamisiksi tai myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi merkitään alun perin kirjanpitoon kaupantekopäivän käypään arvoon, johon lisätään kyseisen erän hankinnasta välittömästi johtuvat transaktiomenot.

(35) Arvostustapaa tulee soveltaa johdonmukaisesti kaikkiin rahoitusvaroihin.

9.4.2 Myöhempi arvostaminen

MÄÄRÄYS (kohdat 36-41)

(36) Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen eläkekassan ja -säätiön on arvostettava kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin rahoitusvaroihin kuuluva erä käypään arvoon vähentämättä niitä transaktiomenoja, joita sille saattaa syntyä myynnin tai muun luovutuksen yhteydessä.

(37) Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset tulee arvostaa alkuperäisen kirjaamisen jälkeen jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmällä. Lineaarinen jaksotustapa on myös sallittu.

(38) Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluva erä arvostetaan alkuperäisen kirjaamisen jälkeen käypään arvoon vähentämättä niitä transaktiomenoja, joita sille saattaa syntyä myynnin tai luovutuksen yhteydessä.

(39) Jos eläkekassalla ja -säätiöllä on myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvia sellaisia oman pääoman ehtoisia instrumentteja, joilla ei ole toimivilla markkinoilla noteerattua markkinahintaa ja joiden käypä arvo ei ole luotettavasti määritettävissä, tulee tällaiset varat arvostaa hankintamenoon.

(40) Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokiteltu erä, joka on sen käyvän arvon puuttuessa kuitenkin merkitty kirjanpitoon hankintamenoon, on arvostettava käypään arvoon heti, kun sen käypä arvo on saatavissa markkinoilta tai määritettävissä luotettavasti.

(41) Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen lainat ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmää käyttäen. Lineaarinen jaksotustapa on myös sallittu.

9.4.3 Voittojen ja tappioiden kirjaaminen

MÄÄRÄYS (kohdat 42-45)

(42) Voitto tai tappio, joka syntyy kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin rahoitusvaroihin kuuluvan erän käyvän arvon muutoksesta, on kirjattava tulosvaikutteisesti.

(43) Jaksotettuun hankintamenoon merkittävistä lainoista ja muista saamisista sekä eräpäivään asti pidettävistä sijoituksista johtuva voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti silloin kun saaminen kirjataan pois taseesta tai kun sen arvo on alentunut.

(44) Voitto tai tappio myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvasta erästä on kirjattava suoraan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon, lukuun ottamatta arvonalennustappioita ja ulkomaan rahan määräisistä eristä johtuvia kurssivoittoja ja -tappioita, siihen asti kunnes rahoitusvaroihin kuuluva erä kirjataan pois taseesta, jolloin aiemmin omaan pääomaan kertynyt voitto tai tappio on kirjattava tulosvaikutteisesti.

(45) Jos eräpäivään asti pidettävä sijoitus, laina ja muu saaminen tai myytävissä oleva rahoitusvara on suojauskohde, on voitto tai tappio kirjattava suojauslaskentaa koskevien määräysten mukaisesti.

9.4.4 Käyvän arvon rahas to

MÄÄRÄYS (kohdat 4 6-49)

(46) Myytävissä olevien rahavarojen-ryhmään kuuluvien sijoitusten käyvän arvon muutos merkitään omaan pääomaan sisältyvään käyvän arvon rahastoon.

(47) Käyvän arvon rahastoon kirjataan myös myytävissä olevien rahoitusvarojen ryhmään kuuluvien osakkeiden ja osuuksien valuuttakurssiero, kun taas muiden sijoitusten valuuttakurssierot kirjataan tulosvaikutteisesti.

(48) Kun sijoituksesta luovutaan, sijoituksen käyvän arvon rahastoon kertynyt arvon muutos siirretään tilikauden tulokseen.

(49) Mikäli käypään arvoon taseeseen merkitystä myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvasta sijoituksesta on merkitty tappiota käyvän arvon rahastoon ja jos on olemassa objektiivista näyttöä siitä, että sijoituksen arvo on pysyvästi alentunut, käyvän arvon rahastoon merkitty kertynyt nettotappio poistetaan käyvän arvon rahastosta ja kirjataan tulosvaikutteisesti arvonalentumistilikaudella vaikka sijoitusta ei ole kirjattu pois taseesta (ei luovutettu).

9.4.5 Arvonalentuminen ja sen palautus

MÄÄRÄYS (kohdat 50-55)

Arvonalentuminen

(50) Eläkekassan ja -säätiön on arvioitava jokaisena tilinpäätöspäivänä, onko olemassa mitään objektiivista näyttöä siitä, että rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai erien ryhmän arvo on alentunut.

(51) Mikäli on objektiivista näyttöä sijoituksen arvonalentumisesta, kirjataan se eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin, lainoihin ja muihin saamisiin sekä myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitelluista eristä tulosvaikutteisesti.

(52) Rahoitusvaroista tehdään arvonalentuminen, mikäli olosuhteet, niiden muutokset tai muut sijoituksen haltijan tietoon tulleet tappiot synnyttävät tapahtumat osoittavat (objektiivinen näyttö), että sijoituksen tasearvo ei ehkä ole kerrytettävissä (ei vastaa tulonodotusta).

(53) Sijoitusten tasearvot arvioidaan vuosittain. Jos arvio osoittaa tasearvon olevan liian korkea, määritellään sijoituksen realisoimisesta todennäköisesti saatavissa oleva rahamäärä (todennäköinen luovutushinta). Arvonalentuminen vastaa tasearvon ja todennäköisen luovutushinnan eroa.

Arvonalentumisen palautus

(54) Mikäli sijoituksen, jonka arvosta on tehty tulosvaikutteinen arvonalentuminen, arvo myöhemmin nousee, palautetaan aikaisemmin kirjattu arvonalentuminen. Arvonalentumisen palauttaminen ei saa johtaa sijoituksen kirjaamiseen arvoon, joka on suurempi kuin hankintameno olisi ollut arvonalentumisen peruuttamisajankohtana, jos arvonalentumista ei olisi kirjattu.

(55) Jaksotettuun hankintamenoon merkittyjen sijoitusten ja myytävissä olevien rahoitusvarojen -ryhmään kuuluvien velkainstrumenttien arvonalentumisen palautus kirjataan tulosvaikutteisesti (KILA:n lausunto 2004/1315).

9.5 Rahoitusvelkojen luokittelu

MÄÄRÄYS (kohdat 56-58)

(56) Rahoitusvelat luokitellaan arvostamista varten kirjanpidossa eri ryhmiin seuraavasti:

Rahoitusvelat	Myöhempi arvostaminen	Arvonmuutokset
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät erät	Käypä arvo	Tuloslaskelma
Jaksotettuun hankintamenoon kirjatut rahoitusvelat	Jaksotettu hankintameno	ei relevantti

(57) Kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä rahoitusvelkoja ovat muun muassa ne velat, jotka syntyvät, kun arvopapereita on otettu lainaksi.

(58) Johdannaissopimuksiin perustuvat realisoitumattomat johdannaistappiot ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä velkoja, lukuun ottamatta johdannaista, joka on kirjanpidossa nimenomaisesti määritetty suojausinstrumentiksi ja on sellaisena tehokas.

9.6 Rahoitusvelkojen arvostaminen

9.6.1 Arvostaminen sekä voittojen ja tappioiden kirjaaminen

MÄÄRÄYS (kohdat 59-63)

(59) Kun kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviksi eriksi alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä luokitellut rahoitusvelat merkitään kirjanpitoon, tulee ne arvostaa kaupantekopäivän käypään arvoon ottamatta huomioon transaktiomenoja.

(60) Rahoitusvelat, jotka luokitellaan alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä jaksotettuun hankintamenoon kirjatuiksi rahoitusveloiksi, merkitään alun perin kirjanpitoon kaupantekopäivän käypään arvoon, johon lisätään kyseisen erän hankinnasta välittömästi johtuvat transaktiomenot.

(61) Arvostustapaa sovelletaan johdonmukaisesti kaikkiin rahoitusvelkoihin.

(62) Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvelkoihin kuuluvat erät arvostetaan käypään arvoon. Rahoitusvelan käyvästä arvosta ei vähennetä transaktiomenoja.

(63) Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävän rahoitusvelan arvostustulos merkitään tulokseen.

9.7 Suojauslaskenta

9.7.1 Yleiset periaatteet

(64) Suojauslaskenta on laskentaa, jonka tarkoituksena on sovittaa yhteen suojattavan erän ja suojausinstrumentin tuloslaskelmavaikutukset kirjanpidossa ja siten pienentää tuloksen volatiliteettia.

(65) Käyvän arvon suojauslaskennassa suojausinstrumentin ja suojauskohteen käypien arvojen muutosten tulosvaikutukset kumoavat toisensa.

(66) Rahavirran suojauslaskennassa suojauskohteen ja suojatun erän rahavirtojen muutokset kohdistetaan ajallisesti samaan tilikauteen.

MÄÄRÄYS (kohdat 67-71)

(67) Suojauslaskentaa voi soveltaa, mikäli eläkekassa ja -säätiö arvostavat sijoitukset taseessa käypään arvoon STMsijA:n mukaan.

(68) Suojauslaskentaan sovelletaan luvussa 6.2 esitettyjä määritelmiä suojauksen tehokkuudesta, suojattavasta riskistä, suojausinstrumentista, suojaussuhteesta ja suojauskohteesta.

(69) Suojauduttaessa valuuttariskiltä suojausinstrumentti voi olla myös muu rahoitusvaroihin kuuluva sijoitus kuin johdannaisinstrumentti.

(70) Nettopositiosuojaukseen ei voida soveltaa suojauslaskentaa.

(71) Suojauskohteena ei kuitenkaan voi olla eräpäivään asti pidettävien sijoitusten korkoriski.

9.7.2 Suojaussuhteet suojauslaskennassa

(72) Suojauslaskennan suojaussuhteet:

- Käyvän arvon suojaus: suojautuminen taseeseen merkityn omaisuuserän tai omaisuuserän yksilöidyn osan käyvän arvon muutoksilta, jotka johtuvat riskistä (riskeistä) ja jotka saattavat vaikuttaa voittoon/tappioon. Kiinteäehtoisen sitoumuksen valuuttariskin suojausta voidaan käsitellä joko käyvän arvon suojauksena tai rahavirran suojauksena.

- Rahavirran suojaus: suojautuminen rahavirtojen vaihtelulta, joka johtuu tietystä riskistä, joka liittyy taseeseen merkittyyn omaisuuserään (vaihtuvakorkoisen sijoituksen kaikki vastaiset korkotuotot tai osa niistä) tai erittäin todennäköiseen ennakoituun liiketoimeen, ja saattaa vaikuttaa voittoon tai tappioon.

9.7.3 Suojaustulosten käsittely kirjanpidossa

MÄÄRÄYS (kohdat 7 3-79)

Käyvän arvon suojaus

(73) Jos käyvän arvon suojaus täyttää suojauslaskennan edellytykset, se käsitellään kirjanpidossa seuraavasti:

Suojausinstrumentti:

(74) Voitto tai tappio käypään arvoon kirjatun suojausinstrumentin arvostamisesta (suojausinstrumentin ollessa johdannainen) tai suojausinstrumentin kirjanpitoarvon valuuttakomponentin arvostamisesta (suojausinstrumentin ollessa muu rahoitusvara kuin johdannainen) kirjataan tulosvaikutteisesti.

Suojauskohde:

(75) Suojattavasta riskistä johtuva suojauskohteen voitto/tappio, joka aiheutuu siitä riskistä (riskeistä), jolta on suojauduttu, kirjataan suojauskohteen tasearvon oikaisuksi ja tulosvaikutteisesti.

(76) Näin menetellään myös silloin, kun suojauskohde arvostetaan käypään arvoon ja käyvän arvon muutokset muutoin merkittäisiin omaan pääomaan (myytävissä olevat rahoitusvarat) ja silloin, kun suojauskohde muutoin arvostetaan hankintamenoon.

(77) Mikäli tasearvon oikaisu koskee sellaista sijoitusta, johon sovelletaan efektiivisen koron menetelmää, oikaisu on jaksotettava tulosvaikutteisesti. Jaksottaminen on aloitettava heti kun oikaisu on kirjattu. Oikaisu perustuu jaksotuksen alkamispäivän uudelleen laskettuun

efektiiviseen korkoon ja se on kirjattava kokonaan tulosvaikutteisesti eräpäivään mennessä.

(78) Jos on suojauduttu vain sijoituksen tietyiltä riskeiltä, ne suojauskohteen käyvän arvon muutokset, jotka eivät liity suojaukseen, merkitään tulokseen/taseeseen siten, kuin ne merkittäisiin siinä sijoitusten ryhmässä, johon suojattu sijoitus on luokiteltu.

Rahavirran suojaus

(79) Mikäli rahavirran suojaus täyttää suojauslaskennan edellytykset, se käsitellään kirjanpidossa seuraavasti:

- Voitto tai tappio, joka johtuu tehokkaaksi suojaukseksi todetusta osasta suojausinstrumenttia, merkitään suoraan omaan pääomaan (käyvän arvon rahasto).
- Tehoton osuus kirjataan tulosvaikutteisesti.
- Suoraan omaan pääomaan merkityt suojausinstrumentin arvostustulokset kirjataan tulosvaikutteisesti sillä tilikaudella, jolla suojauskohde (suojattava sijoitus) vaikuttaa tulokseen.

9.7.4 Suojauslaskennan lakkauttaminen

MÄÄRÄYS (kohdat 80-83)

(80) Eläkekassan ja -säätiön tulee lopettaa suojauslaskennan soveltaminen ja tehdä se ei-takautuvasti, mikäli yksikin seuraavista ehdoista toteutuu:

- suojaus ei täytä suojauslaskennan edellytyksiä (ehdot ja dokumentointi)
- eläkekassa ja -säätiö päättää lopettaa suojauksen
- suojaava rahoitusväline myydään, se erääntyy tai se toteutetaan eikä sitä korvata toisella rahoitusvälineellä. Mikäli korvaaminen toisella rahoitusvälineellä on osa eläkekassan ja -säätiön kirjallista suojausstrategiaa, suojauksen voidaan katsoa kuitenkin jatkuvan. Korvaaminen uudella rahoitusvälineellä tulee dokumentoida uudelleen.

(81) Kun käyvän arvon suojauslaskenta on lopetettu ja suojattu sijoitus on korollinen sijoitus, kyseessä olevan sijoituksen kirjanpitoarvoon tehty oikaisu jaksotetaan tulosvaikutteisesti sijoituksen jäljellä olevalle juoksuajalle. Oikaisu on kirjattava kokonaisuudessaan tulosvaikutteisesti eräpäivään mennessä.

(82) Mikäli suojattu erä on ei-korollinen sijoitus, kirjanpitoarvoon tehty oikaisu pysyy osana rahoitusvälineen hankintamenoa, kunnes se myydään tai sen arvon on todettu alentuneen.

(83) Kun rahavirran suojaus on lopetettu, suojausinstrumentin omaan pääoman käyvän arvon rahastoon kertyneet nettovoitot/-tappiot siirretään tulokseen.

9.8 Sijoituskiinteistöt

(84) Eläkekassa ja -säätiö voivat omistaa kiinteistöjä sijoitusmielessä (sijoituskiinteistöt) tai oman liiketoiminnan tarpeita varten (omassa käytössä oleva kiinteistö). Muun muassa

oman henkilöstön käytössä olevat kiinteistöt luokitellaan omassa käytössä oleviksi kiinteistöksi.

Sijoituskiinteistö

(85) Sijoituskiinteistö on kiinteistö (maa-alue tai rakennus – tai rakennuksen osa tai molemmat), jota eläkekassa ja -säätiö pitävät hallussaan pikemminkin hankkiakseen vuokratuottoja tai omaisuuden arvonnousua tai niitä molempia kuin käyttääkseen sitä hallinnollisiin tarkoituksiin.

Asunto- ja kiinteistöyhtiön osakkeet/osuudet

(86) Eläkekassan ja -säätiön omistamia asunto- ja kiinteistöyhtiön osakkeita ja osuuksia, joiden tilat eivät ole oman liiketoiminnan käytössä, käsitellään tämän määräyksen mukaisesti kuten sijoituskiinteistöjä eli ne voidaan arvostaa kirjanpidossa käypään arvoon.

9.8.1 Kiinteistöjen luokittelu

MÄÄRÄYS (kohta 87)

(87) Arvostamista varten kiinteistöt luokitellaan kirjanpidossa eri ryhmiin seuraavasti:

Kiinteistöjen ryhmät	Arvostamin en	Arvonmuutokset
Sijoituskiinteistöt	Käypä arvo	Tuloslaskelma
Kiinteistöt	”	”
Asunto-osakeyhtiöt ja kiinteistöyhtiöt	”	”
Omassa käytössä oleva kiinteistö	(Jaksotettu) hankintameno	Tuloslaskelma/arvonalentumiset

9.8.2 Arvostaminen

MÄÄRÄYS (kohdat 88-90)

Kirjanpitoon merkitseminen ja alkuperäinen arvostaminen

(88) Sijoituskiinteistöä hankittaessa se merkitään kirjanpitoon siitä maksettuun hankintamenoon. Transaktiomenot sisällytetään alkuperäiseen hankintamenoon.

Sijoituskiinteistön myöhempi arvostaminen

(89) Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen sijoituskiinteistö arvostetaan käypään arvoon. Transaktiomenoja ei vähennetä käyvästä arvosta. Sijoituskiinteistö, joka on sen käyvän arvon puuttuessa (käypää arvoa ei ole voitu luotettavasti määritellä) merkitty kirjanpitoon hankintamenoon, on arvostettava käypään arvoon heti, kun sijoituskiinteistön käypä arvo on saatavissa.

Sijoituskiinteistön käypä arvo

(90) Mikäli eläkekassa ja -säätiö valitsevat sijoituskiinteistöjen arvostaminen käypään arvoon, käypä arvo määritetään luvun 10.1.1 mukaisesti. Kun sijoituskiinteistö merkitään taseeseen käypään arvoon, merkitään taseeseen ja tuloslaskelmaan kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon väliaikaisesta erosta johtuva laskennallinen verovelan tai -saamisen muutos

erityistä varovaisuutta noudattaen. Laskennallinen verovelka tai -saaminen merkitään erilliseksi eräksi taseeseen.

9.8.3 Kiinteistöjen siirrot sijoituskiinteistöjen ja omassa käytössä olevien kiinteistöjen välillä

MÄÄRÄYS (kohdat 91-92)

(91) Kiinteistöjen siirrot sijoituskiinteistöjen ja omassa käytössä olevien kiinteistöjen välillä ovat mahdollisia silloin, kun kiinteistön käyttötarkoitus muuttuu:

- mikäli sijoituskiinteistö arvostetaan kirjanpidossa hankintamenoon, kiinteistön siirto sijoituskiinteistöstä omassa käytössä olevaksi kiinteistöksi tehdään kirjanpitoarvosta.
- mikäli sijoituskiinteistö arvostetaan kirjanpidossa käypään arvoon, siirretään kiinteistö omassa käytössä olevaksi kiinteistöksi käyvästä arvosta. Jatkossa kiinteistön hankintameno vastaa sen käypää arvoa siirtopäivänä (päivä, jolloin käyttötarkoitus muuttui).
- jos omassa käytössä oleva kiinteistö siirretään käypään arvoon arvostettavaksi sijoituskiinteistöksi, kiinteistön siirtopäivän kirjanpitoarvon ja käyvän arvon ero kirjataan tulokseen.

(92) Mikäli omassa käytössä oleva kiinteistö aiotaan myydä, pysyy kiinteistö ”omassa käytössä olevien kiinteistöjen” -ryhmässä myyntipäivään asti.

9.9 Biologiset hyödykkeet

(93) Maataloustoiminta on toimintaa, jossa eläkekassa ja -säätiö hallitsevat biologisten hyödykkeiden biologista muuttumista myyntiä varten, maataloustuotteiksi tai muiksi biologisiksi hyödykkeiksi. Metsätalous luetaan osaksi maataloustoimintaa ja siihen liittyvät hyödykkeet (kuten puut istutetussa metsässä, turve) ja maataloustuotteet (kuten kuitu- ja tukkipuu) esitetään taseessa osana sijoituksia. Maataloustuotteet ovat biologisista tuotteista (kuten kasvi) korjuun kautta saatuja tuotteita (kuten metsämaasta irrotettu kuitu- ja tukkipuu).

MÄÄRÄYS (kohdat 94-96)

(94) Biologinen hyödyke arvostetaan alun perin kirjanpitoon merkittäessä sekä jokaisena tilinpäätöspäivänä käypään arvoon vähennettynä arvioiduilla myyntiin liittyvillä menoilla.

(95) Mikäli biologisen hyödykkeen käypä arvo ei ole luotettavasti määritettävissä, biologinen hyödyke arvostetaan kertyneillä poistoilla ja arvonalentumisella vähennettyyn hankintamenoon.

(96) Biologisen hyödykkeen arvostamisessa syntynyt arvonmuutos merkitään tulosvaikutteisesti.

10 Käypien arvojen määrittäminen

(1) Vakuutuskassalain (VKL) 6 luvussa säädetään eläkekassan ja eläkesäätiölain (ESL) 5 luvussa eläkesäätiön tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

(2) Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan VKL 74 b §:n 2, 4, 5 momenttien ja 77 §:n 1, 2 momenttien mukaan tarkemmat säännökset eläkekassan tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Vastaavasti säädetään ESL 41 a §:n 2, 4, 5 momenteissa ja 42 §:n 1 ja 2 momenteissa eläkesäätiöiden tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

(3) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:

- vakuutuskassalain 74 b §:n 4, 5, 8 ja 9 momentti
- vakuutuskassalain 77 §:n 3 momentti
- eläkesäätiölain 41 a §:n 4, 8 ja 9 momentti
- eläkesäätiölain 42 §:n 3 momentti

10.1 Yleistä

(4) Sijoitusten käyvän arvon määrityksessä on otettava huomioon STMsijA:n 6 §:n määräykset.

MÄÄRÄYS (kohdat 5 -8)

(5) Sijoitusten käypä arvo määritetään sijoituskohteittain (erillisarvostus).

(6) Ulkomaanrahan määräisten sijoitusten käypä arvo muutetaan euromääräiseksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Mikäli sijoitukset ovat sopimuksilla tai muutoin sidottu tiettyyn kurssiin, käypä arvo saadaan muuttaa euromääräiseksi sitä noudattaen. Tilinpäätöspäivän kurssi on määritetty KILA:n yleisohjeessa ulkomaanrahan määräisten saamisten sekä velkojen ja muiden sitoumusten muuttamisesta euromääräisiksi (13.12.2005).

(7) Mikäli sijoitus on suojattu johdannaissopimuksella, se otetaan huomioon sijoituksen käypää arvoa määritettäessä.

(8) Eläkekassan ja -säätiön tulee säännöllisesti tarkistaa käyvän arvon arvostusmenetelmän toimivuus ja testata menetelmän luotettavuus.

10.1.1 Kiinteistösijoitu sten käypien arvojen määrittäminen

(9) Kiinteistökohteella tarkoitetaan kiinteistöä, toisen maalla olevaa rakennusta, rakennelmaa tai muuta laitosta, maahan kohdistuvaa siirtokelpoista vuokraoikeutta, tilaa, määräalaa, vesialuetta, vesivoiman käyttöoikeutta ja tietyn asunto- tai kiinteistöosakeyhtiön osakkeita. Kiinteistöön katsotaan kuuluvan maa-alue, rakennus ja niihin liittyvä irtaimisto.

(10) STMsijA:n 6 §:n 6 momentin mukaan sijoituskiinteistön käyvän arvon määrityksen on perustuttava vuosittain tehtävään kiinteistökohtaiseen luotettavaan arvioon.

MÄÄRÄYS (kohdat 1 1-21)

(11) Käypä arvo tarkoittaa arviointipäivän markkina-arvoa.

(12) Markkina-arvo tarkoittaa hintaa, jolla kiinteistökohde voitaisiin arviointipäivänä myydä vapailla markkinoilla normaaleissa oloissa riippumattoman myyjän ja ostajan välisellä sopimuksella.

(13) Mikäli kiinteistön markkina-arvo ei ole johdettavissa kiinteistömarkkinoilta, käypä arvo määritetään STMsijA:n 6 §:n 5-7 momentin mukaisesti.

(14) Markkina-arvoa/käypää arvoa määritettäessä tulee ottaa huomioon:

- käyttötarkoitus, ikä, kunto ja erityisominaisuudet
- rakennusoikeus, sijainti, liikenneyhteydet, sopivuus rakennustarkoituksiin ja kunnallisteknisten töiden valmiusaste
- vuokrataso, vuokrasopimusten sisältö ja alueen vuokranäkymät
- yleinen markkinatilanne ja tuottovaatimukset.

(15) Tyhjien ja omassa käytössä olevien kiinteistökohteiden markkina-arvon/käyvän arvon määrityksessä on noudatettava erityistä varovaisuutta. Rinnakkaisten arviointimenetelmien käyttö on erityisesti tällöin suotavaa.

(16) Jos asunto- tai kiinteistöyhteisöllä on velkaa, osakkeiden edellä mainitulla tavalla määritetystä markkina-arvosta/käyvästä arvosta on vähennettävä osakkeiden osuus yhteisön veloista kunkin vuoden tilinpäätöksen mukaan. Niin sanottujen hajaosakkeiden velkaosuuden vähentämisessä noudatetaan olennaisuuden periaatetta.

(17) Jos kiinteistökohteen arvo on alentunut, tulee kiinteistön käypä arvo tarkistaa. Näin saatua alempaa arvoa saa nostaa seuraavissa tilinpäätöksissä, kun arvo perustuu suoritettuun arviointiin.

(18) Jos kiinteistökohteen markkina-arvoa ei ole luotettavasti määritettävissä, käypänä arvona voidaan pitää jäljellä olevaa hankintamenoa.

(19) Mikäli kiinteistökohteesta on olemassa ulkopuoliselta taholta saatu sitova ostotarjous tai sopimuksen perusteella määräytyvä lunastushinta, voidaan sitä käyttää käypänä arvona.

(20) Jos kiinteistökohde on myyty tilinpäätöksen laatimisen aikana tai se on tarkoitus myydä lähiaikoina, markkina-arvosta vähennetään todelliset tai arvioidut myyntikulut, mikäli ne ovat olennaiset.

(21) Valtion asuntolainoin lainoittamien kiinteistösijoitusten käypänä arvona pidetään aravarajoituslain 10 §:n mukaista luovutuskorvausta.

10.1.2 Muiden kuin kiinteistösijoitusten käypien arvojen määritys

MÄÄRÄYS (kohdat 22-37)

(22) Käypä arvo tarkoittaa markkina-arvoa.

(23) Kun sijoituskohde noteerataan arvopaperipörssissä, markkina-arvo tarkoittaa tilinpäätöspäivän viimeistä saatavilla olevaa jatkuvan kaupankäynnin mukaista ostokurssia tai sen puuttuessa viimeisintä kaupankäyntikurssia tai, milloin tilinpäätöspäivä ei ole pörssin kaupantekopäivä tai milloin noteerausta ei ole, tätä päivää edeltävää viimeistä vastaavaa kurssia.

(24) Kun muille kuin edellisessä kohdassa mainituille sijoituksille on olemassa markkinat, markkina-arvo tarkoittaa tilinpäätöspäivän viimeistä saatavilla olevaa ostokurssia tai sen puuttuessa viimeisintä kaupankäyntikurssia tai, milloin tilinpäätöspäivä ei ole kaupantekopäivä tai milloin kurssia ei ole, tätä päivää edeltävää viimeistä vastaavaa kurssia.

(25) Kun edellisissä kohdissa mainittua markkina-arvoa ei voida pitää todellisen markkina-arvon kannalta luotettavana, voidaan käyttää kolmen edellisen kaupantekopäivän viimeisten kaupantekokurssien määrillä painotettua keskiarvoa tai muuta todennäköistä luovutusarvoa. Peruste tälle on selostettava tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa.

(26) Muiden sijoitusten käypänä arvona pidetään todennäköistä luovutushintaa, joka määritetään STMsijA:n 6 §:n 2-3 momentin mukaisesti.

(27) Mikäli sijoituskohteesta on olemassa ulkopuoliselta taholta saatu sitova ostotarjous tai sopimuksen perusteella määräytyvä lunastushinta, voidaan sitä käyttää käypänä arvona.

(28) Jos edellä mainittu sijoitus on myyty tilinpäätöksen laatimisen aikana tai se on tarkoitus myydä lähiaikoina, markkina-arvosta vähennetään todelliset tai arvioidut myyntikulut, mikäli ne ovat olennaiset.

(29) Mikäli sijoituskohteen käypä arvo ei ole luotettavasti määritettävissä, käypänä arvona voidaan pitää jäljellä olevaa hankintamenoa/jaksotettua hankintamenoa.

<u>Lainasaamiset, talletukset ja jälleenvakuutustalletesaamiset</u>

(30) Käypä arvo määritetään kohdan (26) mukaisesti. Mikäli todennäköistä luovutushintaa ei ole löydettävissä, käypänä arvona pidetään nimellisarvoa paitsi, jos mahdollinen luottotappion vaara edellyttää nimellisarvoa alemman todennäköisen arvon käyttämistä. Nimellisarvoa on alennettava, vaikkei luottotappiota olisi vielä lopullisesti todettu.

<u>Indeksiin sidotut lainat ja muut vastaavat yhdistetyt instrumentit</u>

(31) Mikäli indeksiin sidotulle lainalle tai vastaavalle yhdistetylle instrumentille ei ole saatavissa markkina-arvoa, sitovaa ostotarjousta tai lunastushintaa, määritetään pääsopimuksen ja siihen liittyvän johdannaisen käypä arvo laskemalla todennäköinen lunastusarvo liikkeeseenlaskijan tai muun osapuolen takaamien suoritusten nykyarvona (rahavirtojen nykyarvo).

(32) Jollei lainan käypä arvo ole muutoin määritettävissä, käypänä arvona käytetään hankintamenoa. Käyvän arvon laskentaperiaatteet on selostettava tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Johdannaisten käyvän arvon määrittämistä koskevat periaatteet

(33) Johdannaissopimuksen käypänä arvona käytetään tilinpäätöspäivän julkisesti noteerattua markkinahintaa tai vastaavan sopimuksen markkinahintaa, jota voidaan pitää luotettavana. Vastaavan sopimuksen markkinahinta voi perustua sopimuksen kassavirtojen nykyarvoon tai optioiden arvonmääritysmalleihin. Mikäli tällaisen markkinanhinnan laskemiseen käytetään jotakin arvonmääritysmallia, on valitun menetelmän käyttö perusteltava ja menetelmä dokumentoitava. Valittua arvonmääritysmallia on kyseisen johdannaissopimuksen osalta sovellettava jatkuvasti, ellei ilmene perusteltua syytä sen muuttamiselle.

(34) Mikäli käytetään muita kuin yleisesti tunnettuja johdannaisten arvonmääritysmalleja, on osoitettava, että yleisesti käytettyjen arvonmääritysmallien oletukset eivät ole paikkansapitäviä kyseisten johdannaisten osalta. Lisäksi on perusteltava, miksi käytetty malli antaa tarkemman arvion johdannaisen käyvästä arvosta.

(35) Vastapuoliriskiin, sopimusten likvidisyyteen, arvonmääritysmenetelmien epävarmuustekijöihin ja muihin vastaaviin seikkoihin liittyvät näkökohdat tulee ottaa arvostuksessa huomioon varovaisuuden periaatteen mukaisesti.

(36) Käypä arvo muutetaan Suomen rahaksi noudattaen, mitä ulkomaanrahan määräisten saamisten ja velkojen muuttamisesta Suomen rahaksi sanotaan luvussa 4.7.

(37) Suojaavien johdannaisten arvostustulos otetaan huomioon suojattavan tase-erän arvostuksessa.

11 Tuloslaskelma

(1) Vakuutuskassalain (VKL) 6 luvussa säädetään eläkekassan ja eläkesäätiölain (ESL) 5 luvussa eläkesäätiön tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

(2) Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan VKL 74 b §:n 2, 4, 5 momenttien ja 77 §:n 1, 2 momenttien mukaan tarkemmat säännökset eläkekassan tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Vastaavasti säädetään ESL 41 a §:n 2, 4, 5 momenteissa ja 42 §:n 1 ja 2 momenteissa eläkesäätiöiden tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

(3) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:

- vakuutuskassalain 74 b §:n 4, 5, 8 ja 9 momentti
- vakuutuskassalain 77 §:n 3 momentti
- eläkesäätiölain 41 a §:n 4, 8 ja 9 momentti
- eläkesäätiölain 42 §:n 3 momentti

11.1 Tuloslaskelman kaava

(4) Tuloslaskelma laaditaan noudattaen STMtpA:n tuloslaskelmakaavaa.

MÄÄRÄYS (kohdat 5 -6)

(5) Annettaessa STMtpA:n mukaista tuloslaskelman kaavaa yksityiskohtaisempia tietoja, voidaan joko käyttää liitteitä tai lisätä kaavaan nimikkeitä. Jos kaavan nimikkeitä lisätään, pääryhmien nimikkeitä ei saa muuttaa, pääryhmiä ei saa jakaa, eriä ei saa siirtää pääryhmästä toiseen eikä esitysjärjestystä saa muuttaa.

(6) Tuloslaskelmassa esitetään tulosta heikentävät erät ja negatiiviset erotukset miinusetumerkillä (-).

Tuloslaskelmakaava; Eläkekassa

Vakuutustekninen laskelma			
Vakuutusmaksutulo			
Lakisääteisten eläkkeiden vakuutusmaksut			
Muiden eläkkeiden vakuutusmaksut			
Jäsenten vakuutusmaksut			
Maksuperusteisista järjestelyistä			
Sijoitustoiminnan tuotot			
Sijoitusten realisoitumattomat arvonnousut			
Arvonkorotus			
Käyvän arvon muutos[3]			
Korvauskulut			
Lakisääteisten eläkkeiden maksetut korvaukset			
Lakisääteisten eläkkeiden korvausvastuun muutos			
Muiden eläkkeiden maksetut korvaukset			
Muiden eläkkeiden korvausvastuun muutos			
Maksuperusteisista järjestelyistä			
Maksuperusteisten järjestelyjen korvausvastuun muutos			
Vastuun siirrot			
Vakuutusmaksuvastuun muutos			
Lakisääteiset eläkkeet			
Muut eläkkeet			
Maksuperusteiset järjestelyt			
Jälleen ja luottovakuuttajat			
Jälleenvakuutusmaksut			
Maksuluottovakuutusmaksut			
Korvaukset			
Osuus korvausvastuun muutoksesta			
Osuus vakuutusmaksuvastuun muutoksesta			
Vastuuvajauksen muutos			
Lakisääteiset eläkkeet			
Muut eläkkeet			
Hoitokulut			
Sijoitustoiminnan kulut			
Sijoitusten realisoitumattomat arvonlaskut			
Arvonkorotusten oikaisut			
Käyvän arvon muutos[3]			
Vakuutustekninen tulos			

Muu kuin vakuutustekninen laskelma		
Muut tuotot		_____
Muut kulut		_____
Ylijäämä (alijäämä) varsinaisesta toiminnasta		_____
Tilinpäätössiirrot		
Vapaaehtoisten varausten muutos		_____
Tuloverot		
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot	_____	
Laskennalliset verot[1]	_____	_____
Muut välittömät verot		_____
Sisäinen siirto		
Lakisääteiset eläkkeet	_____	
Muut eläkkeet	_____	_____
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)[2]		_____

1 KPL 5 luvun 18 §:n mukaan eläkesäätiön tilinpäätöksessä laskennallinen vero saadaan erityistä varovaisuutta noudattaen merkitä omana eränään tuloslaskelmaan.
2 Pakollinen aina, ylemmät voitto (tappio) -rivit voi jättää pois, jos väliin ei tule rivejä.
3 Mikäli sijoitukset arvostetaan taseessa käypään arvoon.

Tuloslaskelmakaava; Eläkesäätiö

Vakuutustekninen laskelma		
Maksutulo		
Lakisääteisten eläkkeiden kannatusmaksut	_____	
Muiden eläkkeiden kannatusmaksut	_____	
Maksuperusteisista järjestelyistä	_____	_____
Sijoitustoiminnan tuotot		_____
Sijoitusten realisoitumattomat arvonnousut		
Arvonkorotus	_____	
Käyvän arvon muutos[3]	_____	_____
Korvauskulut		
Lakisääteisten eläkkeiden maksetut korvaukset	_____	
Lakisääteisten eläkkeiden eläkevastuun muutos	_____	
Muiden eläkkeiden maksetut korvaukset	_____	
Muiden eläkkeiden eläkevastuun muutos	_____	
Maksuperusteisista järjestelyistä	_____	
Maksuperusteisten järjestelyjen korvausvastuun muutos	_____	
Vakuutustoiminnan luovuttamiset/vastaanottamiset	_____	_____
Maksuperusteisten järjestelyjen vakuutusmaksuvastuun muutos		_____
Jälleen- ja luottovakuuttajat		
Jälleenvakuutusmaksut	_____	
Korvauskulut	_____	
Eläkevastuun muutos	_____	_____
Vastuuvajauksen muutos		
Lakisääteiset eläkkeet	_____	
Muut eläkkeet	_____	_____
Hoitokulut		_____
Sijoitustoiminnan kulut		_____
Sijoitusten realisoitumattomat arvonlaskut		
Arvonkorotusten oikaisut	_____	
Käyvän arvon muutos[3]	_____	_____
Vakuutustekninen tulos		_____

Muu kuin vakuutustekninen laskelma			
Muut tuotot			_____
Muut kulut			_____
Voitto (Tappio) varsinaisesta toiminnasta		_____	
Tilinpäätössiirrot			
Vapaaehtoisten varausten muutos			_____
Tuloverot			
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot	_____		
Laskennalliset verot[1]	_____		_____
Muut välittömät verot		_____	
Sisäinen siirto			
Lakisääteiset eläkkeet	_____		
Muut eläkkeet	_____		_____
Palautus työnantajalle			_____
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)[2]			_____

1 Kirjanpitolain 5 luvun 18 §:n mukaan eläkesäätiön tilinpäätöksessä laskennallinen vero saadaan erityistä varovaisuutta noudattaen merkitä omana eränään tuloslaskelmaan.
2 Pakollinen aina, ylemmät voitto (tappio) -rivit voi jättää pois, jos väliin ei tule rivejä.
3 Mikäli sijoitukset arvostetaan taseessa käypään arvoon.

11.2 Tuloslaskelman täyttäminen

11.2.1 Vakuutusmaksutulo / Eläkekassa

MÄÄRÄYS (kohdat 7-14)

(7) Tuloslaskelman kohtaan Vakuutusmaksutulo merkitään tilikauden suoriteperusteinen vakuutusmaksutulo luottotappioilla vähennettynä jaettuna erikseen lakisääteisistä eläkkeistä (TyEL ja YEL) johtuvaan maksutuloon, muista eläkkeistä johtuvaan maksutuloon ja maksuperusteisista järjestelyistä johtuvaan maksutuloon.

(8) Muista eläkkeistä johtuva maksutulo jaetaan tuloslaskelmassa Muiden eläkkeiden vakuutusmaksut ja Jäsenten suorittamat vakuutusmaksut eriin. Osakkaan suorittama muu kuin TyEL:n mukainen vakuutusmaksu kirjataan Muiden eläkkeiden vakuutusmaksut -erään ja jäsenten suorittama vakuutusmaksu merkitään erään Jäsenmaksut.

(9) Maksuperusteisten lisäeläkkeiden vakuutusmaksutuloon sisältyy myös työntekijän osuus vakuutusmaksusta.

(10) TyEL:n mukaiseksi vakuutusmaksuksi kirjataan, silloin kun vakuutusmaksua on lainsäädännön tai valtioneuvoston päätöksen perusteella alennettu, alennettu vakuutusmaksu. Myöhempinä vuosina maksutuloon sisällytetään vastuuvajauksen kuolettamiseksi perittävät lisämaksut. ETK:lle (Eläketurvakeskus) suoritettava tai siltä saatava vastuuvajauksen selvittelyerä otetaan huomioon vakuutusmaksutulossa.

(11) Vastaavasti maksu kirjataan alennettuna myös silloin, kun maksua on alennettu TyEL 13 §:n 1 momentissa tarkoitettuun järjestelyyn perustuen. Myös näin syntyneen vastuuvajauksen kuolettamiseksi perittävät maksut sisällytetään maksutuloon. TyEL:n mukaisiin vakuutusmaksuihin luetaan vakuutusmaksujen ohella myös luottovakuuttajan suorittama säästörahasto-osuus. YEL:n mukainen vakuutusmaksu kirjataan mahdollisella palautuksella vähennettynä.

(12) Vakuutusmaksutuloon kirjataan myös vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönnistä johtuva korotus.

(13) Tilikautena suoritettuja, mutta seuraavaan tilikauteen kohdistuvia vakuutusmaksuja ei lueta tilikauden maksutuloihin, vaan ne merkitään taseen muihin velkoihin /vakuutusmaksuennakot.

(14) Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista kirjataan maksutuloon, kun on käynyt todennäköiseksi, ettei vakuutusmaksusaamisesta ole odotettavissa suoritusta. Mikäli luottotappio myöhemmin osoittautuu aiheettomaksi, merkitään se samaan tuloslaskelmaerään.

11.2.2 Maksutulo / Eläkesäätiö

MÄÄRÄYS (kohdat 15-19)

(15) Tuloslaskelman kohtaan Maksutulo merkitään suoriteperusteiset kannatusmaksut erikseen lakisääteisten (TyEL) ja muiden eläkkeiden osalta. Lisäksi omana eränä esitetään maksuperusteiset eläkejärjestelyt. Lakisääteisten eläkkeiden osalta kannatusmaksuun ja maksuperusteisten lisäeläkkeiden vakuutusmaksutuloon sisältyy myös työntekijäin osuus eläkemaksusta.

(16) Mikäli maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä hoitavan eläkesäätiön hoitokulut jaetaan työnantajan ja työntekijän kesken, se osa peruspääomasta, jota ei ole käytetty maksuperusteisen eläkesäätiön perustamiseen tai ensimmäisen toimintavuoden hoitokulujen kattamiseen, käytetään osana työnantajan vakuutusmaksuosuuden kattamiseen.

(17) TyEL:n mukaiseksi kannatusmaksuksi kirjataan, silloin kun kannatusmaksua on lainsäädännön tai valtioneuvoston päätöksen perusteella alennettu, alennettu kannatusmaksu.

(18) Eläkesäätiötä perustettaessa sille luovutettu peruspääoma kirjataan kannatusmaksuna.

(19) Vakuutustoiminnan luovuttamiset kohdassa ilmoitetaan eläkesäätiölle toiselta eläkesäätiöltä vakuutustoiminnan luovuttamisena siirtyneet muuta kuin työntekijän eläkelain (TyEL:n) mukaista eläkevastuuta vastaavat varat.

11.2.3 Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut

MÄÄRÄYS (kohdat 20-34)

(20) Sijoitustoiminnan tuottoja ja kuluja kirjattaessa noudatetaan bruttoperiaatetta.

(21) Sijoituksissa olevien käyttöomaisuusluonteisten arvopapereiden, kiinteistöjen ja kiinteistöosakkeiden myyntivoitot ja -tappiot sekä niiden muut tuotot ja kulut esitetään sijoitustoiminnan tuotoissa ja kuluissa.

(22) Omien toimitilojen laskennallista vuokraa tai muita laskennallisia eriä ei merkitä tuloslaskelmaan.

(23) Mikäli eläkekassa ja -säätiö harjoittavat sekä maksuperusteista että etuusperusteista lisäeläkejärjestelyä tai pelkästään maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä, eritellään maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn sijoitustoiminnan nettotuotot liitetiedoissa.

Sijoitustoiminnan tuotot

(24) Sijoitustoiminnan tuottoihin merkitään osinkotuotot, korkotuotot, saamisten ja arvopapereiden indeksikorotukset, sijoitusomaisuuden ja käyttöomaisuuden myyntivoitot, arvonalentumisten palautukset ja muut vastaavat sijoitustoiminnan tuotot.

(25) Osinkotuottoja ovat osakkeista ja osuuksista saadut osingot sekä muut voitto-osuudet. Osingot ja muut voitto-osuudet kirjataan pääsääntöisesti sille tilikaudelle, jona osingonjaosta on päätetty.

(26) Korkotuottoja ovat sijoituksista ja saamisista kertyneet korot. Korkotuottoihin merkitään myös indeksikorotukset ja viivästyneistä vakuutus- ja kannatusmaksusuorituksista perityt korot ja korotukset.

(27) Rahoitusmarkkinavälineiden nimellisarvon ja hankintamenon erotuksen jaksotus kirjataan korkotuottojen lisäykseksi tai vähennykseksi arvopaperin juoksuaikana (=hintaeron jaksottaminen) (STMtpA).

(28) Yhdistetystä instrumentista voidaan kirjata tuottoa vain, mikäli liikkeeseenlaskija tai muu osapuoli on alkuperäisissä lainaehdoissa tai muussa kirjallisessa sopimuksessa sitoutunut maksamaan tuoton. Tuoton takaavan järjestelyn tulee olla liikkeeseenlaskijaa tai muuta osapuolta sitova siten, ettei sitä voida purkaa laina-aikana.

(29) Kiinteistösijoitusten tuottoja ovat vuokrat ja käyttökorvaukset, puun ja maa-ainesten myyntituotot, kiinteistöosakkeista saadut osingot ynnä muut vastaavat kiinteistötuotot sekä korot lainasaamisista eläkekassan ja -säätiön omistamilta kiinteistöyhteisöiltä.

(30) Sijoitusten arvonalentumisten palautukset merkitään sijoitustoiminnan tuottoihin.

Sijoitustoiminnan kulut

(31) Sijoitustoiminnan kuluihin merkitään kiinteistösijoitusten kulut, vieraan pääoman korko- ynnä muut kulut, sijoitusomaisuuden myyntitappiot ja arvonalentumiset sekä sijoitustoiminnan hoitamisesta aiheutuneet hoitomenot ja poistot.

(32) Kiinteistösijoitusten kuluja ovat muun muassa kiinteistöjen hoitokulut, kiinteistöosakkeiden hoito- ja pääomavastikkeet, luottotappiot vuokrasaamisista, kiinteistövero, metsänhoitomaksu ynnä muut välittömät kiinteistösijoitusten kulut sekä kiinteistösijoitusten hoitamisesta aiheutuvat menot ja poistot. Kiinteistösijoitusten kuluihin merkitään sijoitus- ja käyttöomaisuuteen kuuluvan rakennuksen ja niihin ainesosina kuuluvien koneiden ja laitteiden poistot.

(33) Vieraan pääoman korko- ynnä muihin kuluihin sisällytetään veloista kertyneet korot mukaan lukien kiinteistösijoitusten korot sekä muut vieraan pääoman kulut. Korkokuluihin merkitään myös velkojen indeksikorotukset, korkolain, VKL 91 §:n, ESL 55 §:n ja TyEL 115 §:ssä tarkoitetut etuuksien ja korvausten viivästymisen johdosta maksettavat korotukset.

(34) Sijoitusten hoitamisesta aiheutuviin menoihin sisällytetään palkat, palkkiot, henkilösivukulut ynnä muut sijoitustoiminnan hoitamisesta aiheutuneet menot ja sijoitustoiminnan koneiden ja kaluston, aineettomien oikeuksien ja pitkävaikutteisten menojen poistot.

OHJE (kohta 35)

(35) Sijoitustoiminnan hoitamisesta aiheutuvia kuluja ovat muun muassa seuraavat:

- sijoitussuunnitelmien tekeminen
- sijoituspäätösten tekeminen
- luoton myöntäminen
- lainakannan hoitaminen
- kiinteistöjen hoitaminen
- arvopaperien hoitaminen
- valuuttaposition hoitaminen
- sijoitussaamisten periminen
- panttien hoitaminen
- sijoitusten realisointien hoitaminen
- rahoituksen ja maksuvalmiuden hoitaminen
- ulkopuoliselle maksetut varainhoitopalkkiot

MÄÄRÄYS (kohdat 36-37)

(36) Sijoitustoiminnan hoitomenoihin sisällytetään käyttöä kuvaavien mittareiden avulla sijoitustoiminnan osuus atk-palveluista ja atk-järjestelmien kehittämisestä.

(37) Sijoituksiin sisältyvien saamisten luottotappiot käsitellään arvonalentumisena. Luottotappiot korkosaamisista merkitään kuitenkin sijoitustoiminnan hoitamisesta aiheutuneisiin muihin hoitomenoihin ja poistoihin.

11.2.4 Sijoitusten realisoitumattomat arvonnousut ja arvonlaskut

MÄÄRÄYS (kohdat 38 -41)

(38) Tilikauden aikana tehdyt sijoitusten arvonkorotukset merkitään tuloslaskelmaerään Arvonkorotus. Vastaavasti tilikauden aikana tehdyt arvonlaskut merkitään tuloslaskelmaerään Arvonkorotuksen oikaisu.

(39) Mikäli sijoitukset arvostetaan taseessa käypään arvoon STMsijA:n mukaisesti, merkitään sijoitusten realisoitumattomat arvonnousut ja arvonlaskut tuloslaskelmaerään Sijoitusten realisoitumattomat arvonnousut/Käyvän arvon muutos ja Sijoitusten realisoitumattomat arvonlaskut/Käyvän arvon muutos.

Maksuperusteiset järjestelyt

(40) Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn vastuuvelan katteena olevat sijoitukset arvostetaan taseessa käypään arvoon. Käyvän arvon ja hankintamenon erotus merkitään tuloslaskelmaan.

(41) Jäljellä olevien sijoitusten arvostuseron muutos merkitään arvonmuutosvuonna täysimääräisesti tuloslaskelmaan. Jos sijoituksen arvo on alkuperäistä hankintamenoa korkeampi, käytetään tuloslaskelmassa nimikkeitä Arvonkorotus ja Arvonkorotuksen oikaisu. Jos taas sijoituksen arvo on hankintamenoa alempi, käsitellään sitä kirjanpidossa arvonalentumisena ja arvonalentumisen palautuksena. Tilikaudella myytyjen sijoitusten arvostuseron muutos merkitään myyntivoittoon/-tappioon.

11.2.5 Johdannaissopimusten tuotot ja kulut

OHJE (kohdat 42-47)

(42) Johdannaissopimuksien tuotot ja kulut (suojaavat ja ei-suojaavat sopimukset), jotka syntyvät, kun johdannaissopimukset suljetaan tai sopimukset erääntyvät, tulisi kirjata realisoituneiden tuottojen tapaan sijoitustoiminnan tuottoihin/kuluihin.

(43) Arvostettaessa johdannaissopimukset (suojaavat ja ei-suojaavat sopimukset) tilinpäätöksessä tulisi arvostustulos kirjata arvonalennuksiin (hankintamenon alittava osuus) tai niiden palautuksiin.

(44) Mikäli johdannaissopimus toteutetaan myymällä alla oleva omaisuuserä, tulisi johdannaissopimuksen tulos kirjata myyntivoiton tai -tappion oikaisuksi. Mikäli taas johdannaissopimus toteutetaan ostamalla uusi omaisuuserä, tulisi johdannaissopimuksesta syntynyt tulos kirjata hankintahinnan lisäykseksi ja vähennykseksi.

(45) Suojatessa saamista ja velkaa korkotason muutokselta tulisi johdannaissopimuksesta syntyneet tuotot ja kulut kirjata korkotuottojen ja kulujen oikaisuna.

(46) Sekä suojaavien että ei- suojaavien valuuttajohdannaisten termiinikurssin ja avistakurssin välinen piste-ero tulisi jaksottaa ja kirjata korkotuottoihin tai -kuluihin. Termiinikurssin ja avistakurssin välinen piste-ero voidaan kirjata suoraan tulokseen, mikäli se ei olennaisesti vaikuta tilinpäätöksen antamaan kuvaan tilikauden tuloksesta.

(47) Tuloslaskelmaan merkityn arvostustuoton tai -kulun vastaerä tulisi merkitä termiinisopimusten osalta taseen siirtosaamisiin tai siirtovelkoihin. Optiosopimusten osalta tulisi oikaista taseeseen merkittyjä preemiomaksuja.

11.2.6 Arvopaperin lainaus ja takaisinostosopimukset

OHJE (kohdat 48-49)

(48) Arvopapereiden lainauksesta saadut korvaukset tulisi merkitä tuloslaskelmaan sijoitustoiminnan muiden sijoitusten tuottoihin. Lainauksesta maksetut korvaukset tulisi vastaavasti merkitä muiden sijoitusten kuluihin.

(49) Takaisinostosopimuksessa syntyvästä lainasta maksettava korko tulisi merkitä sijoitustoiminnan korkokuluihin ja saatavasta saatu korko vastaavasti muiden sijoitusten korkotuottoihin. Luovutetuista arvopapereista saadut vastikkeet tulisi kirjata Muihin velkoihin ja maksetut vastikkeet merkitään vastaavasti Muihin saamisiin.

11.2.7 Korvauskulut / Eläkekassa

MÄÄRÄYS (kohdat 50-67)

(50) Korvauskulut ilmoitetaan tuloslaskelmassa erikseen lakisääteisten eläkkeiden, muiden eläkkeiden ja maksuperusteisten järjestelyiden osalta. Omina erinään esitetään lisäksi edellä mainittuihin eriin liittyvät korvausvastuun muutokset sekä vastuun siirrot.

(51) Maksettuihin lakisääteisten eläkkeiden korvauksiin merkitään lakisääteiset eläkkeet (TyEL ja YEL) ja niihin liittyvät vastuunjakokorvaukset sekä muut niistä aiheutuvat lakisääteiset suoritukset. Lakisääteisten eläkkeiden maksettuihin korvauksiin merkitään myös EY:n eläkkeiden siirtomäärien korot.

(52) Vastuunjakokorvauksina ilmoitetaan suoriteperusteisesti se määrä, jonka eläkekassa on maksanut tai saanut eläkelaitosten yhteisesti kustannettavien eläkkeiden vastuunjaosta korjattuna vastuunjaosta johtuvalla tilikauteen kohdistuvalla saatavalla tai velalla. Vastuunjakokorvauksiin luetaan myös edellä mainittuihin eriin sisältyvät korot.

(53) Lakisääteisessä eläkevakuutuksessa yhteisesti vastattavat korvaukset merkitään maksettuihin korvauksiin vastuunjakoon osallistuvien kesken tehdyllä tasoituksella ja tämän mahdollisella korolla korjattuina (vastuunjakokorvaukset).

(54) Työttömyysvakuutusrahaston (TVR) erät sekä palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannusten jaon erät kirjataan omana eränään vastuunjakokorvauksiin.

(55) Saatavia eriä Eläke-Kansan konkurssipesältä ei kirjata lakisääteisiin maksuihin, vaan ne ovat mukana vastuunjaon selvittelyssä ja sisältyvät vastuunjaon eriin.

(56) TyEL 46 §:n ja 102 §:n mukaiset lääkärinpalkkiot, matkakustannukset ynnä muut kulut merkitään korvausmenoon rahastoituna eläkemenona.

(57) Lain valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta lapsen hoidon tai opiskelun ajalta (VEKL) mukaisista etuuksista aiheutuvat suoritukset merkitään tuloslaskelman korvauskuluihin.

(58) Korvauskuluihin merkitään myös VEKL:stä eläkelaitokselle aiheutuvien menojen ja kulujen peittämiseksi saatavat erät korkoineen. Saaminen/-velka VEKL:stä kirjataan korkoineen siirtosaamiseen/-velkaan.

(59) Muihin eläkkeisiin luetaan vapaaehtoisesta lisäeläketurvasta aiheutuneet eläkkeet.

(60) Maksettuihin korvauksiin merkitään kaikki erät, joiden suorittamisvelvollisuus (=eläkepäätös tehty) on syntynyt ennen tilikauden päättymistä. Etukäteen maksetut korvaukset merkitään muihin saamisiin.

(61) Maksettuja korvauksia ovat muun muassa hautausavustukset, kuntoutuskulut, lääkärinpalkkiot ja muut vastaavat korvaukset.

(62) Maksettuihin korvauksiin merkitään myös muun muassa takaisinostot. Takaisinostoihin merkitään säännöissä mainitulla tavalla aktiiviaikana eroavalle jäsenelle tai hänen johdostaan työnantajalle takaisinmaksetut jäsen- tai kannatusmaksut tai rahasto-osuudet.

(63) Eläkekassa voi periä vakuutusmaksussa työkyvyttömyysriskin hallintaosaa työkykyä ylläpitävän toiminnan kustannusten kattamiseksi. Työkyvyttömyysriskin hallintaosalla katettavat työkyvyn ylläpitoon tähtäävästä toiminnasta aiheutuneet kulut kirjataan Maksettuihin korvauksiin. Tällaisia kuluja ovat työkyvyn ylläpitämiseen liittyvien koulutuspalvelujen suunnittelusta, tähän aiheeseen liittyvien koulutustilaisuuksien järjestämisestä sekä työnantajayritysten työkykyä ylläpitävän toiminnan käynnistämisestä, kehittämisestä ja tukemisesta johtuvat kulut.

(64) Työkyvyttömyysriskin hallintaosalla katettavia työkyvyn ylläpitoon tähtäävän toiminnon hoitokuluja voivat olla:

- koulutukseen liittyvinä kuluina koulutuspalkkiot, matkakulut, kirjoittajapalkkiot, tilavuokrat ja näihin rinnastettavat kulut
- muina kuin koulutukseen liittyvinä kuluina työkyvyn ylläpitämiseen liittyvästä tutkimuksesta aiheutuvat kulut
- henkilöstön palkkakustannuksia (henkilösivukuluineen) voidaan lukea mukaan näihin kuluihin vain siltä osin, kuin näiden henkilöiden työ kohdistuu työkyvyn ylläpitoon. Eläkkeiden ratkaisutoimintaan, mukaan lukien kuntoutuspäätösten valmistelu, liittyviä kuluja ei lasketa mukaan.

(65) Työkyvyttömyysriskin hallintaosa on tarkoitettu vain työkykyä edistävään toimintaan. Harkittaessa, milloin kuluerä luonteensa puolesta kuuluu tähän yhteyteen, voidaan kriteerinä pitää sitä, vähensikö työkyvyn ylläpitämiseen tähtäävä toiminta kyseistä menoerää.

(66) Korvausvastuun muutos ilmoitetaan tilikauden loppu- ja alkusuureiden erotuksen suuruisena erikseen lakisääteisen ja muiden eläkkeiden osalta.

(67) Tuloslaskelman kohdassa Korvauskulut/Vastuun siirrot merkitään eläkekassan toiselle eläkelaitokselle vastuun siirtona siirtyneet muuta kuin TyEL:n ja YEL:n mukaista vastuuvelkaa vastaavat varat (luku 4.8 Vastuun siirrot).

11.2.8 Korvauskulut / Eläkesäätiö

MÄÄRÄYS (kohdat 8 9-81)

(68) Korvauskulut ilmoitetaan tuloslaskelmassa erikseen lakisääteisten ja muiden eläkkeiden osalta sekä jaoteltuina maksettuihin korvauksiin, eläkevastuun muutokseen ja vakuutustoiminnan luovuttamiseen. Muiden eläkkeiden osalta esitetään erikseen maksuperusteisten järjestelyjen maksetut korvaukset ja korvausvastuun muutos.

(69) Maksettuihin lakisääteisten eläkkeiden korvauksiin merkitään lakisääteiset eläkkeet (TyEL) ja niihin liittyvät vastuunjakokorvaukset sekä muut niistä aiheutuvat lakisääteiset suoritukset. Lakisääteisten eläkkeiden maksettuihin korvauksiin merkitään myös EY:n eläkkeiden siirtomäärien korot.

(70) Vastuunjakokorvauksina ilmoitetaan suoriteperusteisesti se määrä, jonka eläkesäätiö on maksanut tai saanut eläkelaitosten yhteisesti kustannettavien eläkkeiden vastuunjaosta korjattuna vastuunjaosta johtuvalla tilikauteen kohdistuvalla saatavalla tai velalla. Vastuunjakokorvauksiin luetaan myös edellä mainittuihin eriin sisältyvät korot.

(71) Lakisääteisessä eläkevakuutuksessa yhteisesti vastattavat korvaukset merkitään maksettuihin korvauksiin vastuunjakoon osallistuvien kesken tehdyllä tasoituksella ja tämän mahdollisella korolla korjattuina (vastuunjakokorvaukset).

(72) Työttömyysvakuutusrahaston (TVR) erät sekä palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannusten jaon erät kirjataan omana eränään vastuunjakokorvauksiin.

(73) Saatavia eriä Eläke-Kansan konkurssipesältä ei kirjata lakisääteisiin maksuihin, vaan ne ovat mukana vastuunjaon selvittelyssä ja sisältyvät vastuunjaon eriin.

(74) TyEL 46 §:n ja 102 §:n mukaiset lääkärinpalkkiot, matkakustannukset ynnä muut kulut merkitään korvausmenoon rahastoituna eläkemenona.

(75) Lain valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta lapsen hoidon tai opiskelun ajalta (VEKL) mukaisista etuuksista aiheutuvat suoritukset merkitään tuloslaskelman korvauskuluihin.

(76) Korvauskuluihin merkitään myös VEKL:stä eläkelaitokselle aiheutuvien menojen ja kulujen peittämiseksi saatavat erät korkoineen. Saaminen/-velka VEKL:stä kirjataan korkoineen siirtosaamiseen/-velkaan.

(77) Muihin eläkkeisiin luetaan vapaaehtoisesta lisäeläketurvasta aiheutuneet eläkkeet.

(78) Maksettuihin korvauksiin merkitään kaikki erät, joiden suorittamisvelvollisuus (=eläkepäätös tehty) on syntynyt ennen tilikauden päättymistä. Etukäteen maksetut korvaukset merkitään muihin saamisiin.

(79) Maksettuja korvauksia ovat hautausavustukset, kuntoutuskulut, lääkärinpalkkiot ja muut vastaavat korvaukset.

(80) Eläkevastuun muutos ilmoitetaan tilikauden loppu- ja alkusuureiden erotuksen suuruisena erikseen lakisääteisen ja muiden eläkkeiden osalta.

(81) Vakuutustoiminnan luovuttamiset esitetään tuloslaskelmassa omana eränään (luku 4.9 Vakuutustoiminnan luovuttaminen ja vastaanottaminen).

11.2.9 Vakuutusmaksuvastuun muutos / Eläkekassa

MÄÄRÄYS (kohdat 8 2-83)

(82) Vakuutusmaksuvastuun muutos esitetään tuloslaskelmassa erikseen lakisääteisten, muiden eläkkeiden ja maksuperusteisten lisäeläkkeiden osalta.

(83) Vakuutusmaksuvastuun muutos esitetään tilikauden loppu- ja alkusuureiden erotuksen suuruisena. Poikkeuksen muodostaa TyEL:n ja YEL:n mukainen vastuun siirto eläkekassalle, joka kirjataan luvun 4.8 mukaisesti.

11.2.10 Maksuperusteisten järjestelyjen vakuutusmaksuvastuun muutos / Eläkesäätiö

MÄÄRÄYS (kohta 8 4)

(84) Maksuperusteisten lisäeläkejärjestelyjen vakuutusteknisen vastuuvelan vakuutusmaksuvastuun muutos merkitään tuloslaskelmaan kohtaan Maksuperusteisten järjestelyjen vakuutusmaksuvastuun muutos.

11.2.11 Jälleen - ja luottovakuuttajat / Eläkekassa

MÄÄRÄYS (kohdat 8 5-88)

<u>Jälleenvakuutusmaksut</u>

(85) Eläkekassan suorittamat jälleenvakuutusmaksut vähennettyinä mahdollisilla palkkioilla ja voitto-osuuksilla merkitään tuloslaskelmassa kohtaan Jälleenvakuutusmaksut.

<u>Maksuluottovakuutusmaksut</u>

(86) Mikäli eläkekassa vakuutuksenottajana suorittaa maksuluottovakuutusmaksuja, ne merkitään tuloslaskelmassa kohtaan Jälleen- ja luottovakuuttajat/Maksuluottovakuutusmaksut.

<u>Korvaukset</u>

(87) Jälleen- ja luottovakuuttajien eläkekassalle suorittamat korvaukset merkitään tähän kohtaan.

<u>Osuus vakuutusmaksu- ja korvausvastuun muutoksesta</u>

(88) Tähän kohtaan merkitään sekä jälleen- että luottovakuuttajien osuus vakuutusmaksu- ja korvausvastuun muutoksesta.

11.2.12 Jälleen - ja luottovakuuttajat / Eläkesäätiö

MÄÄRÄYS (kohdat 89-91)

Jälleenvakuutusmaksut

(89) Eläkesäätiön suorittamat jälleenvakuutusmaksut vähennettyinä mahdollisilla palkkioilla ja voitto-osuuksilla merkitään tuloslaskelmassa kohtaan Jälleenvakuutusmaksut.

Korvauskulut

(90) Jälleen- ja luottovakuuttajien eläkesäätiölle suorittamat korvaukset merkitään tähän kohtaan.

Eläkevastuun muutos

(91) Jälleen- ja luottovakuuttajien osuuden muutos eläkevastuusta merkitään tähän kohtaan.

11.2.13 Vastuuvajauksen muutos

MÄÄRÄYS (kohdat 92-94)

(92) Vastuuvajauksen muutos ilmoitetaan tuloslaskelmassa tilikauden alku- ja loppusuureiden erotuksena.

(93) Vastuuvajauksen muutokseen merkitään ESL 43 §:n 5) kohdan mukainen vastuuvajaus (lakisääteiset eläkkeet) ja VKL 81 a §:n 2 momentin sekä ESL 44 §:n 2 momentin mukaiset (vakuutustekniset) katevajaukset (muut eläkkeet).

(94) Muiden eläkkeiden vastuuvajauksella tarkoitetaan VKL 81 a §:n 2 momentin ja ESL 44 §:n mukaista vakuutusteknistä katevajausta.

11.2.14 Hoitokulut ja poistot

MÄÄRÄYS (kohdat 95-100)

(95) Hoitokuluihin merkitään eläkekassan ja -säätiön toiminnan hoitamisesta aiheutuneet muut hoitokulut kuin sijoitustoiminnan hoitokulut sekä ne poistot, joita ei esitetä sijoitustoiminnan kuluina.

(96) Hoitokuluihin merkitään palkat, palkkiot, henkilösivukulut ja muun toiminnan kuin sijoitustoiminnan hoitokulut.

(97) Mikäli maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä hoitokulut jaetaan rahoittavan yrityksen ja työntekijän kesken, vähennetään työntekijän osuus hoitokuluista sijoitusten nettotuotoista. Tuloslaskelman erässä hoitokulut esitetään silloin rahoittavan yrityksen osuus muista hoitokulusta kuin sijoitustoiminnan hoitokuluista.

(98) Mikäli eläkekassan ja -säätiön maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn hoitokuluja ei jaeta rahoittavan yrityksen ja vakuutetun kesken, tulee eläkekassan ja -säätiön menetellä luvun 4.4 mukaisesti.

(99) Hoitokuluihin merkitään eläkekassan lakisääteiset maksut. Lakisääteisiin maksuihin sisällytetään:

- Eläketurvakeskuksen kustannusosuus = eläkekassan ja -säätiön osuus Eläketurvakeskuksen yhteisesti katettavista kustannuksista (ennakot ja lopullinen tarkistuserä)
- Oikeushallintomaksu = työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 16 §:ssä tarkoitettu oikeushallintomaksu
- Finanssivalvonnan valvontamaksu
- Muut erät.

(100) Mikäli eläkekassa ja -säätiö ostavat Eläketurvakeskukselta rekisteripalveluja tai muita palveluja, jotka Eläketurvakeskus erikseen laskuttaa, ei niitä sisällytetä Lakisääteiset maksut erään.

11.2.15 Muut tuotot ja kulut / Eläkekassa

MÄÄRÄYS (kohta 101)

(101) Muita tuottoja ja kuluja ovat erät, jotka eivät välittömästi liity eläkekassan harjoittamaan eläketoimintaan tai siihen liittyvään sijoitustoimintaan. Eläkekassan saamat lahjoitukset ovat muita tuottoja.

11.2.16 Muut tuotot ja kulut / Eläkesäätiö

MÄÄRÄYS (kohdat 102-105)

(102) Muita tuottoja ja kuluja ovat erät, jotka eivät välittömästi liity eläkesäätiön harjoittamaan eläketoimintaan tai siihen liittyvään sijoitustoimintaan. Eläkesäätiön saamat lahjoitukset ovat muita tuottoja.

(103) Muihin kuluihin voidaan lukea työkyvyn ylläpitoon tähtäävästä toiminnasta aiheutuneet kulut. Tällaisia kuluja ovat työkyvyn ylläpitämiseen liittyvien koulutuspalvelujen suunnittelusta, tähän aiheeseen liittyvien koulutustilaisuuksien järjestämisestä sekä työnantajayritysten työkykyä ylläpitävän toiminnan käynnistämisestä, kehittämisestä ja tukemisesta johtuvat kulut.

(104) Työkyvyn ylläpitoon tähtäävän toiminnon hoitokuluja voivat olla:

- koulutukseen liittyvinä kuluina koulutuspalkkiot, matkakulut, kirjoittajapalkkiot, tilavuokrat ja näihin rinnastettavat kulut
- muina kuin koulutukseen liittyvinä kuluina työkyvyn ylläpitämiseen liittyvästä tutkimuksesta aiheutuvat kulut
- henkilöstön palkkakustannuksia (henkilösivukuluineen) voidaan lukea mukaan näihin kuluihin vain siltä osin, kuin näiden henkilöiden työ kohdistuu työkyvyn ylläpitoon. Eläkkeiden ratkaisutoimintaan, mukaan lukien kuntoutuspäätösten valmistelu, liittyviä kuluja ei lasketa mukaan.

(105) Harkittaessa, milloin kuluerä luonteensa puolesta kuuluu työkyvyn ylläpitoon tähtäävään toimintaan, voidaan kriteerinä pitää sitä, vähensikö työkyvyn ylläpitämiseen tähtäävä toiminta kyseistä menoerää.

11.2.17 Tilinpäätös siirrot

MÄÄRÄYS (kohta 106)

(106) Tilinpäätössiirroissa esitetään vapaaehtoisten varausten (KPL 5 luku 15 §) muutos, joka esitetään tilikauden lopussa ja alussa taseessa olleiden varausten erotuksen suuruisena.

11.2.18 Tuloverot ja muut välittömät verot

MÄÄRÄYS (kohdat 107 -114)

(107) Välittömät verot merkitään tilinpäätökseen suoriteperiaatetta noudattaen.

Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot

(108) Tilikauden veroihin merkitään tilikauden verolaskelman mukainen vero, jota laskettaessa otetaan huomioon muun muassa verotettava tulo, vahvistettujen tappioiden vähentäminen ja verokanta, sekä aikaisempien tilikausien verot.

(109) Tilikaudelle maksuunpantujen ennakkoverojen oikaisemisesta tai täydentämisestä suoriteperusteisesti syntyvä verovelka tai -saaminen kirjataan olennaisuuden periaatetta noudattaen siirtovelkana tai -saamisena taseeseen.

(110) Mikäli tuloksen kannalta olennainen osa veroista kohdistuu aikaisempiin tilikausiin jälkiveroista johtuen, esitetään se erikseen tuloslaskelmassa nimikkeellä Aikaisempien tilikausien verot tai liitetiedoissa.

Laskennallinen vero

(111) Laskennallinen vero on osa tuloveroja ja se esitetään tuloslaskelmassa tuloverojen alakohdassa Laskennallinen vero.

(112) Laskennallisiin veroihin merkitään muun muassa kirjanpidon tuloksen ja verotettavan tulon jaksotuseroista johtuva laskennallisten verovelkojen ja -saamisten muutos edellisestä tilikaudesta, jos laskennalliset verovelat ja -saamiset esitetään taseessa.

(113) Mikäli rahoitusvaroihin kuuluvat sijoitukset ja/tai sijoituskiinteistöt arvostetaan taseessa käypään arvoon, merkitään taseeseen ja tuloslaskelmaan ja/tai käyvän arvon rahastoon kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon väliaikaisista eroista johtuva laskennallisen verovelan tai -saamisen muutos. Käyvän arvon muutokseen sisältyvä laskennallinen verovelka tai -saaminen saadaan merkitä taseeseen erityistä varovaisuutta noudattaen.

(114) Laskennallisen veron laskennassa noudatetaan erityistä varovaisuutta ja KILA:n yleisohjetta (12.9.2006) laskennallisista veroveloista ja -saamisista.

11.2.19 Sisäinen siirto

(115) AB-eläkekassan ja AB-eläkesäätiön toisessa osastossa syntynyt ylite/ylikate voidaan kokonaan tai osittain kirjata toiselle osastolle sisäisenä siirtona. Sisäinen siirto on tehtävä eläkekassan / säätiön säännöissä ja VKL 8 a §:ssä, ESL 6 §:ssä sekä 121 §:ssä määrätyllä tavalla.

(116) Eläkekassa ja -säätiö, joka hoitaa sekä etuusperusteista että maksuperusteista lisäeläketurvaa, voi siirtää etuusperusteista lisäeläketurvaa hoitavalla osastolla syntyvän pysyvän ylikatteen maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä hoitavaan osastoon. Sisäisessä siirrossa tulee noudattaa maksuperusteisista lisäeläkejärjestelyistä eläkesäätiössä ja eläkekassoissa annetun lain 6 §:n ja ESL 47 §:n säännöksiä.

~~(117) Ylikatetta ei kuitenkaan voida kirjata enempää toiselle osastolle kuin se määrä, jolla VKL 83 §:n, ESL 46 §:n sekä ESL 47 §:n mukainen katekelpoinen omaisuus ylittää kyseisen osaston vastuuvelan ja muiden velkojen määrän. Siirron seurauksena ei varoja siirrettävälle osastolle saa jäädä vastuuvajausta.~~

MÄÄRÄYS (kohdat 11 8-119)

~~(118)~~(117) Sisäinen siirto merkitään tuloslaskelmaan erikseen lakisääteisten eläkkeiden ja muiden eläkkeiden osalta.

~~(119)~~(118) Lisäksi yhteiseläkesäätiössä yhden työnantajan ylikate voidaan siirtää toisen samaan eläkesäätiöön kuuluvan työnantajan eläkevastuun katteeksi edellä todettua menettelyä noudattaen.

OHJE (kohdat 120-121)

~~(120)~~(119) Jos sisäinen siirto tehdään esimerkiksi AB-eläkekassan ja -säätiön A-osastolta B-osastolle, merkitään sisäinen siirto tuloslaskelmassa kohtaan Sisäinen siirto/Lakisääteiset eläkkeet (+) ja kohtaan Sisäinen siirto/Muut eläkkeet (-).

~~(121)~~(120) Mikäli esimerkiksi AB-eläkesäätiön (yhteiseläkesäätiön) lisäeläketurvan toimintapiiriin kuuluva henkilö on tilikauden aikana siirtynyt eläkesäätiöön kuuluvan työnantajan palveluksesta toisen samaan eläkesäätiöön kuuluvan työnantajan palvelukseen ja eläkesäätiön sääntöjen mukaisesti on varoja siirrettävä aikaisemman työnantajan vastuunkattamisesta sen työnantajan vastuunkatteeseen, jonka palveluksessa henkilö tilinpäätöshetkellä on, tulee mainittu sisäinen siirto esittää tuloslaskelman kohdassa Sisäinen siirto / Muut eläkkeet.

11.2.20 Palautus osakkeille / Eläkekassa

~~(122)~~(121) Ylitteen ja ylikatteen palautus otetaan huomioon tilinpäätöksessä, mikäli eläkekassa on tehnyt palauttamisesta päätöksen ja saanut hakemukseen Finanssivalvonnan suostumuksen. Finanssivalvonnan suostumus on saatava ennen vuositilintarkastusta.

OHJE (kohta 123)

~~(123)~~(122) Palautus tulisi merkitä tuloslaskelman loppuun omana eränään ”Palautus osakkaille”.

11.2.21 Palautus työnantajalle / Eläkesäätiö

MÄÄRÄYS (kohdat 1 24-125)

~~(124)~~(123) Palautus merkitään tuloslaskelman kohtaan Palautus työnantajalle.

~~(125)~~(124) Ylitteen ja ylikatteen palautus otetaan huomioon tilinpäätöksessä, mikäli eläkesäätiö on tehnyt palauttamisesta päätöksen ja saanut hakemukseen Finanssivalvonnan suostumuksen. Finanssivalvonnan suostumus on saatava ennen vuositilintarkastusta.

12 Tase

(1) Vakuutuskassalain (VKL) 6 luvussa säädetään eläkekassan ja eläkesäätiölain (ESL) 5 luvussa eläkesäätiön tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

(2) Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan VKL 74 b §:n 2, 4, 5 momenttien ja 77 §:n 1, 2 momenttien mukaan tarkemmat säännökset eläkekassan tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Vastaavasti säädetään ESL 41 a §:n 2, 4, 5 momenteissa ja 42 §:n 1 ja 2 momenteissa eläkesäätiöiden tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

(3) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:

- vakuutuskassalain 74 b §:n 4, 5, 8 ja 9 momentti
- vakuutuskassalain 77 §:n 3 momentti
- eläkesäätiölain 41 a §:n 4, 8 ja 9 momentti
- eläkesäätiölain 42 §:n 3 momentti

12.1 Taseen kaava

(4) Tase laaditaan noudattaen STMtpA:n tasekaavaa.

MÄÄRÄYS (kohta 5)

(5) Annettaessa STMtpA:n mukaista taseen kaavaa yksityiskohtaisempia tietoja, voidaan joko käyttää liitteitä tai lisätä kaavaan nimikkeitä. Jos kaavan nimikkeitä lisätään, pääryhmien nimikkeitä ei saa muuttaa, pääryhmiä ei saa jakaa, eriä ei saa siirtää pääryhmästä toiseen eikä esitysjärjestystä saa muuttaa.

Tase; Eläkekassa

VASTAAVAA			
Aineettomat hyödykkeet[1]			_____
Sijoitukset			
Kiinteistösijoitukset			
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	_____		
Lainasaamiset omilta kiinteistöyrityksiltä	_____	_____	
Sijoitukset osakkaana olevaan työnantajayritykseen			
Osakkaana olevan työnantajayrityksen osakkeet ja osuudet	_____		
Osakkaana olevan yrityksen liikkeelle laskemat rahoitusmarkkinavälineet	_____		
Velkakirjasaamiset osakkaana olevalta työnantajayritykseltä	_____		
Saamiset osakkaana olevalta työnantajayritykseltä	_____		
Muut sijoitukset osakkaana olevaan työnantajayritykseen[1]	_____	_____	
Muut sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	_____		
Rahoitusmarkkinavälineet	_____		
Osuudet yhteissijoituksista	_____		
Kiinnelainasaamiset	_____		
Muut lainasaamiset	_____		
Talletukset	_____		
Muut sijoitukset	_____	_____	_____
Sijoitukset joiden valinnasta päättää vakuutetut			_____
Vastuuvajaus			
Lakisääteiset eläkkeet	_____		
Muut eläkkeet	_____	_____	
Saamiset			
Jälleen- ja luottovakuuttajilta		_____	
Muut saamiset[1]		_____	
Laskennalliset verosaamiset[2]		_____	
Muu omaisuus			
Aineelliset hyödykkeet			
Koneet ja kalusto[3]	_____		
Muut aineelliset hyödykkeet[3]	_____		
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat[3]	_____	_____	
Rahat ja pankkisaamiset		_____	
Muu omaisuus		_____	_____
Siirtosaamiset			_____
Vastaavaa yhteensä			_____

VASTATTAVAA			
Oma pääoma			
Pohjarahasto		_____	
Takuupääoma		_____	
Vararahasto		_____	
Muut rahastot		_____	
Käyvän arvon rahasto		_____	
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)		_____	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		_____	_____
Tilinpäätössiirtojen kertymä			
Vapaaehtoiset varaukset			_____
Vakuutustekninen vastuuvelka			
Lakisääteiset eläkkeet			
Vakuutusmaksuvastuu	_____		
Korvausvastuu	_____		
Lisävakuutusvastuu	_____	_____	
Muut eläkkeet			
Vakuutusmaksuvastuu	_____		
Korvausvastuu	_____		
Indeksikorotusvastuu	_____	_____	
Maksuperusteiset järjestelyt			
Vakuutusmaksuvastuu	_____		
Korvausvastuu	_____	_____	_____
Vakuutettujen valitsemiin sijoituskohteisiin kytkettyjen vakuutusten vastuuvelka			_____
Pakolliset varaukset			_____
Velat			
Lainat osakkaana olevalta työnantajayritykseltä		_____	
Muut velat[1]		_____	
Laskennalliset verovelat[2]		_____	_____
Siirtovelat			_____
Vastattavaa yhteensä			_____

TASE; Eläkesäätiö

VASTAAVAA			
Aineettomat hyödykkeet[1]			_____
Sijoitukset			
Kiinteistösijoitukset			
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	_____		
Lainasaamiset omilta kiinteistöyrityksiltä	_____	_____	
Sijoitukset työantajayritykseen			
Työnantajayrityksen osakkeet ja osuudet	_____		
Työantajayrityksen liikkeelle laskemat rahoitusmarkkinavälineet	_____		
Velkakirjasaamiset työantajayritykseltä	_____		
Saamiset työnantajayritykseltä	_____		
Muut sijoitukset työantajayritykseen[1]	_____	_____	
Muut sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet	_____		
Rahoitusmarkkinavälineet	_____		
Osuudet yhteissijoituksista	_____		
Kiinnelainasaamiset	_____		
Muut lainasaamiset	_____		
Talletukset	_____		
Muut sijoitukset	_____	_____	_____
Sijoitukset joiden valinnasta päättää vakuutetut			_____
Vastuuvajaus			
Lakisääteiset eläkkeet		_____	
Muut eläkkeet		_____	_____
Saamiset			
Jälleen- ja luottovakuuttajilta		_____	
Saamiset eläkelaitoksilta		_____	
Muut saamiset[1]		_____	
Laskennalliset verosaamiset[2]		_____	_____
Muu omaisuus			
Aineelliset hyödykkeet			
Koneet ja kalusto[3]	_____		
Muut aineelliset hyödykkeet[3]	_____		
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat[3]	_____	_____	
Rahat ja pankkisaamiset		_____	
Muu omaisuus		_____	_____
Siirtosaamiset			_____
Vastaavaa yhteensä			_____

1 Suuruudeltaan merkittävät erät on eriteltävä omalla nimikkeellään.
2 KPL 5 luvun 18 §:n mukaan laskennalliset verovelat ja -saamiset saadaan erityistä varovaisuutta noudattaen merkitä omana eränään taseeseen. KPA 2 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan liitetietona on esitettävä KPA 5 luvun 18 §:ssä tarkoitetut laskennalliset verovelat ja -saamiset, jos ne ovat olennaisia eikä niitä ole merkitty taseeseen.
3 Ei tarvitse eritellä taseessa, mikäli ei ole suuruudeltaan olennainen oikean ja riittävän kuvan antamisen kannalta.

VASTATTAVAA			
Oma pääoma			
Käyvän arvon rahasto		_____	
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)		_____	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		_____	_____
Tilinpäätössiirtojen kertymä			
Vapaaehtoiset varaukset			_____
Eläkevastuu			
Lakisääteiset eläkkeet			
Alkaneet eläkkeet	_____		
Vastaiset eläkkeet	_____		
Lisävakuutusvastuu	_____	_____	
Muut eläkkeet			
Alkaneet eläkkeet	_____		
Vastaiset eläkkeet	_____		
Indeksikorotusvastuu	_____	_____	
Maksuperusteiset järjestelyt			
Vakuutusmaksuvastuu	_____		
Korvausvastuu	_____	_____	_____
Vakuutettujen valitsemiin sijoituskohteisiin kytkettyjen vakuutusten vastuuvelka			_____
Pakolliset varaukset			_____
Velat			
Lainat työantajayritykseltä		_____	
Lainat eläkelaitoksilta		_____	
Muut velat[1]		_____	
Laskennalliset verovelat[2]		_____	_____
Siirtovelat			_____
Vastattavaa yhteensä			_____

12.2 Taseen täyttäminen

12.2.1 Aineettomat hyödykkeet

MÄÄRÄYS (kohdat 6-8)

(6) Aineettomiin hyödykkeisiin merkitään aineettomat oikeudet ja muut pitkävaikutteiset menot sekä muut vastaavantyyppiset erät.

(7) Aineettomina oikeuksina esitetään sekä erikseen luovutettavissa olevat että muunlaiset oikeudet. Aineettomaan omaisuuteen kuuluvien vastikkeellisesti hankittujen toimilupien, patenttien, lisenssien, tavaramerkkien sekä vastaavien oikeuksien ja varojen hankintameno aktivoidaan erityistä varovaisuutta noudattaen ja poistetaan vaikutusaikanaan KPL 5 luvun 5a §:n mukaisesti.

(8) Muita pitkävaikutteisia menoja ovat vuokra- ja osakehuoneistojen perusparannusmenot, metsämaan ojitusmenot, metsäautoteiden rakentamismenot, siirtokelvottomat liittymismaksut, tietokoneohjelmien suunnittelu- ja ohjelmointimenot ynnä muut pitkävaikutteiset menot, mikäli ne on aktivoitu.

12.2.2 Kiinteistösijoitukset

MÄÄRÄYS (kohdat 9-12)

Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet

(9) Kiinteistöihin merkitään eläkekassan ja -säätiön suorassa omistuksessa olevat kiinteistökohteet toisin sanoen kiinteistöt, toisen maalla olevat rakennukset, rakennelmat tai muut laitokset, kiinteistöjen vuokraoikeuksien hankintamenot, tilat, määräalat, vesialueet ja oikeudet vesivoimalaitoksen käytössä olevaan vesivoimaan edellyttäen, että vesivoiman käyttöoikeuden vakuudeksi on vahvistettu kiinnitys. Kiinteistöihin sisällytetään maa-alueen ja rakennuksen lisäksi niihin ainesosina kuuluva irtaimisto ja liittymismaksut. Kiinteistöjen vuokraoikeuksien hankintamenoihin sisällytetään sekä maa- ja vesialueiden että rakennusten ja rakennelmien vuokraoikeudet, jotka on aktivoitu.

(10) Kiinteistöosakkeisiin merkitään osakkeet keskinäisissä ja muissa asunto- ja kiinteistöyhteisöissä sekä hallintayhteisöissä, jotka ainoastaan omistavat kiinteistöjä ja/tai kiinteistöosakkeita. Sijoitukset varsinaisiin kiinteistösijoitusyhteisöihin merkitään tase-eriin osakkeet ja osuudet.

(11) Myös kiinteistösijoituksiin liittyvät ennakkomaksut ja rakenteilla olevat kohteet esitetään kiinteistösijoituksina.

Lainasaamiset omilta kiinteistöyrityksiltä

(12) Lainasaamisiin omilta kiinteistöyrityksiltä merkitään velkakirjasaamiset, ei-jälkimarkkinakelpoiset pääomalainat ja rakennusaikaiset tilisaamiset kiinteistöyrityksiltä.

12.2.3 Sijoitukset osakkaana olevaan työnantajayritykseen / Eläkekassa

MÄÄRÄYS (kohdat 13-17)

(13) Eläkekassan omistamat osakkaina olevien työnantajayritysten osakkeet ja osuudet merkitään kohtaan Osakkaana olevan työnantajayrityksen osakkeet ja osuudet.

(14) Eläkekassan osakkaana olevan työnantajayrityksen liikkeeseen laskemat velkakirjat merkitään kohtaan Osakkaana oleva yrityksen liikkeelle laskelmat rahoitusmarkkinavälineet.

(15) Kohtaan Velkakirjasaamiset osakkaana olevalta työnantajayrityksiltä merkitään saamiset, joista on tehty velkakirja.

(16) Saamisiin osakkaana olevalta työnantajayritykseltä merkitään muut saamiset eläkekassan osakkaana olevalta työnantajayritykseltä kuin velkakirjasaamiset. Saamisiin merkitään sekä lyhyt- että pitkäaikaiset saamiset. Muun muassa lyhytaikaiset saamiset osakkaana olevalta työnantajayritykseltä, jotka ovat luonteeltaan tilisaamisia, merkitään tähän kohtaan.

(17) Kohtaan Muut sijoitukset osakkaana olevaan työnantajayritykseen merkitään kaikki ne sijoitukset osakkaana oleviin työnantajayrityksiin, jotka eivät kuulu muihin edellä mainittuihin eriin.

12.2.4 Sijoitukset työnantajayritykseen / Eläkesäätiö

MÄÄRÄYS (kohdat 18-22)

(18) Eläkesäätiön omistamat työnantajayrityksen osakkeet ja osuudet merkitään kohtaan Työnantajayrityksen osakkeet ja osuudet.

(19) Työnantajan liikkeeseen laskemat velkakirjat merkitään kohtaan Työnantajayrityksen liikkeelle laskemat rahoitusmarkkinavälineet.

(20) Velkakirjasaamisiin työnantajayritykseltä merkitään saamiset, joista on tehty velkakirja.

(21) Saamisiin työnantajayrityksiltä merkitään sekä lyhyt- että pitkäaikaiset saamiset. Lyhytaikaiset saamiset työnantajayritykseltä, jotka ovat luonteeltaan tilisaamisia, merkitään tähän kohtaan.

(22) Kohtaan Muut sijoitukset työnantajayritykseen merkitään kaikki ne sijoitukset työnantajayritykseen, jotka eivät kuulu muihin edellä mainittuihin eriin.

12.2.5 Muut sijoitukset

MÄÄRÄYS (kohdat 23-29)

<u>Osakkeet ja osuudet</u>

(23) Osakkeisiin ja osuuksiin merkitään osakeyhtiön osakkeet, optiotodistukset, osuuskunnan osuustodistukset, keskinäisen vakuutusyhtiön takuupääomaosuudet, osuudet sijoitusrahastoissa, puhelinosuustodistukset, siirtokelpoiset liittymismaksut ja ynnä muut vastaavan tyyppiset erät.

Rahoitusmarkkinavälineet

(24) Rahoitusmarkkinavälineisiin merkitään luottolaitosten, muiden yhteisöjen sekä valtion, kuntien tai muiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat rahoitusmarkkinavälineet ja muut kiinteätuottoiset arvopaperit. Arvopapereita, joiden korko vaihtelee tiettyjen tekijöiden mukaan, on myös pidettävä rahoitusmarkkinavälineisiin kuuluvina.

(25) Rahoitusmarkkinavälineitä ovat sijoitus-, yritys- ja kuntatodistukset, valtion velkasitoumukset, obligaatiot, debentuurit, vaihtovelkakirjalainat, optiolainat, indeksiin sidotut lainat (indeksiobligaatio ja osakeindeksilainat), jälkimarkkinakelpoiset pääomalainat, muut joukkovelkakirjalainat, talletustodistukset sekä muut vastaavat jälkimarkkinakelpoiset haltija- ja määrännäisvelkasitoumukset.

Kiinnelainasaamiset

(26) Kiinnelainasaamisiin merkitään ne kiinnelainasaamiset, joita ei ole esitetty kiinteistösijoituksissa tai sijoituksissa osakkaina oleviin työnantajayrityksiin. Kiinnelainasaamisilla tarkoitetaan lainasaamisia, joiden vakuutena on kiinteistökiinnitys.

Muut lainasaamiset

(27) Taseen eri kohdissa oleviin lainasaamisiin merkitään lainaustoimintaan liittyvät rahalainat kuten sijoituslainat. Taseen kohtaan Muut lainasaamiset merkitään ne lainasaamiset, joita ei ole merkitty taseen muihin lainasaamiskohtiin.

Talletukset

(28) Muihin sijoituksiin merkitään sellaiset talletukset luottolaitoksissa, joiden nostoa koskee aikarajoitus (mukaan lukien yliyöntalletukset). Ne talletukset, joita aikarajoitus tai muu rajoite ei koske, esitetään tase-erässä Rahat ja pankkisaamiset, vaikka ne tuottaisivat korkoa.

Muut sijoitukset

(29) Muihin sijoituksiin merkitään kaikki ne sijoitukset, jotka eivät kuulu taseen muihin kohtiin. Kun tällaisten sijoitusten määrä on olennainen, on ne eriteltävä tilinpäätöksen liitetiedoissa.

12.2.6 Sijoitukset, joiden valinnasta päättää vakuutetut

MÄÄRÄYS (kohta 30)

(30) Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn sijoitukset, joiden valinnasta päättää vakuutettu, merkitään tähän tase-erään.

12.2.7 Vastuuvajaus

(31) Vastuuvajaus on määritelty VKL 81 a §:n 2 momentissa, ESL 43 §:n 5) kohdassa ja 44 §:n 2 momenteissa.

MÄÄRÄYS (kohdat 32-33)

(32) ESL 43 §:n mukainen vastuuvajaus merkitään taseessa kohtaan Lakisääteiset eläkkeet. VKL 81 a §:n 2 momentin ja ESL 44 §:n 2 momentin mukainen vastuuvajaus (katevajaus) merkitään kohtaan Muut eläkkeet.

(33) Laskettaessa vastuuvajauksen määrää pidetään ESL 43 §:n 4 momentissa ja 44 §:n 2 momentissa tarkoitettuna muuna vastuuna myös taseeseen merkittyjä varauksia.

12.2.8 Saamiset

MÄÄRÄYS (kohdat 34-37)

Saaminen jälleen- ja luottovakuuttajilta

(34) Jälleen- ja luottovakuuttajien osuus vastuuvelasta merkitään bruttomääräisenä kohtaan Saamiset jälleen- ja luottovakuuttajilta. Maksuluottovakuutukseen perustuva säästörahasto-osuus kirjataan ETK:n ilmoituksen mukaisesti luottovakuuttajan osuudeksi vakuutusmaksuvastuusta.

Saamiset eläkelaitoksilta / Eläkesäätiö

(35) Saamisiin eläkelaitoksilta merkitään velkakirjasaamiset eläkelaitoksilta.

Muut saamiset

(36) Muihin saamisiin merkitään ne saamiset, jotka perustuvat velallisen osoittavaan asiakirjaan (kauppakirja, lasku tai maksutosite). Etukäteen suoritetut korvaukset merkitään tähän ryhmään.

Laskennalliset verosaamiset

(37) Eläkekassa ja -säätiö esittävät laskennalliset verosaamiset tai - velat joko taseessa tai liitetiedoissa, mikäli ne ovat olennaisia.

12.2.9 Muu omaisuus

MÄÄRÄYS (kohdat 38-43)

Aineelliset hyödykkeet

(38) Koneisiin ja kalustoon merkitään konttori-, atk- ynnä muut koneet, laitteet ja kalusteet.

(39) Muihin aineellisiin hyödykkeisiin merkitään käyttöomaisuustyyppinen omaisuus, jota ei ole merkitty sijoitusomaisuuteen tai koneisiin ja kalustoon.

(40) Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat merkitään omana eränään.

(41) Aineellisia hyödykkeitä ei jaotella alaryhmiin, mikäli erät eivät ole suuruudeltaan olennaisia.

Rahat ja pankkisaamiset

(42) Tase-erään rahat ja pankkisaamiset merkitään käteinen raha ja ne pankkisaamiset, joiden nostoa ei koske aika- tai muu rajoitus.

Muu omaisuus

(43) Muuhun omaisuuteen merkitään taseen muihin kohtiin kuulumaton omaisuus.

12.2.10 Siirtosaamiset

MÄÄRÄYS (kohdat 44-48)

(44) Siirtosaamisiin merkitään tulojen ja menojen jaksottamiseen liittyvät laskennalliset erät (tulojäämät ja menoennakot).

(45) Laskennalliset erät esitetään siirtosaamisissa silloinkin, kun ne koskevat veroja ja sosiaaliturvaa. Siirtosaamisiin merkitään muun muassa tilikaudelle maksuunpantujen ennakkoverojen oikaisemisesta tai täydentämisestä suoriteperusteisesti syntyvä verosaaminen olennaisuuden periaatetta noudattaen. Siirtosaamisiin merkitään muun muassa tilinpäätöspäivään mennessä kertyneet korot ja vuokrat, joita ei vielä ole maksettu.

(46) Siirtosaamisiin merkitään lisäksi eläkesäätiössä kannatusmaksusaamiset työnantajayrityksiltä (TyEL:n mukaisen toiminnan osalta tulee siirtosaamisiin merkitä työnantajan ESL 45 §:n 1 momentin mukaisesti tilikauden aikana maksamien kannatusmaksuennakoiden ja tilinpäätöksen mukaisen tilikaudelle suoriteperusteisesti kuuluvan kannatusmaksun erotus).

(47) Siirtosaamisiin merkitään muun muassa laskennallinen saaminen vastuunjaosta. Saamiset Työttömyysvakuutusrahaston (TVR) ja palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannusten jaosta sisältyvät taseen vastuunjaon saamiserään.

(48) Valtion varoista suoritettava eläkkeen korvaaminen alle kolmevuotiaan lapsen hoidon ja opiskelun ajalta (VEKL:n arvioitu siirtoerä) kirjataan korkoineen siirtosaamisiin/-velkoihin.

12.2.11 Oma pääoma

MÄÄRÄYS (kohdat 49-51)

(49) Eläkekassan oma pääoma jaetaan taseessa pohjarahastoon ja takuupääomaan, vararahastoon, käyvän arvon rahastoon, muihin rahastoihin sekä edellisten tilikausien yli- ja alijäämään sekä tilikauden yli- ja alijäämään.

(50) Eläkesäätiössä oman pääoma jaetaan taseessa käyvän arvon rahastoon, edellisten tilikausien yli- ja alijäämään sekä tilikauden yli- ja alijäämään. Eläkesäätiöllä ei mahdollisen Käyvän arvon rahaston lisäksi yleensä ole muuta omaa pääomaa. Mikäli eläkesäätiöllä on edellisinä tilikausina muodostunutta omaa pääomaa, on ennen vastuuvajauksen syntymistä esitettävä oman pääoman suuruinen alijäämä.

(51) Käyvän arvon rahastoon merkitään sijoitusten arvon muutokset STMsijA 8 §:n mukaisesti.

12.2.12 Tilinpäätössiirtojen kertymä

MÄÄRÄYS (kohta 52)

(52) Tilinpäätössiirtojen kertymässä esitetään KPL 5 luvun 15 §:n mukaiset vapaaehtoiset varaukset.

12.2.13 Vakuutustekninen vastuuvelka / Eläkekassa

(53) Vakuutusteknisen vastuuvelan määrä lasketaan tilikauden lopussa tai arvioidaan vakuutusmatemaattisesti STM:n ja Finanssivalvonnan antamien määräysten mukaisesti.

MÄÄRÄYS (kohdat 54-55)

(54) Vakuutustekninen vastuuvelka jaetaan taseessa lakisääteisistä (TyEL, YEL), muista eläkkeistä ja maksuperusteisista järjestelyistä johtuvaan vastuuseen. Kussakin edellä mainitussa erässä esitetään erikseen vakuutusmaksu- ja korvausvastuu.

(55) Lakisääteisten eläkkeiden lisävakuutusvastuu ja muiden eläkkeiden indeksikorotusvastuu esitetään erikseen. Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu sisältyy taseessa vakuutusmaksuvastuuseen.

12.2.14 Eläkevastuu / Eläkesäätiö

(56) Eläkevastuun määrä lasketaan tilikauden lopussa tai arvioidaan vakuutusmatemaattisesti STM:n ja Finanssivalvonnan antamien määräysten mukaisesti.

MÄÄRÄYS (kohdat 57-59)

(57) Eläkevastuu jaetaan taseessa lakisääteisistä (TyEL), muista eläkkeistä ja maksuperusteisista lisäeläkejärjestelyistä johtuvaan eläkevastuuseen. Lakisääteisten ja muiden lisäeläkkeiden kuin maksuperusteisten lisäeläkkeiden osalta esitetään taseessa erikseen alkaneet ja vastaiset eläkkeet.

(58) Lakisääteisen eläkevastuun lisävakuutusvastuu esitetään erikseen. Lisäksi vapaaehtoisten lisäeläkkeiden ja muiden etuuksien tulevista korotuksista aiheutuva indeksikorotusvastuu esitetään erikseen. Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu sisältyy taseessa vastaisten eläkkeiden vastuuseen.

(59) Maksuperusteisissa lisäeläkejärjestelyissä esitetään erikseen vakuutusmaksu- ja korvausvastuu.

12.2.15 Vakuutettujen valitsemiin sijoituskohteisiin kytkettyjen vakuutusten vastuuvelka

MÄÄRÄYS (kohta 60)

(60) Vakuutettujen valitsemiin sijoituskohteisiin kytkettyjen vakuutusten vastuuvelka esitetään taseessa erikseen tase-erässä Vakuutettujen valitsemiin kohteisiin kytkettyjen vakuutusten vastuuvelka.

12.2.16 Pakolliset varaukset

MÄÄRÄYS (kohta 61)

(61) Pakollisina varauksina käsitellään KPL 5 luvun 14 §:ssä tarkoitettuja vastaisia menoja ja menetyksiä.

12.2.17 Velat

MÄÄRÄYS (kohdat 62-67)

Muut velat

(62) Muihin velkoihin kirjataan velat, jotka perustuvat velkakirjaan, kauppakirjaan, ostolaskuun tai muuhun velan määrän ja velkojan osoittavaan asiakirjaan.

(63) Muihin velkoihin kirjataan ostovelat, maksettujen palkkojen ennakonpidätys- ja sosiaaliturvamaksuvelat ja muut ennakonpidätyksen yhteydessä tilitettävät sosiaaliturvaan liittyvät erät sekä vahvistettuun verotukseen ja ennakkoverolippuun perustuva maksamaton tulovero.

(64) Muihin velkoihin merkitään sijoituksista saadut ennakot sekä etukäteen saadut vuokrat ja korot.

(65) Tilikautena suoritettuja, mutta seuraavaan tilikauteen kohdistuvia vakuutusmaksuja ei lueta tilikauden vakuutusmaksutuloihin, vaan ne merkitään taseen muihin velkoihin/vakuutusmaksuennakoihin.

Laskennallinen verovelka

(66) Laskennalliset verovelat esitetään joko taseessa tai liitetiedoissa, mikäli ne ovat olennaisia.

(67) Mikäli rahoitusvaroihin kuuluvat sijoitukset ja/tai sijoituskiinteistöt arvostetaan taseessa käypään arvoon, merkitään taseeseen sekä tuloslaskelmaan ja/tai käyvän arvon rahastoon kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon väliaikaisista eroista johtuva laskennallisen verovelan tai -saamisen muutos erityistä varovaisuutta noudattaen.

12.2.18 Siirtovelat

MÄÄRÄYS (kohdat 68-71)

(68) Siirtovelkoihin merkitään menojen ja tulojen jaksottamiseen liittyvät, luonteeltaan laskennalliset erät (menojäämät ja tuloennakot).

(69) Tase-erään merkitään menojääminä maksamattomat palkat ja lomapalkat henkilösivukuluineen, vuokrat ja korot. Myös tuloverojen kirjaamisesta suoriteperustetta vastaavalla tavalla syntyvä verovelka sisällytetään siirtovelkoihin.

(70) Siirtovelkoihin merkitään eläkekassan ja -säätiön velka vastuunjakoon. Velat Työttömyysvakuutusrahaston (TVR) ja palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannusten jaosta sisältyvät taseen vastuunjaon velkaerään.

(71) Valtion varoista suoritettava eläkkeen korvaaminen alle kolmevuotiaan lapsen hoidon ja opiskelun ajalta (VEKL:n arvioitu siirtoerä) kirjataan korkoineen siirtovelkaan/-saamisiin.

13 Eläkekassan toimintakertomus ja lii tiedot

(1) Vakuutuskassalain (VKL) 6 luvussa säädetään eläkekassan tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

(2) Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan VKL 74 b §:n 2, 4, 5 momenttien ja 77 §:n 1, 2 momenttien mukaan tarkemmat säännökset eläkekassan tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

(3) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:

- vakuutuskassalain 74 b §:n 4, 5, 8 ja 9 momentti
- vakuutuskassalain 77 §:n 3 momentti

13.1 Toimintakertomus

(4) Toimintakertomuksessa on esitettävä VKL 72 §:ssä ja STMtpA 5 §:ssä vaaditut tiedot. Mikäli eläkekassa on soveltanut STMsijA:sta, on huomioitava myös asetuksen 10 §:ssä esitettäväksi vaaditut tiedot.

(5) Toimintakertomuksessa on kerrottava muun muassa tilikauden aikana tapahtuneista vastuun siirroista, jakautumisista ja sulautumisista sekä varojen palautumisista osakkaille (ylikatteen tai ylitteen palautus osakkaalle).

MÄÄRÄYS (kohta 6)

(6) Toimintakertomuksessa on kerrottava vastuun siirtämisen (luovuttaminen ja vastaanottaminen), sisäisen siirron, omaisuuden vaihdon ja varojen palautuksen osalta muun muassa siirrettävän omaisuuden laatu ja euromäärä, omaisuuden käyvän arvon määrittäminen ja siirron ajankohta. Lisäksi toimintakertomuksessa tulee todeta, milloin eläkekassan hallituksen kokous on tehnyt asiasta päätöksen ja milloin asialle on saatu Finanssivalvonnan suostumus (mikäli se tarvitaan).

13.2 Liitetiedot

(7) Tuloslaskelman ja taseen liitteenä on esitettävä VKL 74 b §:ssä, STMtpA:ssa ja siinä säädetyiltä osin KPA:ssa sekä STMsijA:ssa esitetyt liitetiedot.

MÄÄRÄYS (kohdat 8-9)

(8) Liitetiedot on esitettävä tilikaudelta ja ellei toisin mainita myös edelliseltä tilikaudelta.

(9) AB-eläkekassa esittää tilinpäätöksessään lisäksi osastoittain jäljempänä esitetyt sijoitustoimintaa koskevat liitetiedot luvuissa 13.2.4 ja 13.2.6.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

13.2.1 Vakuutusmaksutulo

MÄÄRÄYS (kohdat 10-12)

(10) Lakisääteisten eläkkeiden vakuutusmaksutulo esitetään työnantajan ja työntekijäin osalta erikseen seuraavasti:

Lakisääteisten eläkkeiden vakuutusmaksutulo

TyEL:n mukainen
- Työnantajan osuus
- Työntekijäin osuus

YEL:n mukainen
Yhteensä

(11) Maksuperusteista lisäeläketurvaa hoitava eläkekassa esittää vakuutusmaksut seuraavasti:

Vakuutusmaksut
- Rahoittavan yrityksen osuus
- Vakuutetun osuus

(12) Mikäli eläkekassa harjoittaa sekä etuuspohjaista että maksuperusteista lisäeläketurvaa, esitetään maksutulo erikseen maksuperusteisten ja muiden lisäeläkejärjestelyjen osalta seuraavasti:

Maksutulo

Maksuperusteisen lisäeläkkeen vakuutusmaksut
- Rahoittavan yrityksen osuus
- Vakuutetun osuus

Muiden eläkkeiden vakuutusmaksut
Muiden eläkkeiden jäsenmaksut

13.2.1.1 Vakuutusmaksuvastuun muutos

MÄÄRÄYS (kohta 13)

(13) Lakisääteiset eläkkeet:
- TyEL
- YEL

Yhteensä

13.2.2 Korvauskulut

MÄÄRÄYS (kohdat 1 4-16)

(14) Maksetut korvaukset eritellään seuraavasti:

Lakisääteiset eläkkeet:
- Maksetut eläkkeet:
  - TyEL
  - YEL
- Vastuunjakokorvaukset[1]
  - TyEL
  - YEL
- Osuus työttömyysvakuutusrahaston vakuutusmaksusta ja palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannustenjaosta
- VEKL:n valtion korvaus
- YEL:n valtion osuus
- Euroopan Yhteisön eläkkeiden siirtomäärien korot
- Muut korvaukset
- Työkyvyn ylläpitotoiminnaon ~~hoito~~kulut

Muut eläkkeet:
- Maksetut eläkkeet
- Muut korvaukset
- Takaisinostot

Vastuun siirrot:
- Luovutetut
- Vastaanotetut

- Yhteensä

(15) Mikäli eläkekassa on luovuttanut tai ottanut vastaan vastuuta esitetään liitetiedoissa vastuun siirrot (luovutettu/vastaanotettu) jaoteltuna TyEL:n mukaiseen ja muuhun kuin lakisääteisestä toiminnasta aiheutuvaan vastuuseen.

(16) Liitetiedoissa kerrotaan TyEL:n mukaiseen vastuunsiirtoon sisältyvä lisävakuutusvastuun määrä erikseen luovutetun ja vastaanotetun vastuun osalta.

13.2.3 Hoitokulut

MÄÄRÄYS (kohdat 1 7-19)

(17) Hoitokulut eritellään seuraavasti:

Palkat ja palkkiot
Eläkekulut

---

1 Vastuunjakokorvauksiin ei sisällytetä osuutta työttömyysvakuutusrahaston vakuutusmaksusta osuutta YEL:n valtionosuudesta, osuutta palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannustenjaosta eikä VEKL:n korvausta.

Muut henkilösivukulut
Lakisääteiset maksut
Muut hoitokulut

(18) Mikäli muiden hoitokulujen määrä on olennainen, annetaan liitetiedoissa lisätietoa. Mikäli muihin hoitokuluihin sisältyvät poistot eroavat olennaisesti edellisen tilikauden poistoista, annetaan liitetiedoissa asiasta lisätietoa.

Lakisääteiset maksut:
- ETK:n kustannusosuus
- Oikeushallintomaksu
- Finanssivalvonnan valvontamaksu
- Muut erät

(19) Mikäli eläkekassa hoitaa sekä etuusperusteista että maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä, esitetään hoitokulut seuraavasti:

	Etuusperusteinen	Maksuperusteinen	Yhteensä
Palkat ja palkkiot			
Eläkekulut			
Muut henkilösivukulut			
Muut hoitokulut			
Yhteensä			

13.2.4 Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely

MÄÄRÄYS (kohdat 20-21)

(20) Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut eritellään seuraavasti:

Sijoitustoiminnan tuotot:

Tuotot sijoituksista osakkaana olevaan työnantajayritykseen
- Osinkotuotot
- Korkotuotot
- Muut tuotot

Tuotot kiinteistösijoituksista
- Osinkotuotot
- Korkotuotot
- Muut tuotot

Tuotot muista sijoituksista
- Osinkotuotot
- Korkotuotot
- Muut tuotot

Yhteensä

Arvonalentumisten palautukset
Myyntivoitot
Yhteensä

Sijoitustoiminnan kulut:
Kulut kiinteistösijoituksista

Kulut muista sijoituksista
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut
Yhteensä

Arvonalentumiset ja poistot
Arvonalentumiset
Rakennusten poistot
Myyntitappiot
Yhteensä

Sijoitustoiminnan nettotuotto
ennen arvonkorotuksia ja niiden oikaisua
Sijoitusten arvonkorotus
Sijoitusten arvonkorotusten oikaisu
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen
realisoitumattomia arvon muutoksia [1]
Sijoitusten realisoitumattomat arvon nousut
Sijoitusten realisoitumattomat arvon laskut
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa

(21) Liitetiedoissa kerrotaan erikseen sijoitustoiminnan tuottoihin ja kuluihin sisältyvät olennaiset kurssivoitot ja -tappiot sekä sijoitustoiminnan kuluihin sisältyvän sijoitustoiminnan hoitokulujen yhteismäärä.

13.2.5 Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn sijoitustoiminnan nettotuotot

MÄÄRÄYS (kohta 22)

(22) Mikäli eläkekassa harjoittaa sekä maksuperusteista että etuuspohjaista lisäeläkejärjestelyä, maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn sijoitustoiminnan tuotot eritellään liitetiedoissa seuraavasti:

Sijoitustoiminnan tuotot
Sijoitustoiminnan kulut
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonkorotuksia
ja niiden oikaisua sekä arvonal ennuksia ja niiden
palautuksia
Sijoitusten arvonkorotus
Sijoitusten arvonkorotusten oikaisu
Arvonalentumiset
Arvonalentumisten palautukset
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa

Se osa sijoitustoiminnan nettotuotoista, jotka ovat syntyneet
niistä sijoituksista, joiden valinnasta on päättänyt vakuutettu[2]

1 Mikäli sijoitukset arvostetaan taseessa käypään arvoon
2 Esitetään vain, jos eläkekassan maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä sijoituksien valinnasta on päättänyt eläkekassan hallitus ja vakuutettu itse.

Tasetta koskevat liitetiedot

13.2.6 Sijoitukset – arvostus taseessa hankintamenoon VKL 74 b §:n 1 -3 mom. (Ei koske maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä)

13.2.6.1 Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero

MÄÄRÄYS (kohta 23)

(23) Sijoitukset esitetään seuraavasti:

Sijoitusten 31.12.	Jäljellä oleva hankintameno[1]	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset			
Kiinteistöt			
Kiinteistöosakkeet			
Kiinteistöjen vuokraoikeuksien hankintamenot			
Lainasaamiset omilta kiinteistöyhteisöiltä			
Sijoitukset osakkaana olevaan työnantajayritykseen			
Työnantajayrityksen osakkeet ja osuudet			
Rahoitusmarkkinavälineet työnantajayritykseltä			
Velkakirjasaamiset työnantajayritykseltä			
Saamiset työnantajayritykseltä			
Muut sijoitukset työnantajayritykseen			
Muut sijoitukset			
Osakkeet ja osuudet			
Rahoitusmarkkinavälineet			
Kiinnelainasaamiset			
Muut lainasaamiset			
Talletukset			
Muut sijoitukset[2]			

Arvostuserot yhteensä (sijoitusten käypä arvo – kirjanpitoarvo)

Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenon erotusta (+/-)

Kirjanpitoarvo sisältää arvonkorotuksia:
Sijoitusomaisuuden arvonkorotukset
Käyttöomaisuuden arvonkorotukset

1 Jäljellä oleva hankintameno määritellään luvussa 5.1.
2 Mikäli muiden sijoitusten määrä on olennainen, on siitä annettava lisätietoa.

13.2.6.2 Kiinteistösijoitukset

MÄÄRÄYS (kohta 24)

(24) Kiinteistösijoitusten muutokset esitetään seuraavasti:

	Kiinteistöt ja kiinteistö-osakkeet[1]	Lainasaamiset omilta kiinteistö-yrityksiltä
Hankintameno 1.1.		
Lisäykset		
Vähennykset		
Tilikauden poistot		
Hankintameno 31.12.		
Arvonalentumiset 1.1.		
Vähennysten arvonalentumiset		
Tilikauden arvonalentumiset		
Arvonalentumisten palautukset		
Arvonalentumiset 31.12.		
Arvonkorotukset 1.1.		
Lisäykset		
Vähennykset		
Arvonkorotukset 31.12.		
Kirjanpitoarvo 31.12.		

13.2.6.3 Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet

MÄÄRÄYS (kohdat 25-27)

(25) Eläkekassan omassa käytössä olevista kiinteistöistä ja kiinteistöosakkeista esitetään seuraavat tiedot:

- Jäljellä oleva hankintameno
- Kirjanpitoarvo
- Käypä arvo

(26) Erittelyssä ilmoitetaan omassa käytössä oleva osuus kiinteistösijoituksista. Tilojen katsotaan olevan omassa käytössä, jos ne ovat konttori-, varasto-, edustus-, henkilökunnan vapaa-ajanvietto- tai muussa sellaisessa eläkekassan omassa käytössä. Henkilökunnalle vuokratut tilat eivät ole omassa käytössä.

(27) Käytöltään jaetuissa kiinteistökohteissa oman käytön osuus lasketaan tarvittaessa neliömetrien tai muun sellaisen jakosuhteen perusteella.

1 Sisältää kiinteistöjen vuokraoikeuksien hankintamenot

13.2.7 Sijoitukset – arvostus taseessa käypään arvoon (VKL 74 b §:n 3 -5 mom.) (Ei koske maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä)

MÄÄRÄYS (kohta 28)

(28) Rahoitusvaroihin kuuluvat sijoitukset esitetään seuraavasti:

	Kaupankäynti tarkoitus	Myytävissä olevat	Epv:n asti pidettävät saamiset	Lainat ja muut	Yhteensä	Käyvän arvon muutos: Edellisten tilikausien ja tilik. yli-/alijäämä:	Käyvän arvon rahasto
Osakkeet ja osuudet							
Rahoitusmarkv.							
Kiinnelainasaamiset							
Muut lainasaamiset							
Talletukset							
Muut sijoitukset[1]							
---	---	---	---	---	---	---	---
Yhteensä							
Sisältää sijoituksia, joiden käypänä arvona on käytetty hankintamenoa							
Eräpäivään asti pidettävien sijoitusten käypä arvo							

13.2.7.1 Sijoituskiinteistöt

MÄÄRÄYS (kohta 29)

(29) Kiinteistösijoitusten muutokset esitetään seuraavasti:

Sijoituskiinteistöt
Tasearvo 1.1.x
Lisäykset/vähennykset
Siirrot omasta käytöstä/omaan käyttöön
Käyvän arvon muutos

Yhteensä 31.12.x+1
Josta hankintamenoon arvostetut sijoituskiinteistöt

1 Sisältää ei-suojaavat johdannaiset

13.2.7.2 Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet

MÄÄRÄYS (kohta 30)

(30) Omassa käytössä olevista kiinteistöistä ja kiinteistöosakkeista annetaan luvun 13.2.6.3 mukainen liitetieto.

13.2.8 Maksuperusteinen lisäeläkejärjestely

MÄÄRÄYS (kohta 31)

(31) Maksuperusteinen lisäeläkejärjestelyyn kuuluvat sijoitukset esitetään seuraavasti:

Sijoitukset 31.12 (käypä arvo)	Kaikki maksuperusteiset sijoitukset	Sijoitukset, joiden valinnasta päättänyt vakuutettu
Kiinteistösijoitukset		
Kiinteistöt		
Kiinteistöosakkeet		
Muut sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet		
Rahoitusmarkkinavälineet		
Muut lainasaamiset		
Talletukset		
Muut sijoitukset[1]		
Yhteensä		

13.2.9 Lainasaamiset

MÄÄRÄYS (kohdat 32-33)

(32) Lainasaamiset (velkakirjasaamiset ja muut saamiset) osakkaana olevalta yritykseltä eritellään seuraavasti:

Lainojen yhteismäärä	
Erittely vakuuslajeittain:	
Pankkitakaus	
Takausvakuutus	
Kiinnitykset	
Muu vakuus (eriteltynä, jos määrä on olennainen)	
Yhteensä	

(33) Muut lainasaamiset eritellään seuraavasti:

Muut lainasaamiset	
Erittely vakuuslajeittain:	
Pankkitakaus	
Takausvakuutus	
Kiinnitys	

1 Mikäli muiden sijoitusten määrä on olennainen, on niistä annettava lisätietoa.

Muu vakuus
Yhteensä

13.2.10 Saaminen (velka) vastuunjaosta

MÄÄRÄYS (kohta 34)

(34) Liitetiedoissa esitetään erikseen eläkekassan saaminen vastuunjaosta ja velka vastuunjakoon.

13.2.11 Oma pääoma

(35) Oma pääoma esitetään tase-eräkohtaisesti KPA 2 luvun 5 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti. Mikäli eläkekassalla on erilajisia takuuosuuksia, on takuupääoma lisäksi esitettävä liitetiedoissa jaoteltuna takuupääomalajeittain.

MÄÄRÄYS (kohdat 36-37)

(36) Eläkekassa, joka arvostaa sijoitukset taseessa käypään arvoon esittää oman pääoman liitetiedoissa kuitenkin seuraavasti:

	Takuu-pääoma	Vararahasto	Käyvän arvon rahasto	Tilikausien yli- ja alijäämät	Yhteensä:
Saldo 31.12.x					
Käyvän arvon rahasto					
- Käypään arvoon arvostamisesta					
- Rahavirran suojauksesta					
- Myynneistä ja arvonalentumisista					
Tilikauden yli-/alijäämä					
Takuuosuuksien hankinnat					
Saldo 31.12.x+1					

Takuuosuuksien hankinnat:

1.1.x
lisäys
Yhteensä 31.12.x+1

(37) Eläkekassan hallussa olevien omien takuuosuuksien lukumäärä ja nimellisarvo on esitettävä liitetiedoissa.

13.2.12 Vakuutustekninen vastuuvelka

MÄÄRÄYS (kohta 38)

(38) Vakuutustekninen vastuuvelka esitetään seuraavasti:

Lakisääteiset eläkkeet
- Vakuutusmaksuvastuu ja korvausvastuu
- Lisävakuutusvastuu
- Lakisääteisten eläkkeiden osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu

Muiden eläkkeiden vastuuvelka
Vakuutustekninen vastuuvelka yhteensä

13.2.13 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

MÄÄRÄYS (kohdat 39-47)

(39) Eläkekassan omasta puolestaan antamat vakuudet ja vastuusitoumukset tulee esittää liitetiedoissa seuraavasti:

- Velat, joiden vakuudeksi on annettu eläkekassan omaisuutta eriteltyinä vakuuslajeittain.
  - annettujen vakuuksien arvo.
  - vakuustyypeittäin annettujen vakuuksien yhteenlaskettu arvo.
- Muut omasta puolesta annetut vakuudet yhteenlaskettu arvo vakuuslajeittain eriteltyinä (ei velkaa taseessa).
- Taseeseen sisältymättömät omasta puolesta annetut vastuusitoumukset ja vastuut.

(40) Omasta puolesta annetut vastuusitoumukset eritellään seuraavasti:

- leasing- ja vuokravastuut
- eläkevastuut
- muut vastuusitoumukset
- muut eläkekassaa koskevat taloudelliset vastuut, joita ei ole merkitty taseeseen.

(41) Erityisesti muiden vastuusitoumusten ja muiden taloudellisten vastuiden osalta tulee oikean ja riittävän kuvan (tietojen) vaatimuksen täyttymisen takia antaa vastuun arvioidun euromäärän lisäksi sanallinen selostus asian luonteesta, liiketoiminnallisesta perusteesta (KPA 2 luku 7 § 3-4 mom.) ja arvostusperiaatteista.

(42) Muina vastuusitoumuksina eläkekassa esittää muun muassa:

- johdannaissopimuksista johtuvat vastuut (luku 13.2.15)
- rahoitusvakuuslain mukaisessa siirrossa vastaanotetun vakuuden käypä arvo, myydyn ja edelleen pantatun vakuuden käypä arvo ja tieto siitä, onko eläkekassalla velvollisuus palauttaa se.

(43) Vastuut tulee arvostaa tilinpäätöksessä varovaisuuden periaatetta noudattaen. Tämä tarkoittaa sitä, että vastuut tulee arvostaa tilinpäätöksessä nimellisarvoon tai sitä korkeampaan todennäköiseen arvoon.

(44) Vastuita voi olla erilaisia. Eläkekassan tulee itse tilinpäätöstä laatiessaan harkita, onko sellaisia sopimuksia/sitoumuksia, joista saattaa realisoitua menoja ja menetyksiä, jotka siten tulisi esittää vastuina.

(45) Yleisvakuuksien osalta ei laina/vakuuskohtaista erittelyä aina voi tehdä. Tällöin tulee kuitenkin esittää yleisvakuutta vastaan saatujen lainojen (muiden vastuiden) kokonaismäärä sekä erikseen yleisvakuudeksi annetut omaisuuserät.

(46) Yhteisvastuusta ilmoitetaan vastuun kokonaismäärä sekä se, että kyseessä on yhteisvastuu.

(47) Vastuutiedot annetaan erikseen TyEL-toiminnan ja muun toiminnan osalta.

13.2.14 Arvopaperin lainausta ja takaisinostosopimuksia koskevat liitetiedot

OHJE (kohdat 48-50)

(48) Arvopapereiden lainaksiantajan tulisi antaa selvitys lainassa olevien arvopapereiden laadusta ja määrästä, jäljellä olevasta hankintamenosta, käyvästä arvosta sekä lainauksen kestoajasta.

(49) Arvopapereiden lainaksiottajan tulisi antaa selvitys lainattujen arvopapereiden laadusta, määrästä, käyvästä arvosta sekä lainauksen kestosta. Lainaukseen liittyvistä vakuuksista tulisi antaa luvun 13.2.13 mukainen liitetieto.

(50) Takaisinostosopimuksen (REPO) myyjän tulisi ilmoittaa reposopimuksin myymänsä arvopaperit liitetiedoissa pantteina luvun 13.2.13 mukaisesti.

13.2.15 Johdanna issopimuksia koskevat liitetiedot

OHJE (kohdat 51-57)

(51) Tilinpäätöksen liitetietona tulisi selostaa eläkekassan ja -säätiön johdannaissopimusten käyttämisessä soveltamat periaatteet ja johdannaisten riskienhallintastrategia. Lisäksi tulisi selvittää johdannaissopimusten käyttö suojaustarkoitukseen (kirjanpidollinen) ja muuhun tarkoitukseen. Edellä mainitut tiedot tulisi antaa, jos johdannaissopimusten määrä on merkittävä tai niihin perustuva riski on olennainen eläkekassan ja -säätiön toiminnan kannalta. Jos johdannaissopimusten merkitys on vähäinen, tulisi tästä mainita erikseen.

(52) Johdannaissopimukset tulisi esittää tilinpäätöksen liitetiedoissa seuraavasti:

Korkojohdannaiset
- Termiini- ja futuurisopimukset
- Optiosopimukset
  - Ostetut
  - Asetetut
- Koronvaihtosopimukset

Valuuttajohdannaiset
- Termiini- ja futuurisopimukset
- Optiosopimukset
  - Ostetut
  - Asetetut
- Valuutanvaihtosopimukset

Osakejohdannaiset
- Termiini- ja futuurisopimukset
- Optiosopimukset
  - Ostetut
  - Asetetut

Muut johdannaissopimukset
- Termiini- ja futuurisopimukset
- Optiosopimukset
  - Ostetut

Asetetut

Muut

(53) Erittely annetaan erikseen suojaavien (kirjanpidollinen) ja ei-suojaavien johdannaissopimusten osalta.

(54) Johdannaissopimuksista tulisi ilmoittaa sopimusten käyvät arvot ja kohde-etuuksien arvot edellä mainitulla tavalla jaoteltuna. Kohde-etuuksien arvoina tulisi ilmoittaa korkojohdannaisten osalta sopimusten nimellisarvo, valuuttajohdannaisten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten osalta osakkeiden käypä arvo tilinpäätöshetkellä. Lisäksi tulisi esittää kussakin alaryhmässä sopimusten ajallinen ulottuvuus, jos tieto on olennainen sopimuksiin liittyvän riskin arvioimiseksi.

(55) Käyvät arvot voivat perustua markkinahintoihin, vastaavanlaisen johdannaissopimuksen markkinahintaan, sopimuksesta aiheutuvien kassavirtojen nykyarvoon tai optioiden määritysmalleihin. Käyvän arvon määritysmenetelmät tulisi selostaa kunkin alaryhmän osalta erikseen. Valuuttamääräiset sopimukset tulisi muuttaa euromääräisiksi avista- tai termiinikurssiin sopimuksesta riippuen.

(56) Tiedot tulisi antaa erikseen avointen ja suljettujen sopimusten osalta. Annetusta informaatiosta tulisi käydä ilmi, miten avoimet ja suljetut sopimukset on käsitelty tilinpäätöksessä.

(57) Tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa tulisi esittää johdannaissopimusten arvostus- ja muut laskentaperiaatteet.

13.3 Vakavaraisuutta koskevat liitetiedot

MÄÄRÄYS (kohta 58)

(58) TyEL:n mukaista toimintaa harjoittavan eläkekassan vakavaraisuudesta on esitettävä tilikaudelta ja vähintään edelliseltä tilikaudelta seuraavat tiedot:

Vakavaraisuuspääoma
oma pääoma
vapaaehtoiset varaukset
lisävakuutusvastuu
omaisuuden käypien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero
~~tasoitusmäärä~~
osakkaan lisämaksuvelvollisuuteen perustuva erä
muut erät (+/-)

Vähimmäispääomavaatimus
~~Vakavaraisuusaste -%~~
~~(vakavaraisuuspääoma / vakavaraisuuslaskennassa~~
~~käytettävä vastuuvelka)~~
~~Vakavaraisuusraja -%~~

13.4 Eläkekassan riskit ja riskienhallinta

MÄÄRÄYS (kohdat 59-63)

(59) Tilinpäätöksen liitetiedoissa on selvitettävä eläkekassan riskienhallinnan yleiset periaatteet (riskienhallintapolitiikka), riskienhallinnan vastuut ja valvonta, organisointi sekä prosessit ja riskit (riskien luokittelu, riskimittarit, valvonnanrajat ja raportointi).

(60) Liitetiedoissa tulee lisäksi kuvata (määrällisesti ja/tai sanallisesti) eläkekassan kannalta tärkeimmät riskit kuten vakuutustoiminnan riskit, sijoitustoiminnan riskit ja operatiiviset riskit.

(61) Vakuutusteknisen vastuuvelan osalta tulee liitetiedoissa kertoa (Ei koske maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä):

- Vakuutusteknisten riskien määrittely: eläkekassan merkittävimpien vakuutusriskien kuvaus ottaen huomioon erikseen lakisääteisen ja vapaaehtoisen toiminnan erityispiirteet
  - rahoituksen jakautuminen eläkekassan vastuulle ja eläkelaitosten yhteiselle vastuulle (tasausjärjestelmä)
  - kuvaus vakuutuslajeista (TyEL-p, TyEL-l, YEL-p, YEL-l, lisäedut) ja omalla vastuulla olevaan vakuutusliikkeeseen sisältyvistä riskeistä
  - kuvaus vakuutuskannan rakenteesta.
- Eläkevastuun riskienhallintaan liittyen kuvaus sovellettavasta laskuperusteesta ja matemaattisista oletuksista (kuten tasoitusvastuun mitoitus, kuolevuus, laskuperustekorko, työkyvyttömyysriski, indeksikorotusvastuun käyttö, kuormitus).
- Määrällisiä tietoja eläkevastuusta.

(62) Sijoitustoiminnan riskien osalta tulee liitetiedoissa kertoa:

- riskien määrittely ja riskienhallintastrategiat
- riskienhallintaprosessit ja
- määrällisiä tietoja sijoituskannan riskirakenteesta.

(63) Operatiivisten riskien osalta tulee liitetiedoissa kertoa:

- riskien määrittely ja riskienhallintastrategia
- riskienhallintaprosessit ja
- kuvaus olennaisista operatiivisista riskeistä.

14 Eläkesäätiön toimintakertomus ja lii tiedot

(1) Eläkesäätiölain (ESL) 5 luvussa säädetään eläkesäätiön tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

(2) Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan ESL 41 a §:n 2, 4, 5 momenteissa ja 42 §:n 1 ja 2 momenteissa tarkemmat säännökset eläkesäätiöiden tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

(3) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:

- eläkesäätiölain 41 a §:n 4, 8 ja 9 momentti
- eläkesäätiölain 42 §:n 3 momentti

14.1 Toimintakertomus

(4) Toimintakertomuksessa on esitettävä ESL 37 §:ssä ja STMtpA 5 §:ssä vaaditut tiedot. Mikäli eläkesäätiö on soveltanut STMsijA:ta, on huomioitava myös asetuksen 10 §:ssä esitettäväksi vaaditut tiedot.

(5) Toimintakertomuksessa on kerrottava muun muassa tilikauden aikana tapahtuneista vakuutustoiminnan luovuttamisista, jakautumisista ja sulautumisista sekä suoritetuista sisäisistä siirroista osastojen välillä ja ylikatteen palautuksista työnantajayrityksille.

MÄÄRÄYS (kohta 6)

(6) Toimintakertomuksessa on kerrottava vakuutustoiminnan luovuttamisen ja vastaanottamisen, sisäisen siirron, omaisuuden vaihdon ja ylikatteen palautuksen osalta muun muassa siirrettävän omaisuuden laatu ja euromäärä, omaisuuden käyvän arvon määrittäminen ja siirron ajankohta. Lisäksi toimintakertomuksessa tulee todeta, milloin eläkesäätiön hallituksen kokous on tehnyt asiasta päätöksen ja milloin asialle on saatu Finanssivalvonnan suostumus (mikäli se tarvitaan).

14.2 Liitetiedot

(7) Tuloslaskelman ja taseen liitteenä on esitettävä ESL 41 a §:ssä, STMtpA:ssa ja siinä säädetyiltä osin KPA:ssa sekä STMsijA:ssa esitetyt liitetiedot.

MÄÄRÄYS (kohdat 8-9)

(8) Liitetiedot on esitettävä tilikaudelta ja ellei toisin mainita myös edelliseltä tilikaudelta.

(9) AB-eläkesäätiö esittää tilinpäätöksessään lisäksi osastoittain jäljempänä esitetyt sijoitustoimintaa koskevat liitetiedot luvuissa 14.2.4 ja 14.2.6.

Tuloslaskelma a koskevat liitetiedot

14.2.1 Kannatusmaksut ja vakuutusmaksut

MÄÄRÄYS (kohdat 10-12)

(10) Lakisääteisten eläkkeiden kannatusmaksut esitetään työnantajan ja työntekijäin osalta erikseen seuraavasti:

Lakisääteisten eläkkeiden kannatusmaksut
- Työnantajan osuus
- Työntekijän osuus

(11) Maksuperusteista lisäeläketurvaa hoitava eläkesäätiö esittää vakuutusmaksut seuraavasti:

Vakuutusmaksut
- Työnantajan osuus
- Työntekijän osuus

(12) Mikäli eläkesäätiö harjoittaa sekä etuuspohjaista että maksuperusteista lisäeläketurvaa, esitetään maksutulo erikseen maksuperusteisten ja muiden lisäeläkejärjestelyjen osalta seuraavasti:

Maksutulo

Maksuperusteisen lisäeläkkeen vakuutusmaksut
- Työnantajan osuus
- Vakuutetun osuus

Muiden eläkkeiden kannatusmaksut

14.2.2 Korvauskulut

MÄÄRÄYS (kohdat 13-15)

(13) Maksetut korvaukset eritellään seuraavasti:

Lakisääteiset eläkkeet:

- Maksetut eläkkeet
- Osuus työttömyysvakuutusrahaston vakuutusmaksusta ja palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannustenjaosta
- VEKL:n valtion korvaus
- Vastuunjakokorvaukset[1]
- Euroopan Yhteisöiden eläkkeiden siirtomäärien korvaukset
- Muut maksut

1 Vastuunjakokorvauksiin ei sisällytetä osuutta työttömyysvakuutusrahaston vakuutusmaksusta, osuutta palkattomien aikojen perusteella karttuneiden eläkeosien kustannusten jaosta eikä VEKL:n korvausta.

Muut eläkkeet:
Maksetut eläkkeet
Muut maksut

Vakuutustoiminnan luovuttamiset/vastaanottamiset:
Luovutetut
Vastaanotetut
Yhteensä

(14) Mikäli eläkesäätiö on luovuttanut tai ottanut vastaan eläkevastuuta, esitetään liitetiedoissa vakuutustoiminnan luovuttamiset ja vastaanottamiset jaoteltuna TyEL:n mukaiseen ja muuhun kuin lakisääteisestä toimintaan.

(15) Liitetiedoissa kerrotaan TyEL:n mukaiseen vakuutustoiminnan luovuttamiseen sisältyvä lisävakuutusvastuun määrä erikseen luovutetun ja vastaanotetun eläkevastuun osalta.

14.2.3 Hoitokulut

MÄÄRÄYS (kohdat 16-18)

(16) Hoitokulut eritellään seuraavasti:

Palkat ja palkkiot
Eläkekulut
Muut henkilösivukulut
Lakisääteiset maksut
Muut hoitokulut

(17) Mikäli muiden hoitokulujen määrä on olennainen, annetaan liitetiedoissa lisätietoa. Mikäli muihin hoitokuluihin sisältyvät poistot eroavat olennaisesti edellisen tilikauden poistoista, annetaan liitetiedoissa asiasta lisätietoa.

Lakisääteiset maksut:
ETK:n kustannusosuus
Oikeushallintomaksu
Finanssivalvonnan valvontamaksu
Muut erät

(18) Mikäli eläkesäätiö hoitaa sekä etuusperusteista että maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä, esitetään hoitokulut seuraavasti:

	Etuusperusteinen	Maksuperusteinen	Yhteensä
Palkat ja palkkiot			
Eläkekulut			
Muut henkilösivukulut			
Muut hoitokulut			
Yhteensä			

14.2.4 Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut

MÄÄRÄYS (kohdat 19-20)

(19) Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut eritellään seuraavasti:

Sijoitustoiminnan tuotot:

Tuotot sijoituksista työnantajayritykseen
- Osinkotuotot
- Korkotuotot
- Muut tuotot

Tuotot kiinteistösijoituksista
- Osinkotuotot
- Korkotuotot
- Muut tuotot

Tuotot muista sijoituksista
- Osinkotuotot
- Korkotuotot
- Muut tuotot

Yhteensä

Arvonalentumisten palautukset
Myyntivoitot
Yhteensä

Sijoitustoiminnan kulut:
Kulut kiinteistösijoituksista
Kulut muista sijoituksista
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut
Yhteensä

Arvonalentumiset ja poistot
- Arvonalentumiset
- Rakennusten poistot

Myyntitappiot
Yhteensä

Sijoit ustoiminnan nettotuotto
ennen arvonkorotuksia ja niiden oikaisua
- Sijoitusten arvonkorotus
- Sijoitusten arvonkorotusten oikaisu

Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen
realisoitumattomia arvon muutoksia [1]
- Sijoitusten realisoitumattomat arvon nousut
- Sijoitusten realisoitumattomat arvon laskut

Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa

1 Mikäli sijoitukset arvostetaan taseessa käypään arvoon.

(20) Liitetiedoissa kerrotaan erikseen sijoitustoiminnan tuottoihin ja kuluihin sisältyvät olennaiset kurssivoitot ja -tappiot sekä sijoitustoiminnan kuluihin sisältyvän sijoitustoiminnan hoitokulujen yhteismäärä.

14.2.5 Maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn sijoitustoiminnan nettotuotot

MÄÄRÄYS (kohta 2 1)

(21) Mikäli eläkesäätiö harjoittaa sekä maksuperusteista että etuuspohjaista lisäeläkejärjestelyä, maksuperusteisen lisäeläkejärjestelyn sijoitustoiminnan tuotot esitetään liitetiedoissa seuraavasti:

Sijoitustoiminnan tuotot
Sijoitustoiminnan kulut
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonkorotuksia ja niiden oikaisua sekä arvonalennuksia ja niiden palautuksia
Sijoitusten arvonkorotus
Sijoitusten arvonkorotusten oikaisu
Arvonalentumiset
Arvonalentumisten palautukset
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa

Se osa sijoitustoiminnan nettotuotoista, jotka ovat syntyneet niistä sijoituksista, joiden valinnasta on päättänyt vakuutettu[1]

Tasetta koskevat liitetiedot

14.2.6 Sijoitukset – arvostus taseessa hankintamenoon ESL 41 a §:n 1 -3 mom. (Ei koske maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä)

14.2.6.1 Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero

MÄÄRÄYS (kohta 2 2)

(22) Sijoitukset esitetään seuraavasti:

Sijoitusten 31.12.	Jäljellä oleva hankintameno[2]	Kirjanpito-arvo	Käypä arvo
Kiinteistösijoitukset			
Kiinteistöt			
Kiinteistöosakkeet			
Kiinteistöjen vuokraoikeuksien hankintamenot			
Lainasaamiset omilta kiinteistöyhteisöiltä			

1 Esitetään vain, jos eläkesäätiön maksuperusteisessa lisäeläkejärjestelyssä sijoituksien valinnasta on päättänyt eläkekassan hallitus ja vakuutettu itse.
2 Jäljellä oleva hankintameno määritellään luvussa 5.1.

Sijoitukset työnantajayritykseen
- Työnantajayrityksen osakkeet ja osuudet
- Rahoitusmarkkinavälineet työnantajayritykseltä
- Velkakirjasaamiset työnantajayritykseltä
- Saamiset työnantajayritykseltä
- Muut sijoitukset työnantajayritykseen

Muut sijoitukset
- Osakkeet ja osuudet
- Rahoitusmarkkinavälineet
- Kiinnelainasaamiset
- Muut lainasaamiset
- Talletukset
- Muut sijoitukset[1]

Arvostuserot yhteensä (käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus)

Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenon erotusta (+/-)

Kirjanpitoarvo sisältää arvonkorotuksia:
Sijoitusomaisuuden arvonkorotukset
Käyttöomaisuuden arvonkorotukset

14.2.6.2 Kiinteistösijoitukset

MÄÄRÄYS (kohta 23)

(23) Kiinteistösijoitusten muutokset esitetään seuraavasti:

	Kiinteistöt ja kiinteistö-osakkeet[2]	Lainasaamiset omilta kiinteistö-yrityksiltä
Hankintameno 1.1.		
Lisäykset		
Vähennykset		
Tilikauden poistot		
Hankintameno 31.12.		
Arvonalentumiset 1.1.		
Vähennysten arvonalentumiset		
Tilikauden arvonalentumiset		
Arvonalentumisten palautukset		
Arvonalentumiset 31.12.		
Arvonkorotukset 1.1.		
Lisäykset		
Vähennykset		

1 Mikäli muiden sijoitusten määrä on olennainen, on siitä annettava lisätietoa.
2 Sisältää kiinteistöjen vuokraoikeuksien hankintamenot

Arvonkorotukset 31.12.
Kirjanpitoarvo 31.12.

14.2.6.3 Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet

MÄÄRÄYS (kohdat 24-26)

(24) Eläkesäätiön omassa käytössä olevista kiinteistöistä ja kiinteistöosakkeista esitetään seuraavat tiedot:

Jäljellä oleva hankintameno
Kirjanpitoarvo
Käypä arvo

(25) Erittelyssä ilmoitetaan omassa käytössä oleva osuus kiinteistösijoituksista. Tilojen katsotaan olevan omassa käytössä, jos ne ovat konttori-, varasto-, edustus-, henkilökunnan vapaa-ajanvietto- tai muussa sellaisessa eläkesäätiön omassa käytössä. Henkilökunnalle vuokratut tilat eivät ole omassa käytössä.

(26) Käytöltään jaetuissa kiinteistökohteissa oman käytön osuus lasketaan tarvittaessa neliömetrien tai muun sellaisen jakosuhteen perusteella.

14.2.7 Sijoitukset – arvostus taseessa käypään arvoon (ESL 41a § 4-5 mom.) (Ei koske maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä)

14.2.7.1 Rahoitusvaroihin kuuluvat sijoitukset

MÄÄRÄYS (kohta 27)

(27) Rahoitusvaroihin kuuluvat sijoitukset esitetään seuraavasti:

	Kaupankäynti tarkoitus	Myytävissä olevat	Epv:n asti pidettävät	Lainat ja muut saamiset	Yhteensä	Käyvän arvon muutos: Edellisten tilikausien ja tilik. yli-/alijäämä:	Käyvän arvon rahasto
Osakkeet ja osuudet							
Rahoitusmarkv.							
Kiinnelainasaamiset							
Muut lainasaamiset							
Talletukset							
Muut sijoitukset[1]							

Yhteensä							
Sisältää sijoituksia, joiden käypänä arvona on käytetty hankintamenoa							

1 Sisältää ei-suojaavat johdannaiset

Eräpäivään asti pidettävien
sijoitusten käypä arvo

14.2.7.2 Sijoituskiinteistöt

MÄÄRÄYS (kohta 28)

(28) Sijoituskiinteistöjen muutokset esitetään seuraavasti:

Sijoituskiinteistöt
Tasearvo 1.1.x
Lisäykset/vähennykset
Siirrot omasta käytöstä/omaan käyttöön
Käyvän arvon muutos

Yhteensä 31.12.x+1
Josta hankintamenoon arvostetut sijoituskiinteistöt

14.2.7.3 Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet

MÄÄRÄYS (kohta 29)

(29) Omassa käytössä olevista kiinteistöistä ja kiinteistöosakkeista annetaan tämän määräyksen luvun 14.2.6.3 mukainen liitetieto.

14.2.8 Maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn kuuluvat sijoitukset

MÄÄRÄYS (kohta 30)

(30) Maksuperusteiseen lisäeläkejärjestelyyn kuuluvat sijoitukset esitetään seuraavasti:

Sijoitukset 31.12 (käypä arvo)	Kaikki maksuperusteiset sijoitukset	Sijoitukset, joiden valinnasta päättänyt vakuutettu
Kiinteistösijoitukset		
Kiinteistöt		
Kiinteistöosakkeet		
Muut sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet		
Rahoitusmarkkinavälineet		
Muut lainasaamiset		
Talletukset		
Muut sijoitukset[1]		
Yhteensä		

1 Mikäli muiden sijoitusten määrä on olennainen, on niistä annettava lisätietoa.

14.2.9 Lainasaamiset

MÄÄRÄYS (kohdat 3 1-33)

(31) Lainasaamiset (velkakirjasaamiset ja muut saamiset) työantajayritykseltä eritellään seuraavasti:

(32) Lainasaamiset työnantajayritykseltä:

Lainojen, joissa vakuus, yhteismäärä
Erittely vakuuslajeittain:
- Pankkitakaus
- Takausvakuutus
- Kiinnitykset (ml. kiinteistökiinnitys)
- Muu vakuus (eriteltynä, jos määrä on olennainen)

Yhteensä

Lainat, joissa ei vakuutta, yhteismäärä[2]
Yhteensä

(33) Taseen erä Muut lainasaamiset erittely vakuuden laadun mukaan:

Muut lainasaamiset yhteismäärä
Erittely vakuuslajeittain:
- Pankkitakaus
- Takausvakuutus
- Kiinnitys
- Muu vakuutus

Yhteensä

14.2.10 Vastuuvajaus

MÄÄRÄYS (kohta 3 4)

(34) Muiden eläkkeiden vastuuvajaus esitetään liitetiedoissa seuraavasti:

- ESL 43 §:n 5 momentin mukainen vastuuvajaus
- ESL 44 §:n 2 momentin mukainen vakuutustekninen katevajaus
- Yhteensä

14.2.11 Saaminen (velka) vastuunjaosta

MÄÄRÄYS (kohta 3 5)

(35) Liitetiedoissa esitetään erikseen eläkesäätiön saaminen vastuunjaosta ja velka vastuunjakoon.

2 Voi koskea vain ennen 1.4.1991 annettuja lainoja (A-osasto)

14.2.12 Oma pääoma

(36) Oma pääoma eritellään tase-eräkohtaisesti KPA 2 luvun 5 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti.

MÄÄRÄYS (kohta 37)

(37) Eläkesäätiö, joka arvostaa sijoitukset taseessa käypään arvoon erittelee oman pääoman liitetiedoissa kuitenkin seuraavasti:

	Käyvän arvon rahasto	Edellisten tilikausien yli-/ alijäämät	Yhteensä
Saldo 31.12.			
Käyvän arvon rahasto			
- Käypään arvoon arvostamisesta			
- Rahavirran suojauksesta			
- Myynneistä ja arvonalentumisista			
Tilikauden yli-/alijäämä			
Saldo 31.12.x+1			

14.2.13 Eläkevastuu

MÄÄRÄYS (kohta 38)

(38) Liitetiedoissa esitetään eläkevastuu jaoteltuna seuraavasti:

Lakisääteiset alkaneet ja vastaiset eläkkeet
Lakisääteisten eläkkeiden lisävakuutusvastuu
Lakisääteisten eläkkeiden osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu
Muiden eläkkeiden eläkevastuu
Eläkevastuu yhteensä

14.2.14 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

MÄÄRÄYS (kohdat 39-47)

(39) Eläkesäätiön omasta puolestaan antamat vakuudet ja vastuusitoumukset tulee esittää liitetiedoissa seuraavasti:

- Velat, joiden vakuudeksi on annettu eläkesäätiön omaisuutta eriteltyinä vakuuslajeittain.
  - annettujen vakuuksien arvo.
  - vakuustyypeittäin annettujen vakuuksien yhteenlaskettu arvo.
- Muut omasta puolesta annetut vakuudet yhteenlaskettu arvo vakuuslajeittain eriteltyinä.
- Taseeseen sisältymättömät omasta puolesta annetut vastuusitoumukset ja vastuut

(40) Omasta puolesta annetut vastuusitoumukset eritellään seuraavasti:

- leasing- ja vuokravastuut
- eläkevastuut
- muut vastuusitoumukset
- muut eläkesäätiötä koskevat taloudelliset vastuut, joita ei ole merkitty taseeseen.

(41) Erityisesti muiden vastuusitoumusten ja muiden taloudellisten vastuiden osalta tulee oikean ja riittävän kuvan (tietojen) vaatimuksen täyttymisen takia antaa vastuun arvioidun euromäärän lisäksi sanallinen selostus asian luonteesta, liiketoiminnallisesta perusteesta (KPA 2 luku 7 § 3-4 mom.) ja arvostusperiaatteista.

(42) Muina vastuusitoumuksina eläkesäätiö esittää muun muassa:

- johdannaissopimuksista johtuvat vastuut (luku 14.2.16)
- rahoitusvakuuslain mukaisessa siirrossa vastaanotetun vakuuden käypä arvo, myydyn ja edelleen pantatun vakuuden käypä arvo ja tieto siitä, onko eläkekassalla velvollisuus palauttaa se.

(43) Vastuut tulee arvostaa tilinpäätöksessä varovaisuuden periaatetta noudattaen. Tämä tarkoittaa sitä, että vastuut tulee arvostaa tilinpäätöksessä nimellisarvoon tai sitä korkeampaan todennäköiseen arvoon.

(44) Vastuita voi olla erilaisia. Eläkesäätiön tulee itse tilinpäätöstä laatiessaan harkita, onko sellaisia sopimuksia/sitoumuksia, joista saattaa realisoitua menoja ja menetyksiä ja jotka siten tulisi esittää vastuina.

(45) Yleisvakuuksien osalta ei laina/vakuuskohtaista erittelyä aina voi tehdä. Tällöin tulee kuitenkin esittää yleisvakuutta vastaan saatujen lainojen (muiden vastuiden) kokonaismäärä sekä erikseen yleisvakuudeksi annetut omaisuuserät.

(46) Yhteisvastuusta ilmoitetaan vastuun kokonaismäärä sekä se, että kyseessä on yhteisvastuu.

(47) AB-eläkesäätiön vastuut esitetään liitetiedoissa osastoittain.

14.2.15 Arvopaperin lainausta ja takaisinostosopimuksia koskevat liitetiedot

OHJE (kohdat 48-50)

(48) Arvopapereiden lainaksiantajan tulisi antaa selvitys lainassa olevien arvopapereiden laadusta ja määrästä, jäljellä olevasta hankintamenosta, käyvästä arvosta sekä lainauksen kestoajasta.

(49) Arvopapereiden lainaksiottajan tulisi antaa selvitys lainattujen arvopapereiden laadusta, määrästä, käyvästä arvosta sekä lainauksen kestosta. Lainaukseen liittyvistä vakuuksista tulisi antaa luvun 14.2.14 mukainen liitetieto.

(50) Takaisinostosopimuksen (REPO) myyjän tulisi ilmoittaa reposopimuksin myymänsä arvopaperit liitetiedoissa pantteina luvun 14.2.14 mukaisesti.

14.2.16 Johdannaissopimuksia koskevat liitetiedot

OHJE (kohdat 51-57)

(51) Tilinpäätöksen liitetietona tulisi selostaa yrityksen johdannaissopimusten käyttämisessä soveltamat periaatteet ja johdannaisten riskienhallintastrategia. Lisäksi tulisi selvittää johdannaissopimusten käyttö suojaustarkoitukseen (kirjanpidollinen) ja muuhun tarkoitukseen. Edellä mainitut tiedot tulisi antaa, jos johdannaissopimusten määrä on merkittävä tai niihin perustuva riski on olennainen yrityksen toiminnan kannalta. Jos johdannaissopimusten merkitys on vähäinen, tulisi tästä mainita erikseen.

(52) Johdannaissopimukset tulisi esittää tilinpäätöksen liitetiedoissa seuraavasti:

Korkojohdannaiset
- Termiini- ja futuurisopimukset
- Optiosopimukset
  - Ostetut
  - Asetetut
- Koronvaihtosopimukset

Valuuttajohdannaiset
- Termiini- ja futuurisopimukset
- Optiosopimukset
  - Ostetut
  - Asetetut
- Valuutanvaihtosopimukset

Osakejohdannaiset
- Termiini- ja futuurisopimukset
- Optiosopimukset
  - Ostetut
  - Asetetut

Muut johdannaissopimukset
- Termiini- ja futuurisopimukset
- Optiosopimukset
  - Ostetut
  - Asetetut
- Muut

(53) Erittelyssä tulisi antaa erikseen suojaavien (kirjanpidollinen) ja ei-suojaavien johdannaissopimusten osalta.

(54) Johdannaissopimuksista tulisi ilmoittaa sopimusten käyvät arvot ja kohde-etuuksien arvot edellä mainitulla tavalla jaoteltuna. Kohde-etuuksien arvoina tulisi ilmoittaa korkojohdannaisten osalta sopimusten nimellisarvo, valuuttajohdannaisten osalta ostetun valuutan tilinpäätöshetken eurovasta-arvo ja osakejohdannaisten osalta osakkeiden käypä arvo tilinpäätöshetkellä. Lisäksi tulisi esittää kussakin alaryhmässä sopimusten ajallinen ulottuvuus, jos tieto on olennainen sopimuksiin liittyvän riskin arvioimiseksi.

(55) Käyvät arvot voivat perustua markkinahintoihin, vastaavanlaisen johdannaissopimuksen markkinahintaan, sopimuksesta aiheutuvien kassavirtojen nykyarvoon tai optioiden määri-

tysmalleihin. Käyvän arvon määritysmenetelmät selostetaan kunkin alaryhmän osalta erikseen. Valuuttamääräiset sopimukset tulisi muuttaa euromääräisiksi avista- tai termiinikurssiin sopimuksesta riippuen.

(56) Tiedot tulisi antaa erikseen avointen ja suljettujen sopimusten osalta. Annetusta informaatiosta tulisi käydä ilmi, miten avoimet ja suljetut sopimukset on käsitelty tilinpäätöksessä.

(57) Tilinpäätöksen laatimisperiaatteissa tulisi esittää johdannaissopimusten arvostus- ja muut laskentaperiaatteet.

14.3 Vakavaraisuutta koskevat liitetiedot

MÄÄRÄYS (kohta 58)

(58) TyEL:n mukaista toimintaa harjoittavan eläkesäätiön vakavaraisuudesta on esitettävä tilikaudelta ja vähintään edelliseltä tilikaudelta seuraavat tiedot:

Vakavaraisuuspääoma
oma pääoma
vapaaehtoiset varaukset
lisävakuutusvastuu
omaisuuden käypien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero
työnantajan lisämaksuvelvollisuuteen perustuva erä
muut erät (+/-)

Vähimmäispääomavaatimus
~~Vakavaraisuusaste -%~~
~~(vakavaraissuuspääoma / vakavaraisuuslaskennassa käytettävä vastuuvelka)~~
~~Vakavaraisuusraja -%~~

14.4 Eläkesäätiön riskit ja riskienhallinta

MÄÄRÄYS (kohdat 59-63)

(59) Tilinpäätöksen liitetiedoissa on selvitettävä eläkesäätiön riskienhallinnan yleiset periaatteet (riskienhallintapolitiikka), riskienhallinnan vastuut ja valvonta, organisointi sekä prosessit ja riskit (riskien luokittelu, riskimittarit, valvonnanrajat ja raportointi).

(60) Liitetiedoissa tulee lisäksi kuvata (määrällisesti ja/tai sanallisesti) eläkesäätiön kannalta tärkeimmät riskejä kuten vakuutustoiminnan riskit, sijoitustoiminnan riskit ja operatiiviset riskit.

(61) Vakuutusteknisen eläkevastuun osalta tulee liitetiedoissa kertoa (Ei koske maksuperusteista lisäeläkejärjestelyä):

- Vakuutusteknisten riskien määrittely: eläkesäätiön merkittävimpien vakuutusriskien kuvaus ottaen huomioon erikseen lakisääteisen ja vapaaehtoisen toiminnan erityispiirteet
  - rahoituksen jakautuminen eläkesäätiön vastuulle ja eläkelaitosten yhteiselle vastuulle (tasausjärjestelmä)

– kuvaus vakuutuslajeista (TyEL-p, TyEL-l, lisäedut) ja omalla vastuulla olevaan vakuutusliikkeeseen sisältyvistä riskeistä
– kuvaus vakuutuskannan rakenteesta.

- Eläkevastuun riskienhallintaan liittyen kuvaus sovellettavasta laskuperusteesta ja matemaattisista oletuksista (kuten kuolevuus, laskuperustekorko, työkyvyttömyysriski, indeksikorotusvastuun käyttö, kuormitus).
- Määrällisiä tietoja eläkevastuusta.

(62) Sijoitustoiminnan riskien osalta tulee liitetiedoissa kertoa:

– riskien määrittely ja riskienhallintastrategiat
– riskienhallintaprosessit ja
– määrällisiä tietoja sijoituskannan riskirakenteesta.

(63) Operatiivisten riskien osalta tulee liitetiedoissa kertoa:

– riskien määrittely ja riskienhallintastrategiat
– riskienhallintaprosessit ja
– kuvaus olennaisista operatiivisista riskeistä.

15 Tunnusluvut

(1) Vakuutuskassalain (VKL) 6 luvussa säädetään eläkekassan ja eläkesäätiölain (ESL) 5 luvussa eläkesäätiön tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

(2) Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan VKL 74 b §:n 2, 4, 5 momenttien ja 77 §:n 1, 2 momenttien mukaan tarkemmat säännökset eläkekassan tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Vastaavasti säädetään ESL 41 a §:n 2, 4, 5 momenteissa ja 42 §:n 1 ja 2 momenteissa eläkesäätiöiden tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta.

(3) Finanssivalvonnan oikeus antaa velvoittavia määräyksiä perustuu seuraaviin lain säännöksiin:

- vakuutuskassalain 74 b §:n 4, 5, 8 ja 9 momentti
- vakuutuskassalain 77 §:n 3 momentti
- eläkesäätiölain 41 a §:n 4, 8 ja 9 momentti
- eläkesäätiölain 42 §:n 3 momentti

15.1 Taloudellista kehitystä ja vakuutustoimintaa kuvaavat tunnusluvut

15.1.1 Yleistä

MÄÄRÄYS (kohdat 4 -13)

(4) Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut koskevat tunnuslukujen laskentaperiaatteiden osalta kaikkea eläkekassojen ja -säätiöiden TyEL-toimintaa myös silloin, kun ne ilmoittavat tunnuslukuja muulloinkin kuin tilinpäätöksessä.

(5) Tunnuslukukäsitteet ovat vastaavat kuin tuloslaskelmassa ja taseessa, jollei jäljempänä toisin määritellä.

(6) Tunnusluvut julkaistaan tilinpäätöksessä ja osavuosiraportissa näissä määräyksissä ja ohjeissa esitetyssä muodossa (liitteet 1.1 – 1.6 ja 2.1 – 2.4). Osavuosiraportissa vertailutietona esitetään vastaavan ajankohdan tiedot edelliseltä tilikaudelta ja edellisen tilikauden tiedot.

(7) Tunnusluvut esitetään tilinpäätöksessä viideltä viimeksi päättyneeltä tilikaudelta tai, jos eläkekassa ei ole toiminut viittä tilikautta, koko toiminta-ajalta.

(8) Tilinpäätöksen liitetiedoissa on tunnuslukujen lisäksi ilmoitettava niiden laskentakaavat ja tunnuslukujen sisältö.

(9) Tunnusluvut on laskettava ja esitettävä vähintään miljoonan euron tarkkuudella ja prosentit sekä suhdeluvut yhden desimaalin tarkkuudella.

(10) Tunnusluvut lasketaan sijoitustoiminnan osalta pääasiassa käyvin arvoin.

(11) Tunnusluvun saama arvo ilmoitetaan myös siinä tapauksessa, että se on negatiivinen.

(12) Esitettäessä tunnuslukuja, jotka kuvaavat tuloksen syntyä tai tulosvaikutusta on luvut esitettävä etumerkkeineen.

(13) Sen varmistamiseksi, että tilinpäätös tunnuslukuineen antaa eläkekassan ja -säätiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta oikean ja riittävän kuvan, on tunnuslukujen yhteydessä annettava tarvittaessa lisätietoja.

15.1.2 Tunnuslukujen laskentakaavat ja analyysien esittäminen

MÄÄRÄYS (kohdat 14-46-5)

Maksetut eläkkeet

(14) Tuloslaskelman mukaiset maksetut eläkkeet ja muut korvaukset (Eläkekassa ilman työkyvyn ylläpitotoiminnan hoitokuluja).

Sijoitustoiminnan netto tuotto

(15) Sijoitustoiminnan nettotuotto on sijoitustoiminnan tuottojen ja kulujen erotus. Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin esitetään suhteessa sitoutuneeseen pääomaan.

(16) Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin suhteessa sitoutuneeseen pääomaan lasketaan sijoituslajeittain ja sijoitusten yhteismäärälle ottaen huomioon päivittäin tai kuukausittain aikapainotetut kassavirrat. Ellei käytettävissä ole kassaperusteista laskentaa, voidaan tuotto laskea suoriteperusteisesti.

(17) Kauden tuotto lasketaan mukautettua Dietz:in kaavaa (aika- ja rahapainotettua kaavaa) käyttäen niin, että sitoutunut pääoma lasketaan lisäämällä kauden alun markkina-arvoon kauden aikaiset kassavirrat painotettuna sillä suhteellisella osuudella koko kauden pituudesta, joka on jäljellä tapahtumapäivästä tai tapahtumakuukauden puolivälistä kauden loppuun. Tuotto sitoutuneelle pääomalle voidaan laskea myös muulla tavalla, jos sen antama tulos ei tarkkuudeltaan olennaisesti poikkea edellä mainitulla menetelmällä saadusta tuloksesta.

(18) Tuoton laskentaperiaatteen osalta on noudatettava jatkuvuutta eikä menetelmän tarkkuustasoa saa heikentää aikaisemmin käytetystä tasosta (päiväpainotuksesta ei saa siirtyä takaisin kuukausipainotukseen). Sellaisen omaisuusryhmän (kiinteistöt), johon ei voida soveltaa päiväkohtaista laskentaa, tuotto voidaan laskea käyttämällä kuukausikohtaista laskentaa.

Kassavirralla tarkoitetaan myyntien/tuottojen ja ostojen ja kulujen erotusta.

(19) Johdannaisten tuotot ja kulut kohdistetaan alla olevalle omaisuuserälle. Ei suojaavan johdannaisen tuotot ja kulut merkitään siten kuin vastaavan omaisuuserän tuotot ja kulut. Osakejohdannaisten tuotot ja kulut käsitellään osakkeiden ryhmässä.

(20) Valuutasta johtuvat tuotot ja kulut kohdistetaan alla olevalle omaisuuserälle.

(21) Korkorahastojen tuotot kohdistetaan samalla tavalla kuten korkorahastot on kohdistettu sijoitusjakaumassa: pitkän koron rahastot joukkovelkakirjalainoihin ja lyhyen koron rahastot

rahamarkkinasijoituksiin. Sijoituksista sijoitusrahastoihin ja niihin rinnastettaviin muihin yhteissijoitusyrityksiin, jotka sijoittavat kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöihin osalta menetellään vastaavasti.

(22) Sijoituslajeille kohdistamattomia tuottoja ja kuluja ovat sijoitustoiminnan hoitokulut (kuten oman sijoitusorganisaation kulut ja ulkopuoliselle maksetut varainhoitopalkkiot), sijoitustoiminnan muut tuotot ja kulut (kuten säilytyspalkkiot ja vakuutusliikkeen valuuttakurssierot) siltä osin kuin niitä ei pystytä kohdistamaan omaisuuslajeille, toimitusmaksut, takaisinmaksupalkkiot, muut korkotuotot.

(23) Rahoihin ja pankkisaamisiin sisältyvien sekä euromääräisten että valuuttatilien tuotot kirjataan erään Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset.

(24) Tase-erä Rahat ja pankkisaamiset otetaan mukaan sijoitusten markkina-arvoon ja sitoutuneeseen pääomaan samoin kauppahintasaamiset ja -velat.

Sijoitusjakauma käyvin arvoin

(25) Perusjakauma tarkoittaa käteissijoitusten ja johdannaisten yhteenlaskettua markkina-arvoa. Riskikorjattu jakauma tarkoittaa käteissijoitusten ja johdannaisten deltakorjattujen (futuurien ja termiinien kohde-etuus sekä optioiden kohde-etuus kerrottuna option deltalla eli johdannaisen riskivaikutus) kohde-etuusarvojen yhteenlaskettua arvoa. riskikorjattuun jakaumaan ei lasketa mukaan johdannaisten markkina-arvoa.

(26) Korkorahastoista pitkän koron rahastot sisältyvät joukkovelkakirjalainoihin ja lyhyen koron rahastot rahamarkkinasijoituksiin. Sijoitukset sijoitusrahastoihin ja niihin rinnastettaviin muihin yhteissijoitusyrityksiin, jotka sijoittavat kiinteistöihin ja kiinteistöyhteisöihin luetaan kiinteistösijoituksiin.

(27) Johdannaisten siirtyvissä erissä olevat laskennalliset arvostuserot ja ennakkomaksuissa olevat preemiot kohdistetaan alla olevalle omaisuuserälle.

(28) Erään Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset otetaan mukaan Rahat ja pankkisaamiset, sijoituksiin liittyvät kauppahintasaamiset ja velat sekä johdannaisiin liittyvät vakuudet.

(29) Muut sijoitukset eritellään raportissa Hedge-rahastoihin, hyödykesijoituksiin ja muihin sijoituksiin.

(30) Sijoitusjakaumassa esitetään joukkovelkakirja – salkun modifioitu duraatio (D mod).

Liikevaihto

(31) Liikevaihto=
+ vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta
+ sijoitustoiminnan nettotuotto kirjanpidossa
+ muut tuotot

Kokonaishoitokulut

(32) Kokonaishoitokulut=
+ tuloslaskelman erä Hoitokulut
+ sijoitustoiminnan hoitokulut
+ työkyvyn ylläpitotoiminnon hoitokuluja

Kokonaistulos

(33) Kokonaistulos=
Vakavaraisuuden kartuttaminen vakuutusmaksuilla
+ Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin
+ Varojen sisäinen siirto osastolta A osastolle B

Tulosanalyysi

(34) Lisävakuutusvastuun muutokseen ei tulosanalyysissä lasketa mukaan kannansiirtojen (eläkekassa) tai vakuutustoiminnan siirtojen (eläkesäätiö) vaikutusta.

Työkyvyn ylläpitotoiminta

(35) Eläkekassan tulee ilmoittaa~~, paljonko~~ korvauskuluihin ~~on~~tilikaudella kirjattut työhyvinvointitoiminnasta aiheutuneet kulut ~~työkyvyn ylläpitotoiminnon hoitokuluja~~ ja ~~paljonko vakuutusmaksussa on peritty~~ työkyvyttömyysriskin hallintaosasta saatu maksutulo.~~sekä edellä mainittujen erien suhde.~~

(36) Eläkesäätiön tulee ilmoittaa, paljonko muihin kuluihin on kirjattu työkyvyn ylläpitotoiminnaon ~~hoito~~kuluja ja paljonko on asetuksen (STMA:n 2/2012 eläkesäätiön erinäisistä säännöksistä annetun STM:n asetuksen muuttamisesta) sallima näiden kulujen enimmäismäärä sekä edellä mainittujen erien suhde.

(37) Enimmäismäärää ei tarvitse ilmoittaa, mikäli eläkekassa ja -säätiö ei ole lainkaan kirjannut työkyvyn ylläpitotoiminnaon ~~hoito~~kuluja tilikaudella.

Vakavaraisuuspääoma

(38) Vakavaraisuuspääoma ja sitä ~~sen rajoja~~ koskevat tunnuslu~~k~~vut esitetään myös kuvan muodossa viideltä vuodelta. ~~Kuvassa tulee esittää seuraavat tiedot prosentteina vakavaraisuusrajan laskennassa käytetystä vastuuvelasta:~~

- vakavaraisuusraja
- vakavaraisuuspääoman enimmäismäärä
- vakavaraisuuspääoma
- Eläkevarat suhteessa STM asetuksen (1336/2002) 13 §:n 11 kohdan mukaiseen vastuuvelkaan/eläkevastuuseen (vakavaraisuusaste %)
- Vakavaraisuuspääoma suhteessa vakavaraisuusrajaan (vakavaraisuusasema)

~~Tasoitusmäärä esitetään erikseen osana vakavaraisuuspääomaa. Lain 853/2008 mukainen tasausvastuusta toimintapääomaan rinnastettava erä esitetään osana toimintapääomaa vuosilta 2008 - 2012.~~

Eläkevarat / Eläkekassa

(39) Eläkevarat=
~~Taseen vastuuvelka + Varojen arvostusero~~STM asetuksen (1336/2002) 13 §:n 11 kohdan mukainen vastuuvelka + vakavaraisuuspääoma

Eläkevarat / Eläkesäätiö

(40) Eläkevarat=
~~Taseen eläkevastuu + Varojen arvostusero~~STM asetuksen (1336/2002) 13 §:n 11 kohdan mukainen eläkevastuu + vakavaraisuuspääoma